

קול התאחדותינו

יו"ר ע"י התאחדות האגרים דחסידי סאטמאר

בגשיאות כ"ק פון רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים

תוכן הענינים

ב	לפ"ק מוצר
ג	תערה ותפילה
ד	דבש תפלים - לקטות תפלים
ו	קדוש יאצ"ר
ח	בשפת צדיקים - לשון חכמים
ט	פרשת אבות לחכמה - דורש מוצר
י	שבח"י רפ"ז
יא	פניית קרית
יב	חוקים להורותם
יג	פשיטת כהלכה
יד	צדקה כהלכתה
טו	הדו"ל רב"א
טז	נונים שבת
יז	פשוטות פלכים

צעד אחר צעד מלווה באנחות, צועד לו העני בין עיר לעיר כשמשא כבד רוכצת על שכמו, המשא הכביד מאוד על הליכתו והוא השתדך לאיטו כשהוא נאנה ומתנשף בכבידות, והנה, עברה באותה דרך מרכבה, היושב במרכבה ה' טוב לב ובראותו את העני הרובץ תחת משאו נכמרו רחמיו עליו, הוא עצר את המרכבה והציע לעני לעלות למרכבה ולנסוע יחד עמו.

העני הודה לו ובשמחה הוא עלה על המרכבה והם המשיכו לנסוע, לפתע הבחין בעל המרכבה שהעני אמנם יושב על הספסל, אולם הוא ממשיך לשאת את המשא הכבד על כתיפו ואינו מניחו מידו, הוא פנה אליו ואמר לו שהוא תמה על מעשה זה, שהרי הוא יכול להניח את המשא מידו ולפוש מהמאמץ הגדול.

ענה לו העני: הנני מכיר לך טובה על כך שלקחת אותי במרכבה שלך, אולם אינני מעוניין להטריח אותך ואת הסוסים לשאת גם את המשא הכבד שלי, די לך בכך שאתה מסיע אותי, את החבילה אמשך להחזיק לבדי.

צחק בעל המרכבה מאוד והסביר לעני: מאחר שעלית למרכבה עם המשא שלך, אין כל הבדל אם הנך מחזיק את המשא ביד או שהנך מניח אותה מידך, בכל מצב הרי הסוסים נושאים את משאך, לכן, הורד אותו מכתיפך, כי במעשה זה אינך מקיל עלי במאומה והנך גורם קשיים לעצמך, ללא תועלת כלשהי לזולת.

והנמשל מובן, עמל הפרנסה הוא אחד מהדאגות הגדולות הסובבים ומעיקים את האדם במשך ימי חיותו עלי אדמות, לא מועמים המה הרובצים תחת עול כלכלת ביתם למצוא מרף ולחם חסם, ואכן מבחינת עין הגשמי קשה מאד להתמודד עם דאגה גדולה זו כי רבה היא, גם אנשים שהינם מאמינים בני מאמינים ויודעים שהקב"ה הוא המחיה אותם ואת בני משפחתם, חוששים בענייני הפרנסה מפני העתיד.

אך מאידך מצאנו נוחם לנפשינו להתגבר ולהחזיק מעמד בכל מצב שהוא, והוא עפ"י"מ שאחז"ל "מאן דיהיב חיי יחיב מזוני" הקב"ה שנותן לנו חיים הוא זה שנותן לנו גם מזונות, האדם דומה בהנהגתו לאותו עני היושב בעגלה וממשיך להחזיק את החבילה בידו, כדי לא להכביד על העגלה.

הפסוק אומר "השליך על ה' יחבך והוא יכלכלך" חובה עלינו לבטוח בה' שיתן לנו את כל צרכינו, נשליך את יחיבנו על ה', אל לנו לדאוג ולהמשיך להחזיק את החבילה בידינו, ה' הנושא אותנו ואת חיינו, נושא גם את המזונות שאנו נזקקים להם.

לשמך בכל עת

מינה לא תחיע

צו יעזר צייט א ישועה

להכנסת מודעות, מול טוב, הנצחת שם, לעי"נ:
להר"ר אלטר אשר אנשיל אילאוויטש הי"ד

052.7648437

כל הזכויות שמורות ©

יֹאמְרוּ זֶא בֵּית
אֱהֲרֹן כִּי לַעֲוֹלָם
חֲסִדּוֹ

סדר החגיגה

נישואי נכדת דוד רביע הבכירה של
כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
 נכדת הגאון הצדיק אבד"ק ור"מ שליט"א

בבית מדרשינו הגדול - ויליאמסבורג
יום ב' פרשת יתרו הבעל"ט
חמשה עשר בשבט תשפ"ו

תפילת מנחה ביום החולפה

בשעה 4:45 - בהיכל מאיר זעליג
 ואח"כ יעברו לקבל ברכת הקודש מב"ק מרן רבינו שליט"א

מעמד קבלת פנים

בשעה 5:30

מעמד החובה

בישעה 6:30
ברחוב קענטעוו - אצל ביהמ"ד הגדול

סעיף ד' - החלטה

לכל הקהל הקודש - בראשות הגה"צ אבד"ק ור"ם שליט"א
תיכף אחר החופה

הופעת מרד רבינו שליט"א

במקהלות עם קודש אלופי אלפי תלמידים וחסידים

בהיכל בית מדרשינו הגדול

בשעה 9:15

הופעת החתן שליט"א וריקודי שמחה - בשעה 9:30

ברכת המזון

בשעה 11:00 בדיוק
ואח"כ המנוחה מאנץ של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

סעודת החתונה לנשים
באולם כתר צבי
206 ורליסאן סט.

קבלת פנים לנושים
באולם אפריון
(ת"ת קראסנא)

ויה"ר שמשמחה זו ישפע שפע רב לנו ולכל ישראל, וזכות אברהם ק"י ע יגן בענינו לאמסויי לגא משוב נהורא לשב ולחיין ולשלם,

וועד החתונה

ליקוטים יקרים, לפי סופרים וספרים, ע"ד מוסר וחסידות נאמרים

להם. ומשה רבינו ע"ה שהי' עניו מכל האדם, ראה השי' שלא יהיה בכוהו להנהיג אותם בתקיפות כזה, כי יהי' לו התבטלות אליהם, ויאמר אין אני כדאי להיות ראש ומנהיג, כי מה אני, בדרך הענוים. אמר לו השי' **מה תצק עלי' כי ידוע שלשון 'מה' הוא ענין עניויות, כמו שנאמר (שמות טו, ז) 'ונחנו מה', וזהו שאמר לו הקב"ה 'מה, תצק עלי', היינו בדברים הנוגעים אלי היינו להקב"ה צריך להיות לך עניויות, אבל ידבר אל בני ישראל, ותיבת 'דבר' הוא לשון קשה (רש"י במדבר יב, א) שלבני ישראל צריך אתה להתנהג ביד חזקה, ואל יהיה לך עניויות נגדם, כי לישראל אתה ראש ומנהיג. יוסעו' שכן הוא בענין נסיעה להצדיק, שלא יהיה להצדיק ענוה עד שלא ירשה להאנשים לנסוע אליו, לא זו הדרך, רק תנהג נשיאתך ברמה שאתה נשיא ישראל, ובאם שיצטרכו לנסוע לצדיק, לא ישבו בביתם רק יסעו אליך, ולא תדחה אותם במידת הענוה שכן.**

אמרי קודש ממרן הקדוש מצאנו זללה"ה
שבתחילת ספר חמדה נגזזה, וכ"ה בעוד ספרים בשמו

אנו גורמים שגם הקב"ה יאמר שירה כפי איכות כונתנו

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו **לאמר אשירה לה' וגו'.** הפסוק מתחיל בלשון יחיד "ישיר", ואח"כ בלשון רבים "ויאמרו", וחזר ללשון יחיד "אשירה". וי"ל, דאיתא (תבאר ריש פ"ח): "כל תלמיד חכם שיושב וקורא ושונה ועוסק בתורה הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עמו", ולכאורה צ"ב מה שייך לומר כביכול "כנגדו". אמנם ידוע מאמרם ז"ל (ברכות ו) שהקב"ה מניח תפילין, וכתוב בהם: "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" (דברים י, כא), ואמר להם הקב"ה לישראל: אתם עשיתוני חמיכה אחת בעולם, שנאמר "שמע ישראל ה' אחד", ואני אעשה אתכם חמיכה אחת בעולם, שנאמר "ומי כעמך ישראל" וגו'. **הרי שכפי שבני ישראל מקיימים המצוות, באותה בחינה הקב"ה מקיים אותן, כביכול. וכשבני ישראל מקיימים מצוות ומכוונים ליחד ולהגדיל שמו ית', כן הוא ית"ש מכוון לגדל ולרומם את ישראל. וזו הכוונה: "הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עמו", כלומר, באותה בחינה עצמה שהוא לומר, ואם לומד בכוונה להמשיך שפע רב בכל העולמות, הקב"ה גם כן משפיע לו כל טוב, ואם לומד בכוונה ליחד שמו הגדול ית', אזי הקב"ה גם כן לומד בבחינה זו לרומם ולגדל קרנו. וזה הפירוש בפסוק: 'אז ישיר' כי כמו שישראל היו אומרים שירה, היה הקב"ה גם כן אומר שירה, וישראל אמרו בכוונה זו שיוזבו וגם השי"ת יאמר שירה. וזה פירושו: 'אז ישיר' וגו' פירוש, כשיביל שיאמר השי"ת שירה: 'ויאמרו' שניהם שירה, היינו השי"ת וישראל, ולכן כתוב כאן לשון רבים, דקאי על שניהם, ואח"כ מסיים ואומר מה היתה שירת ישראל, לכן כתיב בלשון יחיד דקאי על שירת ישראל, דכל אחד מה"ר שירה שלו.**

הרח"ק מהר"ש מבבלא זללה"ה

אם הי' לפרעה כח הליצנות, לא היו מועילין כל המכות

ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים, "שמעתי ממורי ורבי איש אלקים קדוש מהור"ר מנחם מענדיל מרימנאב נבנ"מ, שאמר על 'ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים', שאמרו רז"ל (ע"ז יט). על 'במושב לצים לא ישב' (תהלים א, ב) זה פלשתים, שפלשתים ליצנים היו וולפיכך לא נחם אלקים דרך ארצם. ואמר: אילו היה יודע פרעה שעם ליצנות יכולין להכחיש כל העולם לא היו ישראל יוצאים מתחת ידו לעולם ח"ו ופרעה לא היה נגוע במדת הליצנות, "כי אם היתה זאת בפרעה לא היו מועילים לו גם העשר מכות, כי היה מעביר ומחליש ומכחיש הכל ע"י ליצנות". ילקוט מנחם, ליקוטים עמ' רכטא. ובפעם שנית אמר והראה באצבעו דרך חלון ואמר בזה הלשון: **וראים אתם שזה שמים, ועם ליצנות יכולין להכחיש שזה אינו שמים! ואחר סעודתו אמר בביתו: אתם סבורים שבבית מדרשינו היום בשעת התפילה לא היו ליצנים, היום התפלל זה, והיו מתלוצצים שמאריך ואין קולו ערב בתפילתו, ע"כ ודפח"ח.**

תפלה למשה להרח"ק מסאמבור זי"ע (פר' ויצא)

ההתבוננות הנכונה ותשובה קודם תפילה ועסק התורה

דבר אל בני ישראל וישבו ויחננו לפני פי החירות בין מגדול ובין חים לפני בעל צפון. "התורה הקדושה מרמזת ומורה לנו בזה דרך טובה וישרה, בהתנהגות האדם בעת לימוד התורה ובעת התפלה, היינו שיתיישב בדעתו ושכלו קודם הלימוד או התפלה, לפני מי הוא עומד, על דרך דע לפני מי אתה עומד (ברכות כה: ע"ש) וכמו שהחסידים הראשונים היו שוחים שעה אחת קודם התפלה כדי שיוכנו את לבם למקום (שם ל:). וזהו: **וישבו ויחננו לפני פי החירות'** שישבו בתשובה שלימה לפניו קודם שעושים חירות לפיהם. ובוה (ע"י שישבו, ע"ז), ויחננו יתנו חן לדיבורם בקדוש, 'בין מגדול' היינו תפלה, כמ"ש (משלי יז, יז) 'מגדל עוז שם ה' בו ירוץ צדיק ונשגב' (וראה במדרש שו"ס תהלים קטב, שהפסוק מוסב על תפלה) 'ובין חים' היינו לימוד תורה, ע"ד הנקרא ים התלמוד, 'לפני בעל צפון' היינו, 'שיבינו וישכילו לפני מי הם עובדים עבודתם, ולפני מי הם עומדים הלא לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה, אשר כל הצפונות והנסתרות הוא יודע, ולפניו נגלו כל תעלומות לב ומחשבות האדם ותחבולותיו'.

אוהב ישראל

הקב"ה הורה בזה למשה רבינו דרך הנהגה למנהיג הדור

ויאמר ה' אל משה מה תצק עלי דבר אל בני ישראל ויסעו, משה רבינו ע"ה היה עניו גדול מכל האדם, וכמו שהתורה"ק בעצמה מועידה עליו והאיש משה עניו מאד מכל האדם, והנה מנהיג העם צריך שיהנה את נשיאותו ברמה ובחזק, ובעת צורך אפילו בתקיפות, נגד ראשי העם, בלי שום התבטלות

לִפְנֵי יָדֵים גְּבוּהוֹת אֵינֵנִי
בְּתוֹרָה וּבְתַפִּילָּה עֲמוּדֵי עוֹלָמִים
הַצְרִיכִים חִיּוּק כָּל הַיּוֹמִים

תורה ותפילה

זהרורי אורה
מספרים הקדושים
בפרשה יפה נדרשים

תורה

מעשה בראשית כפופים לתורה ועמליה
לעשות ככל אשר יגזרו עליהם וממשלתם עליהם

וישב הים לאיתנו, לתנאו הראשון. צריך לדעת אופן התנאי כו'. "אכן תנאי זה הוא בכלל התנאים שהתנה ה' על כל מעשה בראשית להיות כפופים לתורה ועמליה, ולעשות כל אשר יגזרו עליהם, וממשלתם עליהם כממשלת הבורא ברוך הוא", וזהה ביציאת ישראל ממצרים עדיין לא קבלו התורה ואין גזירתם על הנבראים גזירה, ולזה לא הסכים הים ליחלק להם ומען למשה 'אתה נבראת בשמי ואני בשלישי', זה רמז כי אינו בן תורה שאם היה בן תורה הנה הוא קודם לו, כי התורה קדמה לעולם כולו, ולזה נתחכם ה' והוליד ימינו לימין משה פירוש הראהו כי הוא בן תורה, המתייחס לה ימין דכתיב (דברים לב ב) מימינו (אש דת למן) וגו', וכשראהו תיכף ומיד נקרא כתנאי הראשון, ולזה כל צדיק וצדיק שיעמוד אחר קבלת התורה, יביא בידו שטר חוב אחד לכופו ליחלק לפניו, ותמצא שכשלא רצה ליחלק לרבי פנחס בן יאיר ולהמתלוז עמו רצה לקונסו, ופחד הים ממונו.

אור החיים

תפילה

כשישראל אומרים שירה למטה
השמי כביכול אומר עמהם שירה למעלה

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר. נראה לפרש בעזרת השם, דהנה הכעל שם טוב אמר פירוש הפסוק ה' צלך, שהשם יתברך ברוך הוא מתנהג עם האדם גם כן כמו הצל. כמו שכל מה שהאדם עושה גם הצל עושה, כן הבורא ברוך הוא מתנהג עם האדם גם כן כמו שהוא עושה. ונמצא כשישראל אמרו השירה בשעת גאולת מצרים אזי היה הקדוש ברוך הוא גם כן שר כביכול את השירה הזאת. והנה 'ישיר' לשון יפעיל הוא. וכך פירוש הפסוק 'אז ישיר', כלומר שישאל פעלו בשירתם. 'את השירה הזאת לה', כלומר שהקדוש ברוך הוא כביכול גם כן ישיר את השירה הזאת. 'ויאמרו לאמר', שהיו אומרים שיאמר השם יתברך גם כן את השירה.

קדושת לוי

צריך בכל יום לגשת לתפילה בהתבוננות חדש ברוממות
אל וגדולתו. ותחילת התפילה בהתאמצות דוקא

ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצאו העם ולקטו דבר יום ביומו כו'. ונעיי"ש שהקשה איך יצאו בהשכמה ללקוט קודם התפילה. אך התורה הקדושה מלמדת לנו דרך גדול לעבודת בוראינו ית"ש, והוא כי מן הראוי הוא שישכיל האדם ויתבונן בכל יום ויום קודם תפלתו ברוממות האל וגדולתו ית"ש, ויתחכם באיזה ענין ושכל יעמוד להתפלל

לפניו, ואיזה פירוש של שבה ובינה ותחלה שיכוין, כי אין מן הראוי לעמוד לפני מלך בשר ודם לומר אף לפניו בכל יום תחלה ושירה אחת כאתמול גם היום גם למחר בלי שום השתנות, על אחת כמה וכמה לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה להתפלל לפניו בכל יום בשוה, וצריך להשכים ולהתבונן איזה שכל חדש בכל יום ע"י התבוננותו ברוממות האל ית"ש, וזהו שירי לד' שיר חדש ותהלים צו א, היינו שצריך להשכיל בכל יום לומר שיר חדש, היינו שהתפלה תהיה באיזה ענין ושכל חדש שלא היה בו כיום אתמול ומקדמת דנא, ועתה נאמר שגם לקיטת המן בכל יום ויום קודם תפילתם היה לצורך זה, שיתבוננו בו ברוממותו וגדולתו האל יתעלה, ויראו איך המטיר להם לחם מן השמים שזה למעלה מן הטבע, מאין זה כי אם שיש בורא המושג ובעל יכולת ומרומם על כל ברכה ותחילה, וזהו היה להם להכנה אל התפלה להתפלל בשכליות חדשים ופירושים ותחלות ותשבחות שונים בראותם רוממות האל מאד. והנה פירושי התורה נקראים דבר כד"א בדבר ה' שמים נעשו, שהוא על ידי התורה בלי אומנותו של הקב"ה, וזהו 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים ויצאו העם ולקטו דביר' יום ביומו', פי' שילקטו בדברים השייכים לאותו יום, והיינו פירושי התורה והתפלה שנקראים דברים חדשים, השייכים לאותו היום ביומו, והוא ע"י התבוננות וראית עין בעין רוממות וגדולת האל בירידת המן, ולקיטת המן היה לקיטת אלו הדברים.

ועוד הקדים אדוני' וללה"ה הקדמה אחת לבאר הפסוק השני הנ"ל, שהשכיל והתבונן למה החממה היא באדמימות כל כך בצאתה ואח"כ היא נכבית ומתלבנת, והבין הטעם, כי באמת אין רצון החממה לצאת להזריח על העולם כדאיאת בגמרא וויק"ר פלא"ט, אך היא עושה באימה רצון קונה, והיא מוכרחת להתגבר מאוד נגד רצונה רצון גופני וחומר ולבטל רצונה מפני רצון בוראה ית"ש, ומחמת זה בא לה האדמומית שמוכרחת להכריח רצונה בהכרח, והוא כענין האדם עומד להתפלל, ונפשו משתוקקת אל קונה, והגוף העובר נוטה להיפוך להפרידה, והיא מוכרחת להתגבר מאוד ולהתפלל בכוחות גדולות עד בא לו האדמימות בפניו, ואמר אדוני' שאינו יכול לבאר זה הענין כל כך על בוריו כי יש בזה ענין מוסתר אינו מושג כלל, אמנם אחר כך כשכבר נתחמם ונתלהב מאוד, והיינו כשכא באמצע התפלה, ואז כבר ניתש וחלש רצון הגופני, ונמס על ידי התחממותו והתלהבותו בתפלה.

והענין הזה רמזה לנו התורה בפסוק הנ"ל, וילקטו אותו בבוקר בבוקר, היינו לקיטת הדיבורים ושכליות חדשים אל תפילתם כנ"ל, רק היו צריכים עדיין התגברות מאוד, אמנם אחר כך 'זהם השמש', כלומר כשכבר נתחמם בהתלהבות ועבודות וכחות גדולים אז 'ונמס', פירוש שנמסו ונשתברו כל המסכים ורצונו הגופני המבדילים כו' (עיי"ש).

מנחם ציון (שלח)

דבש תמרים

פנינים יקרים, פזמון חפזות שרים, רבותינו הקדושים עצי התמרים

התפילה אדי שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך, ענינו כי בעמדו להתפלל יראה ורעד יבא בו וחיל ורעדה יאחזו עד כי מגדל החד והבושה מי אנכי שאזכה להתפלל ולהודות וכו', בלתי אפשרי לפתוח שפתיועד כי מוכרח לבקש רחמים אדי שפתי תפתח וכו', וז"ש ואתחנן אל ה' וגו' לאמר, היינו שיהא בכוחי וביכולתי להתפלל לאמר

אשריה להי כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים. יבואר לפי דברי השלח"ק על מה שאמרה רחל הבה לי בנים, שחשבה שהי מנע ממנה פרי בטן כי מתאוזה לתפלתן של צדיקים, ולכן אמרה הבה לי בנים דחינו שירבה בתפלה, ועיז השיב לה יעקב שזה היא דווקא בא"י שהוא תחת הקביה בעצמו, אבל בחו"ל שהוא תחת שרי מעלה אין הקב"ה מייסר הצדיק מפני שמתאוזה לתפלתו, כי אולי יפסיקוהו עוברי דרכים שרים החיצונים, וזהו שהשיב יעקב התחת אלוקים אנכי, האם אני בא"י שהוא תחת יד הקב"ה בעצמו, ובה פ"י בשמ"י דהו שאמר והנה מצרים נוסע אחריהם, היינו שרו של מצרים נסע אחריהם, שהפילו הי לארץ והוסר ממשלנו ואז היה בכוח בניי לבקש אף בחו"ל שאין מעכב על ידן, והנה מבואר במדרש כי השר של מצרים היה נדמה לפרעה כמין סוסים, והיינו אשריה להי אף שהוא בחו"ל, כי גאה גאה כתרנומו היינו שהשפיל הסמ"א ואין מעכב על ידי בניי לשיר ולהתפלל גם בניכר, סוס ורכבו רמה בים שהשפילם הקב"ה וא"כ הוא המנהיג, ולכך אשריה להי.

(ישמח משה)

☆

אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ויאמרו לאמר. יתבאר בהקדם דברי האלשיך עה"כ ואתחנן אל ה' בסעת ההוא לאמר, עי"ד שאומרים קודם

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותיה'ק עצי התמרים

מפלת הרשעים נסתבב דייקא ע"י היראים המתחברים עמהם

ויקה שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים ושלשם על כלו. וכל רכב מצרים. וברש"י פ"י מוהיכן היו הבהמות הללו, אם תאמר משל מצרים הרי נאמר וימת כל מקנה מצרים, ואם תאמר משל ישראל והלא נאמר וגם מקננו ילך עמנו, משל מי היו, מהירא את דבר ה', מכאן היה ר"ש אומר כשר שבמצריים הרוג, טוב שבנחשים רצון את מוחו. ושמעתי פעם מפ"ק מרן מסאטמאר זי"ע, שאמר על אותן יראי ה' ההולכים שלובי יד עם הציונים, כי המצריים נטבעו בים רק מחמת שהי ביניהם גם יראי ה', כי אלמלא הם, מוהיכן הי' להם סוסים לרכוב ולרדוף אחרי בני ישראל בשש מאות רכב ופרשיו, הלא גוועו כולם במכת דבר, אלא כנ"ל וכמו שפירש רש"י ז"ל בפרשת בשלח (פסוק וכל רכב מצרים, מהירא את דבר ה' היו כו'), נמצא שהיראים שבהם גרמו למפלתן, שיטבעו בים סוף, וד"ל.

אמרי דבש (פרק י"ז, דף קכ"ז)

השם גבולך שלום, חלב חטים ישיבעך

ראו כי ה' נתן לכם השבת על כן הוא נותן לכם ביום הששי לחם יומים, שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. פעם אחת ביום שבת קודש פרצה שריפה בבית הרב החסיד המפורסם מוה"ר יוסף ליב כהנא ז"ל, ואכל את כל מחמדו" ל"ע, ובשבת שלאחריו דרש הגה"ק רבינו בעל ייטב לב זיעוכ"א האבדק"ק סיגוט יצ"ו, ונשא מדברותיו בקודש בביהכ"נ דשם, ובין הדברים הזכיר מאמר חכו"ל (מסכת שבת דף ק"ט:) אין הדליקה מצויה אלא במקום שיש חילול שבת וכו', וליהיו ידוע לכל שברור הדבר אצלי שאצל הרה"ח הנ"ל לא הי' ח"ו חילול ש"ק, והדליקה נפלה רק בעון של בני העיר שיש ביניהם חילול שבת, היינו שיש שאינם נזהרים בהוצאה לרשות הרבים ר"ל, כי בימים ההם עדיין לא הי' עירוב בעיר סיגוט יצ"ו, והמליץ הגה"ק בעל ייטב לב זי"ע הפסוק (תהלים קמ"ד) השם גבולך שלום וגו', היינו אם ייהי' עירוב בעיר, אז יהי' עירנו בבחינת רשות היחיד שהוא כענין שלום, כגוף אחד. "ומי שיעשה ויפעול עשיית העירוב לזה, אני מבטיחו חלב חטים ישיבעך וגו', כלומר שלא יחסר לו דבר מעולם, ואני מבטיח לו עולם הבא", וזקנינו הנגיד הצדיק המפורסם בחסידותו ובפעולותיו הנשגבות מוה"ר משה ארי' פריינד זצ"ל כו', עשה והשתדל והרבה פעלים לצורך הדבר, ולא עלתה בידו, שהמתנגדים לדבר, עמדו בעוכריו ועכבו הדבר להכעיס. וסיפר רבינו זי"ע (ה"ה האדמו"ר מאסוד) שאחר פטירתו של הגה"ק בעל ייטב לב זי"ע, פעל אביו ה"ה זקנינו זצ"ל ותיקן את העירוב, ואמר ע"ז הלא אמרו חכו"ל (חולין א:) גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם וכו', וע"כ בודאי הבטחתו זו של הייטב לב זי"ע נשארה לעולם.

גדולת יהושע (דף כ"א)

הדרך היחידי לנצחון הוא כשהולכים עפ"י תורה

והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק. ביאר רבינו הקדוש זללה"ה תחת אחד השיחים את דברי הרמב"ן ב' בשלח, על הפסוק 'וכאשר יניח ידו וגבר עמלק', וכי משה היה עושה שיגבר עמלק עליו, אלא אסור לאדם להשות שלש שעות כפיו פרושות השמים. ובכן נתבונן במצב של אז, עת צרה וסכנה נוראה, עמלק בא להלחם, משה וישראל בצער, ובכל זאת אם ההלכה נפסקת שאסור להשות כפיו שלש שעות, מניח משה את ידיו, על אף כי גבר עמלק, כלומר, אין מציאות ללחום עם עמלק ולנצחו אם עוברים על ההלכה, ואם עוברים על ההלכה, הרי ממילא זהו נצחונו של עמלק ח"ו.

עולמות שחרבו (דף ס"ו)

טוב יותר לצאת למלחמה מסוכנת מלדור בכפיפה אחת עם הרשעים

ויאמר כי יד על כס י-ה מלחמה לד' בעמלק מדר דר. שמעתי מהרב משה שמעון וויינטרויב, שאמר בשם כ"ק מרן האדמו"ר רבן של כל בני הגולה מסאטמאר זצוק"ל זיע"א, מלחמה לד' בעמלק מדר דר למה, משום (דברים נה, יח) ויזנב בך את כל הנחשלים, כלומר את הערב רב אשר הענן פלט אותם, ויש להקשות למה פלט אותם הענן, הלא באם הענן היה קולט את הערב רב פנימה כמו יתר עם ישראל, לא היה יכול עמלק לעשות להם ולא היו צריכים לעשות מלחמה בעמלק מדור דור, אבל התירוץ הנכון "כי יותר טוב מלחמה לד' בעמלק מדור דור מאשר להיות עם הערב רב תחת ענן אחד", ודפח"ח.

ים של שמואל (דף ע"א)

אתה החילות, וז"ש כאן אז ישיר וגוי שעלה בלבן של משה וישראל לשייר, אך מגדל היראה והפחד והבושה עמדו ולא יכלו דבר דבר, ע"כ ויאמר תחלה שבקשו רחמים לאמר, שיהא בכוחם ויכולתם לאמר הנאמר אחר כך דברי השירה הזאת.

(ייבב לב)

☆

ויאמר משה אכלוהו היום כי שבת היום לה' היום. יש לבאר דהנה תיבת היום מורה על התשובה, שע"י שידע האדם שאין לו אלא אותו היום שעומד בו בלבד לחיות ע"פ האדמה וכמאמר התנא שוב

יום אחד לפני מיתתך וע"כ החי יתן אל לבו לשוב לפני ה' בכל עת וזמן בלב שלם, והנה איתא בגמ' כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו, ודקדק הטורי זהב דאי לא עשה תשובה, שבת מאי מהני ואי עשה תשובה, שבת למה לי, וכתב לבאר דמירי שעשה תשובה, אלא דתשובה לא מהני שיהא מוחלין לו כדאיתא עבר על כריתות ומיתות בית דין, תשובה תולה ומיתה ממרקת, קא משמע לן כאן דאם בעשותו תשובה שומר שבת כהלכתו, מהני תשובה שיהא נמחל לו, וז"ש אכלוהו היום היינו התשובה, ולכאורה הא"כ מהני תשובה על כל, ע"ז אמר כי שבת היום, ושניהם כאחד טובים ומכפרים.

(קדושת יו"ט)

☆

אז ישיר משה. ובגמ' איתא באותה שעה בקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני הקב"ה, אמר להן הקב"ה מעשי ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה לפני, יתבאר עפ"י דא"י במכילתא נטית ימינך תבלעמו ארץ באיזה זכות ניתנה להם קבורה, בשכר שאמרו ה' הצדיק, אמר הקב"ה צדקתם את הדין אני לא אקפח את שכרכם, ואתן לכם מקום קבורה, ומעתה י"ל כי כל זמן שלא זכו המצרים לקבורה לא היה מקום לומר שירה ע"ד שאמר

הכתוב כי קלל אלקים תלוי, וכתב הרמב"ן דמטעם זה איננו רק אצל בניי אלא אף באוה"ע, ולכן מצינו אצל מלכי כנען ויהי לעת בוא השמש צוה יהושע ויורידום מעל העצים, וזה שאמרו באות"ה שע"ה בקשו מלאכי השרת לומר שירה, היינו באותה שעה אשר עדיין לא זכו לקבורה, אמר להם הקב"ה מעשה ידי טובעין בים, היינו שעדיין טובעין בים, ועוד לא נפלטו ליבשה שינתן לקבורה, ואתם אומרים שירה, והלא בעת הזאת אין מקום לומר שירה כי קללת אלקים תלוי.

(ברך משה)

☆

עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה זה אלי ואנוהו. ונראה לבאר על פי דברי המדרש ע"ה"כ וישמע אלקים את קול הנער וכו', אמרו לפנינו אדם שהוא עתיד להמית בניך בצמא אתה מעלה לו באר, אמר להם עכשיו מה הוא וכו' איני דן את האדם אלא בשעתו, והקשו המפרשים הא בן סורר ומורה נהרג על שם סופו שעתיד לכלות ממונו ומלסטם את חבריו, וכאן אמר הקב"ה איני דן את האדם אלא לפי שעתו, ותי' ביפה תואר דשאני ב"ד של מטה שהוא יותר קשה, כמו שעונשין משלשה עשר שנה, ואילו ב"ד של מעלה אין עונשים אלא בן עשרים, והנה כמו כן י"ל שהים מען שיש לדון את בניי על שם סופן שעתידין לחטוא בהעגל, אבל כיון שהקב"ה בעצמו בא במדת חסדו לדונם, ע"כ לא היו נידונים על שם העתיד ונקרע הים לפניכם, ועל זאת שבחו אהובים ורוממו לאל ובניי ענו שירה בשמחה רבה ואמרו כולם, עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה ז"ה אלי ואנוהו, וכפירש"י בכבודו נגלה עליהם והיו מראין אותו באצבע, שהיו מראין כי כל מה שזכו לישועה באה מחמת שדן אותם הקב"ה בעצמו, ודיני שמים הם דיני רפא בחד וברחמים ואינו דן את האדם על שם סופו.

(ב"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

ר'קוטלי אפרים פלרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"ע
פספר "אפרים יואל" אשר אף זה יצא לאורה

גודל קדושתו, ויהיה להם התצטלות מעצמם נגדו (רמב"ם אגרת חיימן). נמצא דאם גאולת מנרים הייתה הגאולה השלימה, אז לא היה כואב לפרעה מה ששלח את ישראל מארצו. והנה הטעם שלא היה משה יכול ליכנס לארץ ישראל, הוא מפני שלא היה עוד שלימות הגמור, ואם היה נכנס לארץ והיה צונה את בית המקדש, שוב לא היה יכול ליחרב, שמעשה ידיו היו לנצח, וכיון שלא היו ישראל עדיין ראויים לזה, הוצרך משה לישר במדבר. על כן כיון שראה משה שפרעה צווח ווי, שכואב לו מה ששלח את ישראל, הצין משה מזה שעדיין אין זה גאולה שלימה, על כן צווח משה ווי שלא יכנס לארץ, ושני הפירושים שבמדרש הם הא' בזה תליא.

(תשטו שביעי של פסח תכה)

ויהי בשלח פרעה את העם. פרעה צווח ווי ששלח את ישראל ממנרים (מדרש). 'העם' הכוונה על הערב רב (וזה"ק). לכאורה הלך בני ישראל ילאו דרך נס, ואיך ילאו הערב רב. וגראה שהסטרף אחרת סייע להם שיוכלו ללכת עם ישראל, ופרעה והמנרים לא התנגדו לניצחתם, כדי שיהיו לבני ישראל לאנן נגף, שהם היו גורמים לבני ישראל לכל חטאת. והנה משה קיבל את הערב רב, ואפשר לפי שראה ברוח קדשו שנטמעו בחוכם נשמות קדושות שעתידין להתקרב להקדושה לעתיד, ואמרו (סוטה ה'): אלמלא נכנס משה לארץ ישראל היה מיד עולם המיקון; ואז היו מתבררין כל הנשמות של הערב רב, ובדואי לא היה פרעה משלח אותם, כי לא היה ברצונו להוסיף קדושה על קדושה, ורק מפני שראה שלא קרבה הגאולה שלימה, על כן הסכים לשלחם עם ישראל כדי להלך להם. וזהו ויהי בשלח פרעה את העם, אלו הערב רב שילאו עם ישראל, על כן צווח משה ווי שלא יכנס לארץ.

(דברי יואל)

ויהי בשלח פרעה את העם. פרעה צווח ווי ששלח את ישראל ממנרים (מדרש). נשבע ה' שלא יביא מצול לעולם, ועל כן היה כי בא סוס פרעה ברכבו ובפרשיו

ויהי בשלח פרעה את העם. מי אמר ווי, משה אמר ווי, שנתייגעתי להוציאם ממנרים, ואיני נכנס עמהם לארץ (מדרש). צנועם אלימלך (כאן) כתב: כשנדיק מלוה את חבירו, הם מתקשרים זה בזה בקדושתם ונעשים כאחד, וקדושתו של זה הנדיק שפוסק בתורה צדוה, הוא משמר את חבירו בדרך כאילו הוא עצמו שפוסק בתורה, אבל אם מלוה אותו איש נעצב וריקן, הוא מכניס בזה עצבותו ומפסיקו מקדושתו שיש בו. וזהו ויהי בשלח פרעה את העם, מחמת שפרעה שלח את ישראל מחמת הצרות שנגעו בו, זה הכניס את ישראל גם כן בעצבות, ולכן נחם אלהים דרך ארץ פלשתיים; והנה הטעם שלא היה משה יכול ליכנס לארץ ישראל, הוא מפני שלא היה עוד שלימות הגמור, ואם היה נכנס לארץ והיה צונה את בית המקדש, שוב לא היה יכול ליחרב, שמעשה ידיו היו לנצח, וכיון שלא היו ישראל עדיין ראויים לזה, הוצרך משה להשאר במדבר. וזהו ויהי בשלח פרעה את העם, על ידי שלוח פרעה את ישראל גרם היזק לישראל, שבה הפסיקו מקדושתם, ומה ראה משה שעדיין אין ישראל ראויים לשלימות הגמור, על כן עכשו צווח ווי שלא יכנס לארץ.

(תשטו)

ויהי בשלח פרעה את העם. פרעה צווח ווי ששלח את ישראל ממנרים (מדרש). אפשר לפרש בדרך נחות, על פי מה דכתיב (תהלים קה'): שמת מנרים בצאתם כי נפל פחדם עליהם, ולכן בשעה ששמע פרעה האריך שה' חושש פן ינחם העם ושצו מנרימה, מיד נתבהל וצווח ווי, לפי שעד עכשו היה שמת על שילאו ישראל ממנרים, אחר שסבל על ידם צרות רבות, ועכשו שיתכן שישובו עוד אליו צווח ווי, דמה לו וללכה הזאת.

(דברי יואל)

ויהי בשלח פרעה את העם. פרעה צווח ווי ששלח את ישראל ממנרים (מדרש). כשיצאו מלך המשיח לא יטרוך ללחום עם מלכי האומות, רק מעצמם יראו

זים (סוטה יא.). הנה **נשפת אמת** (לרצי ישמעאל הכהן בשלח לה) איתא: מה שהורך ה' לצוא על המנצרים בעקפין להביאם בתוך הים, כדי להתנצל משבועת המצול, וזה הוכחה לישראל דעדיין לא בא אז עולם התיקון, דאמרו (ילקוט נח): כשיגיע העת יתבטל שבועת המצול, ואם היה אז עולם התיקון, לא היה צורך להקיפם דרך המדבר ים סוף, רק שיביא עליהם מצול, והיה אפשר להוליכם בדרך הישר דרך ארץ פלשתיים; וזהו משה צא ווי, דמכאן שפט משה שאין עדיין עולם התיקון, ולא יוכל ליכנס לארץ, דהטעם שלא היה משה יכול ליכנס לארץ, הוא מפני שלא היה עוד שלימות הגמור, ואם היה נכנס והיה צונה את צית המקדש, שוב לא היה יכול ליחבר.

(תדושי תורה)

ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתיים. אם היו ישראל נכנסים לארץ ישראל מיד, היו טרודים בכרמם ובייתם, ומתבטלים מתלמוד תורה, לפיכך עכשם ה' במדבר ארבעים שנה כדי שתהא התורה נכללת בגופן (ילקוט בשלח רכז). לכאורה הלא כאן מבואר שהסיבה שהוליכם במדבר, הוא בשביל החשש פן ינחם העם. ונראה דאמרו (ברכות לה:): צומן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשה על ידי אחרים; ולפי זה קשה, מה היה החשש שיוליכם לארץ ישראל מיד, הלא מלאכתם נעשית על ידי אחרים, ולא יהיו טרודים בכרמם ובייתם, ויוכלו לעסוק בתורה. ונראה שהיה גלוי לה' שעמדין ישראל לחטוא, ולא יהיו צבחינת עושין רצונו של מקום שמלאכתן נעשה על ידי אחרים. וזהו ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתיים, פן ינחם העם, שמכיון שיתכן בהם עדיין שיחטאו במה שירצו לשב מנצימה, לכן יש לחשוש שאם יכנסו תיכף לארץ ישראל, יחזיקו כל איש בשדהו ובכרמו, ויבטלו מתלמוד תורה.

(מסעי סט)

ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתיים. קשה הלא צוה יתקן רק הדור הראשון שנכנס לארץ, ועדיין חשש זה קיים בדורות הבאים. אמנם באמת צוה שה' הושיב את הדור הראשון במדבר עד שתתישב התורה בגופן, היה תועלת גם לדורות הבאים, דמכיון שהראשונים מדככו בקדושת התורה בשלימות, על ידי זה גם הדורות הבאים היה להם הלאה צוה שיכולים להתבונן בדרכי

אבותיהם הראשונים, ועל דרך (רש"י שיר השירים א): לא לך בעקבי האלף ורעי את גדיותיך, התבונני בדרכי אבותיך הראשונים, והסתכלי בפסיעות דרך שהלכו הם, והעקביים נכרים.

(תדושי תורה)

ויסב אלקים דרך המדבר ים סוף. מזה יש הוכחה ניצחת להצדקים שלא האמינו בתורה שבעל פה, שהרי ודאי שלא היה צורך להיות במדבר ארבעים שנה בשביל התורה שכתב שמהיה נכללת בגופן, שהלא בני דור המדבר היו דור דעה, ולא היה צורך בעצורם להתעבב ארבעים שנה בשביל התורה שכתב, ואלא ודאי היה הכוונה בשביל התורה שבעל פה אשר ארוכה מארץ מדה, ולכן כדי שמהיה כל התורה שבעל פה נכללת בגופם, הוצקו להיות במדבר ארבעים שנה.

(שבועות נט)

ויסב אלקים דרך המדבר ים סוף. קשה דהלא אפילו כשהלכו במדבר אמרו ניתנה ראש ונשובה מנצימה, וכוונתם צוה להיות בטלים מהתורה, ומה הועילו צוה שהלכו במדבר (חם סופר). ונראה דבסיפור האר"י (פסח ד"ה מה) איתא: שישראל הוכרחו ללכת ממנצרים לפני הזמן, כדי שלא ישחקעו בשער הנ' שבטומאה, ושזב לא יהיה להם תקנה; ובאור החיים הק' (שמות ג) כתב: שזה מחמת שעדיין לא קבלו את התורה, אמנם אחר כך הרי כח התורה מגינא ומללא, שיכולים ללכת ממנצרים אפילו אחר שנפלים בשער הנ'; והנה זה ודאי שהיו ישראל צריכים לקבל את התורה בזה סיני, ששם היה המקום המיועד לקבלת התורה. ומעתה אם היה ה' מכניסם תיכף לארץ ישראל לפני קבלת התורה, והיו מוזקין שם איש בשדהו ובטלן מהתורה, מפני שלא היה להם עדיין את התורה, אז היו גם שם באותה סכנה להיות נופלים בשער הנ' בלי שמהיה להם תקנה, ועל כן הקיפן במדבר, ונתן להם את התורה בזה סיני, ואכלו את המן ושמו מי הבאר, והתורה היתה נכללת בגופן, וככה כבר הגין עליהם כח התורה, שאפילו אם היו נופלים בשער הנ' היו יכולים ללכת. ומעתה לא קשה, שאף שבהיותם במדבר אמרו ניתנה ראש ונשובה מנצרים, אך אפילו אם היו שבים מנצימה ונופלים שם לנ' שערי טומאה, עדיין היה יכולים ללכת ממנה.

(שבועות פה)

סיפורי צדיקים. גביאור הפסוקים הפלאים יז ונוגה לפיקים

אז ישיר וכו' ויאמרו לאמרו

הרה"ק ר' שמואל מקאמינקא זצוק"ל שמע שהרה"ק ר' פנחס מקאריץ זצוק"ל שהי' עוד צעיר התחיל להתנהג באדמור"ת ונסע אליו לראות אם הוא ראוי לזה בשבת בעת תפילת שחרית כשאמר הרה"ק ר' פנחס "הכל יודוך" ניגש הרה"ק מקאמינקא ועמד בצדו זמן רב והקשיב לתפילתו, אח"כ אמר שבשעה שאמר ר' פנחס הכל יודוך אז כל הברואים בכל העולם התחילו להודות לה', וזהו אז ישיר משה וכו' ויאמרו לאמרו שבשעה שאמרו שירה ויאמרו לאמרו שכל הברואים בשמים ובארץ ובתוך הים אמרו אתם שירה לה'.

(בית אברהם)

אז ישיר משה

מסופר על הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זללה"ה בעמדו בתפילה לפני מלך אל חי וקים דבר יום ביומו, הי' עבודתו בכוחות עצמות במסירות נפש ממש, פעם אחת היה בעיר לבוב ושמע שיש ציפור אחת שהיא אומרת שירה פעם אחת בחייה, ואז היא מזמרת בהתלהבות כל כך עד שגופה מתבקע והיא מתה, והלך וראה אותה והיה מתעורר ממנה לעבודת ה', ותמה על עצמו היתכן שאני נשאר שלם בגופי אחרי תפילתי, מה ערך יש לתפילה כזו, למחר הכין עצמו בהכנה דרבה והתפלל בהתלהבות למעלה מכוחות אנושי עד שנפל למשכב מחוסר אונים, ובדקוהו הרופאים ואמרו שנסדק ריאתו רח"ל, ונתיאשו הימנו באומרים שאין תרופה למכתו ח"ו, ואמר הרה"ק רבונו של עולם האם רק תפלה אחת כזו היתה רצוני להתפלל, הלא כמה וכמה תפלות כאלה אני רוצה להתפלל ולשפוך שייח לפניך ה', אחר זה זכה לנס וחזר לבריאותו, לימים אחר כך כשהיה בלבוב וראה אותו אחד מן הרופאים שבדקוהו בפעם ההוא, אמר הרופא העוד רבי זה חי, נשבע אני שהוא חי בלא ריאה, ע"כ סיפור המעשה. ועפי"ז יל"פ מה שפתחו ישראל ואמרו בשירת הים, אז ישיר משה, ודקדקו המפורשים למה אמר ישיר שהוא לשון עתיד, ועיין ברש"י, ומביא עוד בשם המדרש מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה. אכן לפי הנ"ל י"ל דהנה כתב האריז"ל בליקוטי תורה בפרשתו, עזי וזמרת יה, פסוק זה נאמר בראש השירה, כי פרח נשמתו, ושמעו קול

שירה, ופתח הקב"ה את אזניהם ושמעו זמירות כל צבא מרום ועל ידי כן חזרה נשמתו בהם כמבואר בזוהר הקדוש (בשלח דף מה), וזהו שאמר עזי וזמרת יה, פי' כחי ועזי שהיה לי, היה על ידי זמרת יה, פי' על ידי אותן זמירות ששמעתי מן מלאכי השרת שאמרו לשם יה, שעל ידי זה ויהי לי לישועה, שנושעתי מן המות, עכ"ד. ויש לומר דבעת אמירת שירת הים זכו ישראל לבחינה זו, שמגודל התלהבותם בהכנה לאמירת השירה פרח נשמתו מהם, ולזה אמרו בתחילת השירה אז ישיר משה ובני ישראל בלשון עתיד, כלומר שאנו רוצים לומר עוד בבחינה ובעבודה כזו כמה וכמה שירות ותשבחות לה' על כל הנסים והנפלאות שעשה עמנו, וע"י בקשה זו חזרה להם חיותם והודו ושיבחו לשמו הגדול. וזה נרמז בדברי רשיז"ל מכאן רמז לתחיית המתים מן התורה, שאז באותה שעה זכו בני ישראל לחזור לבריאותם השלימה וניצלו ממיתה לחיים, ובכך מכאן הוכחה וראיה לתחיית המתים בעת שתעלה רצון מאת הבו"ת.

(מתוך דרשת הגה"צ אבדק"ק סאטמאר-וויליאמסבורג שליט"א)

לפני תלמידי התלמוד תורה פה בני ברק, א' פרשת בשלח תש"ע לפ"ק

ראתה שפחה על הים

עודו בנערותו ישב הגאון ר' שמעון סופר והאזין לשיעורים שהשמיע אביו הגדול החתם סופר בפני בני ישיבתו הרמה, כאשר למדו חומש ורש"י בפר' בשלח הביע החתם סופר את התפעלותו ממדריגת הנבואה שזכתה שפחה פשוטה במעמד הנשגב של קריעת ים סוף עד שאחז"ל שאפילו יחזקאל הנביא לא זכה למדריגה נשגבה זו. קפץ ממקומו שמעון בנו הינוקא, ואמר: אבא! אני אגיד לך הכוונה באופן פשוט הנה כשתרצה לשלוח מכתב ע"י המשרת שאינו יודע ומכיר כתב ולשון אינך צריך לחתום את האגרת בחותם אף אם תמסרוהו לידו כשהיא פתוחה מה בכך, הוא יביט ויראה ולא יבין מה כתוב שם לא כן אם תשלח האגרת ע"י אחד מתלמידך היודע ומבין לקרוא את תוכן המכתב אז בוודאי תחתמהו כראוי כי אם יראה בוודאי יבין, כך, סיים הבן את הסברו, ראתה שפחה על הים, היא ראתה אבל לא הבינה מה היא רואה בבחינת אותו משרת הנושא אגרת, התלמידים שנכחו באותו מעמד שחקו ושמוחו לשמוע את דברי הקטן והתפעלו מכן אהובו של רבם.

(מכתב סופר)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

ויבאו מרתה ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם. שמעתי בשם הקדוש החוזה מלובלין זלה"ה, שאמר בדרך צחות על הרבנים שנוסעים לפעמים להצדיק הגדול שבדורם, ואם כי בעיניהם הם בעצמם צדיקים תמימים וישרים, עם כל זאת נוסעים לראות אם האמת הוא שהצדיק המפורסם גדול מהם, ובאמת הצדיק הגדול נסתרה דרכו בקדוש וטמיר ונעלם מהם. ואף אם ידבר לפעמים בפשיטות עם פשוטי עם, אף על פי כן הוא דבוק במחשבתו עם דיבורו בעולמות העליונים, והם לא יבינו דרכו ודביקותו בו יתברך כי נפלאות בעיניהם. וזהו שכתוב 'ויבאו מרתה', זהו שמו של הצדיק שמורה דרך ה' להקבוצים אליו. 'ולא יכלו לשתות מים ממרה', רצ"ל לשתות מים אין מים אלא תורה (ב"ק יז). 'ממרה', מהצדיק הגדול. לבעבור 'כי מרים הם', כלומר יחשבו שגם הם יוכלו, ועל כן לא יוחקו הדיבורים הקדושים בלבבם כלל.

מבשר טוב

פרפראות להכמה

מצלמים נחמדים, ע"ד דרוש מיוחדים, כפתור ופרח משוקדים

השם אחר תיבה אחת, דכתיב 'ותען להם מרים שירו לה', אי"כ שפיר מוכח שגם הן זכו לראות השכינה וראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל.

(מעשה רוקח)

☆

ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסתם את ה' לאמר היש ידוד בקרבנו אם אין. ונראה עפ"מ דא"י בגמ' (שבת קמ"ז:) ר' אלעזר בן ערך איקלע להתם, כי הדר אתא קם למיקרי בספרא, בעא למיקרא החדש הזה לכם, אמר החרש היה לכם, וא"י בשם הגה"ק ר' שמשון מאסטארפאלי זי"ע לפרש דהנה השר של שכחה רי"ב שמו, ושם הממונה על הזכרון דו"ך, ואותיות האמצעיות של החד"ש הי"זה ל"בים הוא דו"ך, ונתהפך לו באותיות רי"ב החד"ש הי"זה ל"בים, עיי"ש, ובה נל"פ מאמה"כ ויקרא שם המקום "מסה ומריבה" ותני והדר מפרש על רי"ב בני ישראל, כלומר מה שהלינו ישראל ה"י משום שר של שכחה ששמו רי"ב ושיכח מאתם כל הנסים ונפלאות שעשה להם הקב"ה.

(נפש יהונתן)

☆

(ובאלופי יהודה כתב לפרש בזה מאמה"כ (דברים י"ז ח') כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם וכו' דברי ריבות בשעריך שאם תראה שיפלא ממך דבר למשפט ושולט עליך השכחה, אז סימן שדברי ריבות בשעריך ששם רי"ב מלאך הממונה על השכחה בשעריך

☆

(ועי' בפני דוד (פר' בא) שמפרש שלכן נקרא המלמד תורה לישראל בשם רב"י כי ע"י הלימוד שמשריש בבני ישראל הוא מבטל מהם השכחה ששם השר של שכחה היא רי"ב)

אז ישיר משה ובני ישראל וגו' אשירה לה'. אי"כ בגמ' (סוטה ל:) בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה וכו' ויש להבין הלשון נתנו עיניהם, ונל"פ עפ"מ דא"י בגמ' (חולין צ"א:) חביבין ישראל יותר ממלאכי השרת, כי המלאכים אין מזכירין את השם אלא אחר שלש תיבות (קדוש קדוש קדוש) וישראל מזכירין אחר שתי תיבות (שמע ישראל) והקשו שם הלא גם אצל המלאכים מצאנו אחר ב' תיבות (ברוך כבוד), ותרצו, ההיא אופנים אומרים, והמה חשובים יותר ממלאכי השרת, עיי"ש, והנה כאן הזכירו ישראל את שם ה' אחר תיבה ראשונה "אשירה לה'" (כי פסוק ראשון "אז ישיר" אינו אלא סיפור מעשה, והתחלת השירה היא מ"אשירה לה'"), וא"כ לכאורה תמוה הא"ך עשו כן, והלא לא מצינו מעלה גדולה כזו, וי"ל דאיתא במדרש ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל וכו', כי כולם

היו רואין את השכינה, והיו מראין באצבע "זה אלי ואנוהו", עוד אי"כ במדרש שאפילו האופנים אין ראויים לראות את השכינה, נמצא שישראל על הים היו חביבין יותר מהאופנים, ולכך הזכירו אז את שם ה' אחר תיבה ראשונה, אמנם לדורות דיינו שנחיה שרים אל האופנים,

ובזה מדויק לשון הגמ' נתנו עיניהם לומר שירה, כי ישראל היו מסופקים אם להזכיר שם ה' אחר תיבה הראשונה או לא, ורק אחרי שנתנו עיניהם וראו את השכינה, הבינו שהיו אז במעלה יותר מן האופנים, ובה מיושב גם אמרם ו"ל "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל", ולכאורה הלא הפסוק "זה אלי ואנוהו נאמר בשירת האנשים, ומניין שגם הנשים זכו לראות השכינה, ברם לפי האמור שלכן הזכירו את השם אחר תיבה אחת, משום שזכו לראות כבוד השכינה, א"כ דון מינה לגבי נשים שגם בהן מצאנו שהזכירו את

דורש טוב

שבתון שבת קודש לה' מחר, את אשר תאפו אפו וגו', איתא בגמ' ביצה דף ט"ו דרמז לעירוב תבשילין מן התורה, את אשר תאפו אפו, וקשה כיצד נרמז בזה עירוב תבשילין.

ונראה דהנה ידוע בכללי הדקדוק שבהוספת האותיות זון בסוף המילה מורה על הקטנת דבר ההוא, כגון 'אישון עין' נקרא כן משום שרואין צורת איש קטן בתוך האישון, ולפי זה מורה מילת 'שבתון' על שבת בבחינה קטנה, דהיינו יו"ט הקל משבת, כיון שמוותרים בו מלאכות אוכל נפש. ואמר הכתוב 'שבתון', כלומר אם יום טוב היום אשר חל 'שבת קודש לה' מחר' דלמחרת הוא שב"ק, אזי 'אשר תאפו, אפו אל תאפו אלא על מה שאפיתם כבר מאתמול מערב יו"ט, זאת אשר תבשלו בשלו' תבשלו רק על מה שבישלתם אתמול

ומסיים הכתוב, 'זאת כל העודף הניחו למשמרת עד הבוקר' כי מה שעירוב תבשילין דרבנן מועיל אף דמלאכות שבת אין נעשין ביו"ט מדאורייתא, היינו מטעם דבעצם מדאורייתא הרי אמרינן 'הואיל ואי מיקלעי אורחים', וממילא שרי בכל גווני לבשל ביו"ט אף שאין צריך לו עתה, ורק מדרבנן כיון דלא אמרינן 'הואיל' לכן צריכין עירוב תבשילין (עיי' מג"א ושאר אחרונים ריש סי' תקכ"ז) אשר עי"ז נמצא שבאמת הוכנו המאכלים ליו"ט אלא שהיו שם באו אורחים נשתתרו המאכלים למחרת וזה רמז הכתוב באמרו 'זאת כל העודף הניחו למשמרת עד הבוקר' היינו לשבת, כי רק בתורת עודף רשאין להכין מיו"ט לשבת.

(הרה"ק מהארנסטייפל זללה"ה)

וַיְהִי בִשְׁלַח פָּרְעֹה אֶת הָעַם וְלֹא נָחַם אֱלֹקִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹקִים פֶּן יִנָּחַם הָעַם בְּרֹאֲתָם מִלַּחְמָה וְשָׁבוּ מִצְרַיִם: (פרק יג פסוק יז)

כִּי קָרוֹב הוּא. וְנָח לָשׁוֹב בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ לְמִצְרַיִם, וּמִדְרָשִׁי אַנְדָּה יֵשׁ הַרְבֵּה. לְשׁוֹן רִשִּׁי. וְגַם הוּא דַּעַת רַבִּי אֲבִרְהָם, כִּי טַעַם וְלֹא נָחַם אֱלֹקִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים בְּעֵבֶר 'כִּי קָרוֹב הוּא' וַיִּנָּחְמוּ וַיִּשׁוּבוּ אֶל מִצְרַיִם מִיָּד. וְעַל דַּעַתִּי אִם הָיָה בְּדַבְרֵיהֶם, הָיָה 'כִּי אָמַר אֱלֹקִים' מִקֶּדֶם, וַיֹּאמֶר הַכֶּתוּב 'וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי אָמַר אֱלֹקִים כִּי קָרוֹב הוּא פֶּן יִנָּחַם הָעַם':

אֲבָל הַנִּבּוֹן שִׁיאָמַר, 'וְלֹא נָחַם אֱלֹקִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים' אֲשֶׁר הוּא קָרוֹב, וְטוֹב לְנַחֲתָם בְּדֶרֶךְ הַחַוּא. 'כִּי אָמַר אֱלֹקִים פֶּן יִנָּחַם הָעַם בְּרֹאֲתָם מִלַּחְמָה וְשָׁבוּ מִצְרַיִם'. וְטַעַם הַמַּלְחָמָה, שִׁיְהִיָּה לָהֶם לְעֵבֶר דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, וּפְלִשְׁתִּים לֹא יִתְּנוּם לְעֵבֶר בְּשָׁלוֹם, וַיִּשׁוּבוּ לְמִצְרַיִם. אֲבָל בְּדֶרֶךְ הַמִּדְבָּר, לֹא יֵרָאוּ מִלַּחְמָה עַד הַיּוֹתָם בְּאַרְצָם, בְּאֶרֶץ סִיחֹן וְעוֹג מַלְכֵי הָאֱמֹרִי, שֶׁהָיָה נְתֻנָּה לָהֶם. וְרַחוּקִים הֵם מִמִּצְרַיִם בַּעַת הַחַיָּה. וּמִלַּחְמַת עֲמֻלָּק בְּרַפְיָדִים, לֹא הָיְתָה רְאוּיָה לָשׁוֹב בְּעֵבֶרֶה, כִּי הֵם לֹא יַעֲבִירוּ עֲלֵיהֶם, וְהוּא שָׂבָא מֵאַרְצוֹ וְנִלְחַם בָּהֶם לְשִׁנְאוֹת אוֹתָם. וְאִם יִתְּנוּ רֹאשׁ לָשׁוֹב לְמִצְרַיִם לֹא יוֹעִיל, כִּי יִלְחַם בָּהֶם בְּדֶרֶךְ. וְגַם רַחוּקִים הָיוּ מִמִּצְרַיִם בְּדֶרֶךְ הָעֵקֶם אֲשֶׁר חָלְבוּ בָּהֶם, וְלֹא יִדְעוּ דֶּרֶךְ אַחֲרָת:

וּלְשׁוֹן רִשִּׁי 'בְּרֹאֲתָם מִלַּחְמָה', בְּגוֹן מִלַּחְמַת הַכְּנַעֲנִי וְהַעֲמֻלָּקִי, אִם חָלְבוּ בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל חֵזֶקוֹ, מִה אִם בְּשִׁחְקֵיהֶם דֶּרֶךְ מַעֲקֵם אֲמָרוּ נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשְׁוּבָה מִצְרַיִם, אִם חֻלְיָהֶם בְּפִשּׁוּטָה עַל אַחַת כְּמוֹת וְכְמוֹת. מְכִילֵתָא *.

מעשה הש"ב

*

תמצית דעת רש"י ורבינו. רש"י מפרש 'כי קרוב הוא', שהוא נתנת טעם, למה לא הנהיג אותם דרך ארץ פלשתים, משום שארץ פלשתים קרוב למצרים, ונח לשוב באותו הדרך למצרים. ומש"כ 'פן ינחם העם בראותם מלחמה', היינו מלחמת עמלק והכנעני. ומה כשהולכים בדרך עקומה וארוכה אמרו 'נתנה ראש ונשובה מצרימה', אם הולכים בדרך פשוטה על אחת כמה וכמה.

אמנם דעת רבינו 'כי קרוב הוא', מפרש הפסוק הסיבה למה כן היה צריך להנהיגם דרך ארץ פלשתים, מכיון שקרוב הוא. ולמה באמת לא הנהיגם דרך ארץ פלשתים, 'כי אמר אלקים פן ינחם העם בראותם מלחמה', היינו עם פלשתים שלא יתנו להם לעבור בשלום וישובו למצרים. ולכן הנהיגם דרך המדבר ששם לא יראו מלחמה, עד היותם בארצם בארץ סיוחן ועוג מלכי האמורי, ומכאן 'טעמים' לא היה חשש שיחזרו למצרים. א. משום שהם ילחמו עם סיוחן ועוג, כיון שארץ סיוחן ועוג נתונה לישראל. ב. שרחוקים הם ממצרים. עכ"ל.

ויש להבין באיזה סברה נחלקו רש"י ורבינו, דדעת רש"י 'בראותם מלחמה', היינו מלחמת 'עמלק', ודעת רבינו מלחמת 'פלשתים'. וי"ל דרש"י לשיטתו ורבינו לשיטתו.

דהנה רבינו לקמן (דברים ב כג, ע"כ) 'העושים הישבים בחצירם', מפרש 'העושים' הם 'החיים' שהם מזרע כנען, וארצם הובטחה לאברהם, והכפתורים שהם הפלשתים לקחו אותם מהעושים שהם החיים, שהם מארץ כנען שהובטחה לישראל. נמצא שארץ פלשתים הוא מארץ כנען שהובטחה לישראל.

ולפי"ז צ"ב למה יראו מפלשתים שלא יתנו להם לעבור, וישובו למצרים, הרי בני ישראל יכולים להלחם עם פלשתים, מכיון שהרי הוא חלק מארץ כנען. כמו שכתב רבינו אצל סיוחן ועוג שלא חששו ממלחמה, מכיון שילחמו אתם, מכיון שארץ סיוחן ועוג שייך לישראל.

והנה תשובה לדבר אפשר לומר כמו שכתב רבינו (שם), "וכן ישראל לא הורישו פלשתים עד שעבר זמן השבועה, שמתו שלשה דורות מן הפלשתים באותה הארץ של אבימלך, וכן אמרו במדרש 'כי קרוב הוא', קרובה השבועה שנשבע אברהם לאבימלך, עדיין נכדו קיים".

ולפי"ז א"ש שני דברים. א. למה לא ירצו הפלשתים לתת להם לעבור דרך ארצם, וילחמו עם ישראל, היינו משום שהפלשתים יפחזו שבני ישראל רוצים להורישם, מכיון שזה שייך לישראל, ולכן לא יתנו לעבור דרך ארצם. ב. וכן א"ש למה בני ישראל לא יוכלו להלחם אתם, 'כי קרוב הוא', היינו השבועה של אברהם אבינו אל אבימלך.

והנה לכאורה מנין לנו שכלל ישראל צריכים לקיים השבועה שנשבע אברהם אבינו. אפ"ל ע"פ מש"כ רבינו (דברים פ"ק פסוק יז) עה"כ 'פן יש בכנס שרש פרה ראש ולענה', וי"ל 'זהו הכור השורש', לומר כי הוא יכול להביא באלה הדורות הבאים, שהשורש אשר ממנו יצמחו הוא לפניו היום, והוא בא בבירית ובאלה הזאת". הרי לנו שמכיון שאברהם אבינו הוא שורש של כלל ישראל, הרי אנו מחויבים לקיים שבועתו.

ולפי"ז אפשר לומר שרש"י לשיטתו, ורבינו לשיטתו. דלפי דעת רש"י (דברים סג) ארץ פלשתים אינו משבעה עממין השייכים לבני ישראל, א"כ לא יראו בני פלשתים שבני ישראל ירצו להורישם, ולכן אין סיבה שלא יתנו לישראל לעבור דרך ארצם. בפרט שהם שמעו את המכות שקבלו המצרים בשביל ישראל. לכן הוצרך לפרש בראותם מלחמה, מלחמת עמלק והכנעני. והטעם שלא הנהיגם דרך ארץ פלשתים, הוא משום כי קרוב הוא, ונח לשוב באותו דרך למצרים, ואם יקרה מלחמה יורצו דרך פלשתים לחזור למצרים.

ובזה אפשר לבאר מה שהוסיף רש"י על הכתוב כי קרוב הוא, זנוח לשוב באותו הדרך למצרים, דהיינו שחזק מזה שפלשתים קרוב למצרים, הרי יש בה עוד דבר 'זנוח לשוב', והיינו שהפלשתים יתנו להם לעבור דרך ארצם. דהרי רש"י לשיטתו אין לחשוש שהפלשתים לא יתנו רשות לחזור דרך ארצם.

ורבינו לשיטתו שארץ פלשתים, הוא מהשבועה עממין השייכים לארץ ישראל, א"כ שפור יראו הפלשתים שישראל יורצו להורישם, ולכן לא יתנו להם לעבור דרך ארצם, ולכן חששו ממלחמה עם פלשתים, ובני ישראל לא יוכלו להלחם אתם, 'כי קרוב הוא', השבועה שהשביע אברהם אבינו לפלשתים.

שיר השירים אשר לשלמה

שיר ושכחה, בהוקרה והערכה, נישא אלפנת גדש, בשם כל הקהל הקודש לשער טס של ברכה, לכבוד השפחה, בהנע עת משוב בבית ידידינו החשוב מעלת כבוד האי נכרא רבא ויקרא, חרף ובקי במכמי התורה, איש האשכולות האדם היקר באנשים, עתעסק בקדשים, בדרשות ושיעורים להחיות נפש כל חי שלמה"ה עש ושלמה משנתו, מעטר גליונינו במאפריו הנפלאים שיי שבת בשבת

הרה"ג המפור

שלמה שבת קעסטענבוים

שליט"א

חבר מערכת גליונינו המפוארה "קול התאחדותינו"

לרגל נישואי בתו המהוללה שותחי' למז"ט בשעתו"מ

עב"ג החתן החשוב המופלג בתורה וביראה, שמו הטוב נודע לתפארה

כמר שומעון נ"ו

בן הרבני הנכבד, רודף צדקה וחסק

מוה"ר חיים הערשי גרינפעלד הי"ו

והברכה אחת היא קדם מע"כ אבני הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

הרה"ח ר' משה אהרן קעסטענבוים הי"ו

והנה כן בן יבורך גבר ירא ה' חותנו ידידינו החשוב

מוה"ר אברהם יחזקאל גראס הי"ו

וצרופה בזה ברכתנו הערובה, בכל לשון של הודאה וחיבה, שמשפחה זו יושפע לו רב ברכות ושובע שמות, ורב תענוג ונחת, וישכל ויצליח בעבודת הקודש בהרפת קרן התורה והחסידות מיעלה מיעלה, במעשי ידיו הברוכים המפרסעם לשם ולתהילה, ועד רבות בשנים יזכה להרעות צמאון עם סעלה, ובשכר זאת יזכה קל נורא עילה, שיתאחדו על שולחנו תורה ועדולה, עד כי יבוא שילה, בכ"א.

החיתמים למען שמו בשמחה ובהודאה

מערכת "קול התאחדותינו"
בארה"ב ובארה"ק

חמשה עשר בשבט, ראש השנה לאילנות:

כי האדם עץ השדה (דברים כ, יט)

מאת: הרב שלמה שבתאי קעסטנבוים, חבר המערכת

ובפשטות לא מצינו שום רמז על יומא הדין שהוא חג או יומא דפגרא. אולם הראשונים מעתיקים 'תשובת רבינו גרשום מאור הגולה' (סימן יד) מה שהשיב על שאלה האם מתעניין ביום ט"ו בשבט, ומשיב שאין מתעניין 'דלא מצינו תענית בראש השנה כלל', והטעם שכיון דתני בהדי שאר ראש השנה דהיינו ראש השנה, סוכות, פסח, דשם אין מתעניין, רביעי נמי אין מתעניין, ואע"ג דאינו חג כלל, מ"מ כיון דתני בהדי הדדי להא מילתא נמי דומה אהדדי, עי"ש.

יום חמשה עשר בשבט הוא אחד מהזמנים התמוהים מאוד, שלא מצינו בדברי חז"ל שום רמז כל דהו מעניין וסגולת היום, רק מה שמובא בדברי התנא במשנה מס' ראש השנה (דף ב) שמונה את ארבעה ראשי שנים, ובאילנות לב"ש הוא א' בשבט, ולב"ה הוא ט"ו בשבט. ובפשטות אין ראש השנה זה נוגע רק לענין הלכה, דהיינו לגבי תרומות ומעשרות, שאין תורמין משנה זו לחברתה, ולמנין השנים, שמניין לערלה [דהיינו שהשנה השלישית לא מסתיים אלא בסיום שנה של שנות האילן שהיא ביום ט"ו בשבט ר"ה לאילנות, ולכן כל האילנות שיחנטו קודם לט"ו בשבט של שנה ג' אסורים משום ערלה אע"פ שנגמור גידולן לאחר ט"ו]. ולנטע רבעי, ולבכורים, שאין מביאין בכורים משנה לחברתה, ולשמיטה, שכל הפירות שחנטו בשנה השביעית קודם ט"ו בשבט נחשב לשנה השישית ואינו קדוש בקדושת שביעית, אבל לאחר ט"ו הוא קדוש בקדושת שביעית, וכן בשנה השמינית כל שנחנט קודם ט"ו בשבט נחשב לשנה השביעית וקדוש בקדושת השביעית.

ובדרך אגב מבואר בספר 'חמרא טבא' [להגה"ק מכארינוב ז"ל] דבר נפלא, וזת"ד: "איתא ב'קדושת לוי' אשר מכת ארבה הותחל בחצי שבט, עיי"ש, ובהיות כי ביום זה הוא ראש השנה לאילן ובא להם השרף להוציא פירות, על כן זה לעומת זה במכת ארבה כתיב (שמות י, טו) ויאכל את כל עשב הארץ ואת כל פרי העץ אשר הותיר הברד, שלא נמצא זאת בכל המכות רק בארבה ומטעם המבואר, עי"ש.

חסר, 'סיון מלך' שבו חג השבועות, 'אב מלך' שבו היו קוצצין עצים לקרבן, 'תשרי מלך' שבו המועדות, 'שבט מלך' שבו ראש השנה לאילנות. וכן מבואר במהרי"ל (הל' שבת שבת, אות ב) דחודש שבט מלך משום דבחמשה עשר בו הוא ראש השנה לאילנות, עי"ש.

ובספר 'מקור חיים' [לרבינו חיים כהן ז"ל, תלמיד לרח"ו זי"ע] בסימן תקע"ב (סק"ג) כתב בענין זה, וזל"ק: "וכבר נתבאר מה שאמר בזוהר ממה שאמר ראש השנה

'לאילנות' ולא שנינו ראש השנה 'לאילן', משמע שהוא ר"ה לכל איש ישראל, כי האדם מכונה לאילן שנאמר כי האדם עץ השדה, עי"ש. וב'צמח צדיק' (דף תק"ב) כתב,

ויותר מזה מבואר ב'טור' (סימן תכ"ח) וזל"ק: "וסימן לידע איזה חודש חסר ואיזה חודש מלא, כל דסמך למלכא חסר, 'ניסן מלך' שבו חג המצות, אדר הסמוך לו

וז"ל: "אמר חותני הקדוש מרוזין ז"ל שכמה צדיקים היו רגילים ללבוש בגדי שבת בט"ו בשבט, והיו אומרים שהוא ראש השנה כי האדם עץ השדה", עי"ש.

וכעין זה מצינו בספר 'מאמר המנהגים' [למחר"ם חגיז זי"ע] שכתב: "ועוד אודיעך דכאשר האדם עץ השדה, הנהגתי ג"כ מה שראיתי מרבתי נ"ע וממורי שהי' נוהג בט"ו בשבט להרבות בברכות פירות האילן ולהתפלל להשי"ת שיחדש עלינו ועליהם שנה טובה", עי"ש.

גם מצינו שהי' עושין בו סעודה, כמבואר במהרי"ל שם בשינויי נוסחאות שהי' משמחין בסעודה, ובמנהגי וורמישא (שבט את רי"א) מבואר יותר, וז"ל: "והוא יומא דמפגרי ביה רבנן המלמדים, ובפרט למקרי דרדקי והוא יום משתה ושמחה למלמדים והתלמידים, ונוהגין לתת לתלמידים יין שרף ולשמוח עמם", עי"ש. וגם להלן מזה במנהגי ל"ג בעומר שם, מוסיף החוות יאיר בהגהותיו, וז"ל: "והוא יומא דמפגרי ביה רבנן ועושין יום משתה ושמחה והמלמדים נותנין יין שרף לתלמידים כמו בחמשה עשר בשבט עי"ש, הרי מבואר שהי' מנהג פשוט לעשות כן ביום ט"ו בשבט.

ובירחון 'וילקט יוסף' שנת ט"ו (קונטרס י, סי' צ"ג) כתב רמז נאה בשם הרה"ג ר' יצחק מווערבו ז"ל [בעל אלף כתב, ושו"ת שיח יצחק] וז"ל: "ולענ"ד מרומז בתורה [פ' בחקותי] כל אשר יעבור תחת השב"ט העשירי יהי' קודש לה', דהיינו יום ה' עשר שבט קודש לה'..", עי"ש.

ובדרך אגב, מבואר דבר פלא בספר 'יוסף לקח' [להגה"ק רבי אליעזר אשכנזי זצ"ל בעל מעשי ה'] על מגילת אסתר (ט, י"ט) דכל הימים טובים חלים ביום ט"ו באמצע החודש, וזת"ד: דכל ימי שמחת אומה ישראלית הם בט"ו לחודש, פסח וסוכות וט"ו בשבט וט"ו באב, ואם בפסח טעמו עמו שאז נגאלו הלא בסוכות אין בו טעם זה, וכן ט"ו בשבט לעשותו ראש השנה, וט"ו באב, ואפשר להיות אומה ישראלית נמשלת ללבנה ראוי לעשות במילואה וכו', עי"ש.

ובספר 'זכר דוד' [להגאון רבי דוד זכות ז"ל ממודינא] מאמר ג' (פרק צ"ז) האריך בזה, וז"ל: "וא"ת ולמה לן לכבודי כולי האי יומא דקא גרים לבטל נפילת

אפים ותענית והלא ראש השנה הזה אינו מעלה ומוריד לנו בגולה, דהא ההוא לסדר המעשרות הוא דאתא כדי שלא נעשר משנה לחברתה, א"נ נפקא מינה לענין שנה שלישית של שמיטה שנוהג בה מעשר שני כמ"ש רז"ל ובחוצה לארץ אין תרומות ומעשרות נוהגות בה להשיב לה' וכו'.

ומביא שם מש"כ ב'טור ברקת' דהאדם עץ השדה, אבל עדיין צריך להבין במאי האדם בחינת אילן דיום זה יהא ראש השנה לאדם, אמנם הרי הוא כמבואר עפ"י מ"ש הנזר הקודש בבראשית רבה (פ"ה ס"ט) שהעולם נתייסד על שורש הטוב והרע עבור בחירת האדם, וכן בארץ מעורבים ניצוצי טוב ורע, וכל הצמחים היוצאים מן הארץ שהם אוכל ויש בהם טעם וריח הם מצד הטוב, וכל הצמחים שאינם אוכל ואין בהם טעם וריח כעצים ואבנים ואילני סרק הם מצד שורש הרע, וכן כיוצא בו כל פסולת האוכלים כעוקציהן וקליפיהן וסובן ומורסתן הם מצד שורש הרע, ואמנם כל פרי ופרי יש בו בחינה מיוחדת מצד שרשו ומזלו העליון, ויש מהם שהכל טוב ואין בו פסולת כמו פרי התאנה, ויש מהם כולו רע כאילן סרק שהכל קליפה, ויש פירות שיש להם אור פנימי טוב ומקיף רע ולפיכך מוח הפרי הוא מלגאז והקליפה חופפת עליו מבחוץ כמו האגוזים ורמונים, ויש מהם בהיפך שיש להם אור מקיף טוב ואור פנימי רע, ולפיכך המוח מלבר וקליפה מבפנים הוא הגרעין שבתוכו כמו זיתים ותמרים וענבים, וכן כיוצא בו בבני אדם יש מהם שאור המקיף ופנימי שלהם כולו טוב והם כולו טוב לשמים ולבריות, ויש מהם בהיפך אור המקיף ופנימי שלהם כולו רע והם כולו רע לשמים ולבריות, ויש מהם באור מקיף טוב ופנימי רע הוא טוב לבריות ורע לשמים, ויש מהם באור פנימי ומקיף רע והוא טוב לשמים ורע לבריות.

ובכן תבין מ"ש במדרש חזית, שישראל נמשלים בכמה מיני פירות בגפן ותאנה ותמר ואגוז, כי לכאורה יפלא מה טעם להמשיל האנשים לפירות ולמה פעם המשילם לפרי זה ופעם לפרי זה, אמנם עם הנזכר הוא מבואר כי ממש בני האדם הם כדמות הפירות בבחינת אור מקיף ופנימי, פעמים הכל טוב ופעמים מקיף טוב ופנימי רע ופעמים בהיפך, ובהיות בישראל כמה מדרגות יש מהם טוב לשמים ויש מהם טוב לבריות ע"י

אור הפנימי ומקיף, לכן קצתם נמשלין לפני זה וקצתם לפני זה כפי ערך מעשיהם, וכן הוא אומר כי האדם עץ השדה כלומר שהאדם דומה לעץ השדה באור פנימי ומקיף, ולכן הזהיר שם שלא לכרות עץ מאכל ניצוץ טוב מצד הפנימי והמקיף והוא מתברר ע"י אכילת אדם כנודע.

והענין כי כמו שהיום ראש השנה לפירות האילן לענין המעשרות, דחשבינן להו שנה מט"ו בשבט, והואיל וירדו רוב גשמי שנה ועלה השרף באילנות ונמצאו פירות חונטים מעתה, כן דוגמתו למעלה ראש השנה לפירות האילן העליון, להשפיע את שפעו הקדוש לפירותיו הם הם העולמים אשר מהם ישתלשל וירד פה למטה באילנות ועל משטרם, דהיינו דבאילן הקדוש דנשמות ישראל בחינת תאנה ותמר ושאר פירות, נמי נחנטיין היום, וכח חינוט הנשמות תלוי בדין היום, עכ"ד נפלאים.

ועוד טעם כתב שם בשם מקובלים: "ועוד נ"ל דיועיל תיקון זה להוציאנו ולהצילנו מרשות שר הא' מע' שרים ולא יקטרג עלינו לעכב השפע בפירות, דהא כתבו גורי האר"י זלה"ה שלכל שר מק' שרים יש לו רשות שנה אחת ואין רשות לאחר לעבור בשל חבירו, ומשום הכי אין לעשר מן החדש על הישן כי אם לכל אחד בשנתו, וצריך לעשות תשובה בשנה ההיא כי אין תשובת שנה זו מועלת לשנה אחרת, וזה סוד קורעין לו גזר דין של שבעים שנה, והטעם דנקט המספר של שבעים שנה, דדוקא שבעים שנה הוא ברשותם של השרים והקב"ה חס עליו וקורעו, אבל כשיגיע האדם לשמונים שנה אין לשרים בכלל רשות עליו וזה סוד ואם בגבורות שמונים שנה, והתיקון הזה נעשה בכח הברכות שעושים על הפירות וכו', עי"ש שהאריך.

ובסוד מסיק: "ואשרי אנוש יעשה זאת ויזכור כי ראש השנה לאילנות עמד לנו בימי המן כשהפיל פור הוא הגורל מחודש לחודש כמ"ש בתרגום שני: 'בשבט לא על [הגורל] מן בגלל די ביה הוא ריש ירחא שתא לאילניא' עי"ש, ואע"ג דדבריו כב"ש דלא כהלכתא, מ"מ למדנו שזכות ר"ה הזה הועיל שלא נברר לאבד בו עם ישראל בחדש שבט, מלבד דכבר יש להם טעמים אחרים הנאמרים לתועלתם כמ"ש במדרש אסתר עלה שבט זכות אנשי כנסת הגדולה בכ"ג, בו נתקבצו כל ישראל על

פילגש בגבעה ועל צלם מיכה, וכן אמרו רז"ל שבט מזלו דלי, זכות משה דלה דלה.

ועל דרך רמז כתב הר"כ מספרים תהלות ה' בדף מ"ד (ע"ב) דמה שנהגו העולם להרבות קצת שמחה ושלא לומר תחינה ביום ראש השנה לאילנות הוא לרמוז על הבטחון לאדם דוגמת האילן, כי יש לעץ תקוה, וסימן כימי העץ ימי עמי דהיינו עץ החיים, שנזכה לאכול ממנו ולחיות לעולם וכו' עכ"ד.

וב'מעגלי צדק' [להרה"ק ר' מענדעלע מדעש ז"ל] כתב, וזל"ק: "דעולם אומרים דהוא יו"ט של אדם הראשון שנתיירא כאשר נתקטנו הימים בחורף ואח"כ בט"ו שניכר שהתחיל להתגדל עשה יו"ט, ולענ"ד שנתיירא מעונש ארורה האדמה, וראה בימות החורף העלים נשרו מהאילנות וכל עשב נתיבש חשב שהוא מחמת הקללה הנ"ל ושוב לא יהי' פירות, וכשראה בט"ו בשבט דנכנס כח החנטה באילנות הבין ועשה יו"ט, אולם אנו בני ישראל אין עיקר השמחה בשביל הגוף רק עיקר שמחת הנפש [עי"ש שהאריך בזה], ע"כ לענ"ד גם ביום הזה עיקר שמחת הנפש דקרא כדכ' כי האדם עץ השדה, ועתה הוא בשב"ק [כנראה הי' חל כן בשנת תרכ"ה], כי מי שאינו חונט בשב"ק זה להתלהב בלב האהבה ודביקות וקביעות אמונה שלימה על נסיך ועל נפלאותיך וטובתיך, גם בכל השנה לא יעשה פירות מצות ומעש"ט, ע"כ הוא ר"ה לחניטת אילנות, ממילא גם בכל השנה יעלה למעלות ביראת שמים עד למעלה, עכ"ד.

ועי' בייטב פנים (מאמר שובו בנים אות י"ד) שכתב דבר נפלא, וזל"ק: "זהיום יום ט"ו בשבט שלשים יום קודם פורים יש לנו לדרוש מענינו של אותו יום, לקבל עלינו עול מלכות שמים ועול תורה ומצות בלב שלם, ועיצומו של יום מעיד על זה שכן בזה היום ט"ו בשבט ראש השנה לאילן, דקיימא לן הלכה כבית הלל, נמצא בזה היום עולה שרף באילנות והפירות חונטיין אף שלא נראה מבחוץ השתנות מתמול שלשום, עם כל זה נכנס בפנימותו בתוכו ושורשו לחלוותי ושרף שמזה מתחיל לחנוט עד אשר יעשה פרי, ממנו נקח כי האדם עץ השדה אם כי אין כאן שינוי מעשה בפועל עם כל זה בזה היום יכניס לחלוותי טוב במחשבה שבמוחו ובלבו לעשות רצון אבינו שבשמים, ומאז יתחיל לחנוט עד

אשר יבא לעשות פרי במעשה כאשר יבא לידו ויקיימנה" ע"ש.

ודבר נפלא ראיתי בספר 'מנחת יצחק' (דרשות, לט"ו בשבט) וז"ל שם: "כי נודע דבית שמאי הם מסיטרא דגבורה ובית הלל מסיטרא דחסד, והרי הלכתא כבית הלל דט"ו בשבט הוא ר"ה לאילן, וביום זה מסוגל להתפלל על אתרוג כשר ומהודר למצוה, ולתקן בזה החטא של אדה"ר שיתהפך העבירה למצוה ע"י תשובה מאהבה כמדת ב"ה, א"כ הוי יום זה זמן מסוגל לתשובה מאהבה" ע"ש.

ועי' בשו"ת ארץ צבי (ח"ב עמ' שמד) שכתב בשם האבני נזר: "כי בכל שנה אחר ט"ו בשבט הוא מרגיש שינוי בחידושי תורה שלו, שעיקר ראש השנה לאילן קאי על חידושי תורה", כי ביום זה יכולים לזכות להתחדשות בתורה, שהרי נאמר (שופטים כ, יט) 'כי האדם עץ השדה', והתורה נקראת (משלי ג, יח) 'עץ חיים היא למחזיקים בה', והתורה וקודשא בריך היא וישראל חד הם, וביום זה בו עולה השרף באילנות והמים נכנסים באילנות, גם אצל האדם נכנסים בו המים של עץ החיים, אין מים אלא תורה, ופירות האילן רומזים על חידושי תורה שהם פירותיו של האדם.

ואכן כתב כזה החידושי הרי"מ (ט"ו בשבט): וז"ל אפשר להכיר בחידושי תורה שנאמרו קודם ט"ו בשבט ולאחר ט"ו בשבט. בחודש שבט מגישים מן השמים חידושי תורה מה שהאדם יחדש כל ימות השנה, זה מה שכתב... הואיל משה באר את התורה" ע"ש.

ומוסיף ומבאר שזה היה דייקא בחודש שבט בשנה הארבעים, שעד שנה זו אין אדם עומד על דעת רבו, כמו"כ משה יכול לחבר את התורה שבכתב עם זו שבעל פה דוקא בשנה הארבעים, וזכה להבין בה ולבאר ספיקותיה.

עוד כתב שם: "החודש שבט נקרא ע"ש שֶׁבֶט, כי בחודש הזה מגישים מן השמים חידושי תורה מה שהאדם יחדש בכל ימות השנה, וזהו בית שמאי אומרים באחד בשבט ראש השנה לאילנות כי האדם נקרא אילן, כי האדם עץ השדה וגו', ויען שבית שמאי הם חריפים הטעם משום זה ראש השנה שלהם הוא קודם לר"ה של בית הלל שאומרים ט"ו בשבט" ע"ש.

וכהוספה לזה ראוי לציין מנהגו של הגאון הנודע בעל ה'אדרת' [רבי אליהו דוד תאומים ז"ל], וכה ציין בהנהגותיו: "ביום חמשה עשר בשבט למדתי הלכות מעשר בספר הרמב"ם ובגמרא ראש השנה. חזרתי לחדש דבר מה כערכי, ויהא חשוב כקיום מצוה במעשר אילן, והתפללתי לה' שיוזני באותה המצוה בפועל ממש מן התורה. ומאז נראה לי שהראשונים קבעו יום זה ליום טוב, שלא לומר בו תחנון, הוא כדי להזכירנו מצוות הפרשת מעשר אילנות..."

וב'בית אהרן' [לקוטים] כתב, וזל"ק: "במשנה בא' בשבט ראש השנה לאילן כו' בית הלל אומרים בחמשה עשר בו, ולמה לא נקט לשון רבים ראש השנה "לאילנות", כמו דנקט מתחילה ראש השנה לשמיטין וליובלות כו' ולירקות, ותירץ על פי המדרש (ב"ר סא, ו) ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק' משל למלך שהיה לו פרדס והיה בו שתי אילנות כרוכים של סם חיים ושל סם המות וכו' וכך הוא הפירוש במשנה כאן ראש השנה לאיל"ן היינו לאילנא דחיי לקבל חיות מאילנא דחי על כל השנה, והמשכיל יבין" ע"ש.

ובספר 'אוהב ישראל' מצינו שמיום ט"ו בשבט מתחילין ימי רחמים וחסדים, וזל"ק: "עוד נראה לומר טעם אחר, כי ידוע שמחודש חשון מתחילין הימים להיות קצרים, שמורים על בחינת דין, ולכן גם הצירופים של ג' חדשים הללו מתחילין שלא כסדרן, אבל חודש שבט אינו כן, כי מחצית החדש שהוא ט"ו בשבט מתחילין ימי הרחמים כידוע, ולכן חצי הראשון של הצירוף משם הוי"ה הקדוש הוא בהיפוך היינו ה"י, חצי השני הוא כסדר היינו ו"ה, להורות כי מאז מתחילין ימי הרצון והרחמים וישועה תהיה לנו על ידי משיח צדקינו שיבוא במהרה בימינו אמן" ע"ש.

ונסיים ברמז נאה, במעשה שאירע להרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב ז"ל שישב פעם בסעודת חמשה עשר בשבט ומגודל העניות לא הי' שם פירות, ונענה ואמר איתא במשנה אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא, בפירות אלו יכולין לצאת ידי חובת הפירות בט"ו בשבט ומקבלין שכר על זה לעולם הבא" ודפח"ח.

קרל יטב לב דסאטמאר ומוסדותי בארה"ק ת"י

קול צהלה ורינה, שפתותינו תרננה נכרך לאלוקינו,
שהשמחה במעונינו עת הזמיר הגיע בגבולינו

ובהדרת קודש ובאותות כבוד ואהבה, נשגר בזה ברכת מזלא טב"א,
אל מול פני הדרת גאון מאורינו ומאליפנו, המסור מרחוק מקום
וקירוב הלב למענינו, שר התורה והיראה, לוחם מלחמת ה' בעוז
ובגבורה, משריש בלבבות רבבות אלפי ישראל מסוף העולם ועד סופו
השיטה הברורה, מלהיב לבבות בני ישראל בדברים אהובים, היורות
זיקים ושביבים, חסידא ופרישא, בוצינא קדישא, נהורא נפישא

כבוד קדושת מרז רבינו הגה"ק שליט"א

♦ לרגל השמחות שבמעון קדשו ♦

שמחת נישואי נכדתו הכלה החשובה שתחי'

בת נכדו הרב חיים צבי טייטלבוים שליט"א

בן הגה"צ רב ור"מ דקהילתנו וויליאמסבורג שליט"א

שמחת הולדת הבת אצל נכדו

הרב ישראל יעקב יוקל טייטלבוים שליט"א

בן הגה"צ רבי ברוך טייטלבוים שליט"א

רב דביהמ"ד "ברך משה" בקרית יואל יע"א

ומצלאין אנו לחיי מלכא מרנא ורבנא, יזכהו השי"ת לנחל את עדת מי
מנה, מתוך נחת והרחבת הדעת, על מי מעוהות ינהלינו ובמעגלי צדק
ינחינו, ויזכה לרוות רוב נחת דקדושה, לראות שלשלת הזהב נמשכת
במדה גדושה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, עדי נזכה במהרה לרגלי
מבשר צדק משמיע ישועה, ומלכינו מרן רבינו שליט"א בראשינו בב"א

המברכים בקידה חמש מאות

הנהלת קהילות ומוסדות סאטמאר

בארה"ק

ירושלים • בני ברק • בית שמש

חוקים להוראתם

הלכות ודינים, פסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ג'אורים וטעמים שונים

נו"נ ע"י הרב האגון דומ"ץ דקדולתני שליט"א

פרטי דיני קדימה בברכות המצויים ביותר בחמשה עשר בשבט

ובמשך כל השנה

ענין אכילת פירות בט"ו בשבט

במגן אברהם (סי' קל"א ס"ק ט"ז) כתב בשם תיקון יששכר (דף ס"ב כ"ה) בט"ו בשבט ראש השנה לאילנות, נוהגין האשכנזים להרבות במיני פירות של אילנות ע"ב.

בירושלמי (קידושין פ"ד) רבי חזקיה ר' כהן בשם רב עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראת עינו ולא אכל, ר' לעזר חיש להדא שמועתא ומצמח ליה פריטין ואכיל בהון מכל מילה חדא בשתא, ובפירוש פני משה (שם) ביאר דר' אלעזר היה מאסף לו פירות קטנות כדי לקנות בהן מכל דבר חדש לפחות פעם אחת בשנה, א"נ הא דקאמר עתיד אדם ליתן דין וחשבון שראת עינו ולא אכל משום שאינו נותן לבו לחזור אחריהן לברך ולהודות השם ב"ה שברא מינים אלו להחיות בהן בני אדם, וכמו שאינו נחשב בעיניו טובת יתעלה ב"ה, וע"ז קאמר דר' אלעזר היה חושש לשמועה זו והיה רואה להביא עצמו לידי חיוב לכל הפחות פעם אחת בשנה כדי לברך על כל מין ומין, וליתן שבח והודיה לאל יתעלה ברוך הוא ומבורך, המושגיה ומפרנס ומכין מזון לכל בריה וצורך כל נפש חיה, יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד ולנצח נצחים.

פירות וחטה תפוחה [שלוה]

האוכל פירות וחטה תפוחה [שלוה, שברכתה אדמה] יקדים לברך על החביב, ואם שניהם חביבים אצלו בשווה יקדים לברך על החטה, ויש נוהגים להקדים תמיד העץ.

אם החטה חביב היא קודמת, דיש בה שני מעלות, א) חביב, וכשאין בברכותיהם שוות חביב קודם, ב) מוקדם בפסוק, ואם שניהם חביבים בשווה גם כן מברך על החטה, דחטה מוקדם בפסוק, עפ"י מ' שנקט במשנ"ב (ס"ק י"ח), ולפי הגר"א כששניהם חביבים מברך על איזה שירצה, ואם העץ חביב יותר מברך על העץ שהוא חביב, ובכה"ח כתב ענין להקדים העץ בכל ענין.

סדר אכילת כל הפירות

דיני הקדימה אינו נוהג אלא בשעת הברכה, ואחר שאכל מהפרי שבירך עליו, הרשות בידו לאכול שאר הפירות שלא כסדר הקדימה, ויש הנוהגים בט"ו בשבט לאכול גם שאר הפירות כפי סדר הפסוק.

בפשוטת החשיבות הוא על הברכה ולא על האכילה, וכ"כ בס' תורת חיים (סי' ר"א ס"ק ז') דבברכה מראה חשיבות הדבר שעליו

הוא מושבח להשי"ת, ובס' מלבושי מרדכי (סי' א' הע' ו') הביא בשם זקינו בעל שבה"ל זצ"ל דמה שיש אוכלים בט"ו בשבט לפי סדר המעלות לסלסול בעלמא עושים כן, ובס' מרא דשמעתא כתב שהגה"ק הרמ"א פריינד זצ"ל נהג לאכול כל ז' המינים בט"ו בשבט כפי סדר הפסוק, וכן מובא בלוח תמידים כסדרם דכן נהג הגה"ק מבעלזא זצ"ל [אולם אינו מבואר שם האם דוקא בט"ו בשבט], ויש לבאר עפ"י החת"ס (החדשים, סוכה ו' רש"י ד"ה דבש) דבסעודת מצוה יש לאכול לפי סדר הקדימה אף שבירך כבר, והוא חידוש כן בכדי ליישב הקושיא האיד' ילפי' דיני קדימה מ"אריך חטה וגו', הרי חיוב ברכה הוא רק דרבנן, והאיד' אפשר שהתורה כתבה, ותי' שלעולם עיקר דין קדימה הוא מה"ת, וילפי' מיניה לכל המצות המעשיות שיש בהם דין קדימה, כגון אם יש לו להפריש בימורים או תרומ"מ או לאכול סעודת מצוה דצריך להקדים את הפירות המוקדמים בפסוק ע"כ, ועפ"י כתב בס' ויקהל משה (להגרמ"ש קליין שליט"א, ח"א עמ' שיא) דכאשר אוכלים מיני פירות בסעודת שבת יש לאכולם כפי סדר הפסוק, אף כשכבר בירך על הפרי הראשון, מפני שיש בהם מצות עונג שבת באכילתם, ואולי עפ"י יש לבאר הנוהגים בט"ו שבט לאכול כל הז' מינים כפי דיני הקדימה, דכיון דיש ענין לאכולם בט"ו בשבט הרי זה נחשב כמצוה.

ברכה על פירות בתוך הסעודה

האוכל את הפירות בתוך הסעודה, מברך ברכה ראשונה, ואף המינים שדרך לאוכלם בסעודה לשיבוץ, אם עכשיו מטרת אכילתו אינו לשובע אלא בשביל ריבוי המינים, ובלא זה לא היה אוכלו, יש אומרים דצריך לברך עליו.

דעתה אינו אוכלו בכדי לשובע מחמת הסעודה לכן אינו נחשב

ברכת מאכלים שמצויים בט"ז בשבט

שומשום

שומשום, ומיני מתיקה שעשוי מגרגירי שומשום מדובקים בדבש - ברכתו האדמה.

דהשומשום שלימים וניכרים הם, וברכתם אדמה.

קוקוס

קוקוס [קאקוס] - ברכתו העץ, ומיני מתיקה שעשוי מפירותיו קוקוס - ברכתו שהכל, ומצוי מינים שאינם מרוסקים לגמרי וברכתם העץ.

דהם מרוסקים לגמרי ואין ניכר צורתם, ויש הרבה אנשים בעולם שאוכלים אותם כשהם שלימים, לכן כשנתרסקו ואינם ניכרים ברכתם שהכל, וכן שייך בהם הטעם שכתב בפמ"ג (משב"ז סי' ר"ב ד) דמעורב בו שאר מינים שהם משנים את טעמם בצירוף שנתרסקו, וגם שייך בהם הטעם שכתב בשו"ת מחזה אליהו (ח"ב סי' ח) לברך שהכל על מאכל שנעשה צורה אחרת על ידי שעשו ממונה מין מאכל אחר, ואותם שמוכרים מהם כשאינם מרוסקים לגמרי ברכתם כברכת הפרי.

שלוה [חטה תפוחה]

שלוה, גרעיני חטה קלופים שנתפחו בחום - ברכתם בורא פרי אדמה, ונכון שלא לאכלם אלא בתוך הסעודה, או שיאכל פחות משיעור כזית כשהם אינם שלימים.

כיון שהגרעינים לא נתבשלו כלל ורק נתפחו ע"י חום, ונחשב כאוכל דגן חי שברכתו אדמה. והתוס' (ל"ז. ד"ה הכוס) נסתפקו האם לברך מעין שלש כיון שמין דגן הוא, ואף ד"על המחזה" אינו יכול לומר דאינו מין מזון, יאמר "על האדמה ועל פרי האדמה", וכיון דלא מצינו שתיקנו נוסח זה לכן נשאר הדבר בספק, ולכן הביא בשו"ע (סי' ר"ח סעי' ג) דלא יאכלנו אלא בתוך הסעודה, ואפשר גם שיאכל פחות משיעור כזית, כשהם אינם שלימים, דאם הם שלימים אף פחות משיעור הרי הוא בכלל הספק, כיון דכל גרעין של "חטה" נחשב ל"בריה".

וקטנים יש להקל לאוכלם אף שלא בתוך הסעודה ויברכו אחריהם בורא נפשות.

הגרש"ז אולמאן זצ"ל, הגרמ"ש קליין שליט"א, דיש לצרף כמה ספיקות, א. דיש צד שברכתם בורא נפשות כנ"ל, ב. ואפילו אי ברכתם מעין ג' יש פוסקים הסוברים דאם בירך בורא נפשות על מאכל שברכתו מעין ג' יצא, ולכן לקטנים יש להקל.

פירות יבשים

פירות יבשים - מברכים עליהם ברכתם הראויה.

דהם ראויים לאכילה, ואף שפירות שדרךם לאוכלם חיים, כשהם מבושלים ברכתם שהכל, והו דוקא כשנשתנו לגרועותא מחמת הבישול, אבל כשנשתנו מחמת שיבושם לא נשתנה ברכתם, וגם דדרך העולם לאוכלם גם כשהם מיובשים.

קליפות פירות

קליפות פירות הראויים לאכילה [תפוחים ועוד] - ברכתם העץ.

דכיון דראויים כך לאכילה ונטעים אותם בכדי לאוכלם, לכן ברכתם כברכת הפרי, ובפרט דגם אוכלים אותם עם הפרי.

קליפות תפוזים

קליפות תפוזים [שנרקחו, או מסוכרים] - ברכתם שהכל.

נדחלקו הפוסקים בברכתם, דדעת הט"ז (בסי' ר"ד סק"א) דברכתם אדמה, כיון דאינו מעיקר הפרי ודינו כמו "קפריסין", ודעת המ"א (בסי' ר"ב סק"ז) דברכתם העץ דהקליפה הוא מגוף הפרי, וגם דהוי פרי כמו לגבי ערלה, והפמ"ג (א"א סק"ז) הביא העו"ת (סי' ר"ג סק"ד) לברך שהכל דהוי כאגוז רך המטוגן בדבש, והא"ר (סי' ר"ג סק"ד) כתב מספק לברך שהכל, וכן הכריע המשנ"ב (סקל"ט) בשם הדד"ח לברך שהכל, וכ"כ בחזו"א (סי' ל"ג סק"ב).

קליפות אתרוג

קליפות אתרוג מרוקחת [דהיינו כל עובי החיצון של האתרוג] כשהיא ראויה לאכילה - ברכתו העץ.

דבאתרוג עיקר האכילה הוא הקליפה, שהוא הקליפה העבה, ולכן נחשבת כעיקר הפרי, ואף שאינה ראויה רק על ידי ריקות, הרי זה ככל פרי שאינו ראוי אלא ע"י בישול, וע"י בא"ח (פר' פנחס אות ד') ויש אומרים דבזמנו היו אוכלים רק עיקר הפרי ולא הקליפה.

לעדער

לעדער, ליקעריש [משמש מיובש ומועד] - ברכתו שהכל.

דמרסקים אותם לגמרי ושוב מייבשים אותם ולכן ברכתו שהכל, ואף שמעורב בו קמה, הוא רק להחזיקו ולדבוקו, ובשו"ת רב פעלים (ח"ב סי' כ"ח) צ"ל דאיירי במין שאינו מרוסק לגמרי.

דיני קדימה המצויים בכל השנה

מזונות אפוי ומזונות מבושל

ברצונו לאכול מזונות מאצלעך, וכן מזונות מבושל [לאקשן, לאקשן-קוגל, פערפל]. מברך על מזונות האפוי.

עפ"י השו"ע ר"ר (סדבה"נ, פ"ט ס"ז) שכתב דמזונות שראוי לקבוע עליו סעודה חשוב יותר ממזונות שאינו ראוי לקבוע סעודה, וכל מיני מזונות האפויים כשאוכלים הרבה מהם שייך בהם קביעות סעודה, משא"כ במבושל דלא שייך קביעות סעודה מעיקר הדין, ועדיין יש לדון כשמין מבושל חביב טפי, וכשמין המבושל הוא שלם והאפוי אינו שלם, מסתבר דשלם עדיף, דחשיבות שלם מבואר בגמ' (ל"ט), ובמ"א (סי' קס"ה סק"ז) דחשיבות המוזכר בירושלמי עדיף מחשיבות שאינו מבואר להדיא בגמ' ואפ"י שמבואר בשו"ע, וכ"ש בזה דמעלת אפוי אינו מוזכר בשו"ע, וזהו חידושו של השו"ע ר"ר (סדבה"נ פ"ט ס"ז).

מזונות, וואפלע"ס

ברצונו לאכול מזונות אפוי וגם וואפלע"ס, מברך על המזונות.

דעוגה שיש בה אחת מג' התנאים של מזונות המבוארים בס' קס"ח סעי' ז' דהיינו שממולא במיני מתיקה או שנילוש בהם או מזונות שכוססים אותם, הריהו בכלל ספק פת ספק מזונות, ומבכרים מזונות מחמת ספק, וא"כ מסתבר דמין זה שיש בה צד שברכתה המוציא, היא חשובה יותר, וקודמת לדברים שהם ודאי מזונות כמו וואפלע"ס, וכ"ש שהיא קודמת למינים שלא שייך בהם קביעות סעודה כגון וואפלע"ס כיון שהם דקים ביותר.

מזונות וטארט [לעקי"ך]

ברצונו לאכול פרוסות מיני עוגיות [שמעורב בהם הרבה קמח], ומזונות שיש בה מעט קמח כמו טארט [לעקי"ך], ושניהם שווים במעלותם, יש להסתפק האם לברך על המזונות שרובה קמח.

וצדדי הספק הם עפ"י הפמ"ג (סי' ר"ח משב"ז י"ב) דפת שאינה מעורב בשאר מינים חשוב יותר מפת מעורב, ועפ"י מיני מזונות שאינו מעורב חשוב יותר מטארט שהוא קמח מעורב, אולם יש לומר דהפמ"ג כתב כן רק לגבי פת שהוא מעורב בקמח קטניות דבזה איירי השו"ע שם, ואפשר דבמעורב עם שאר מינים שאינם קמחים בזה אין חשיבות לפת שאינו מעורב, ועי' במ"א (סקט"ז בסו"ד), ואפשר דבטארט שהוא מעורב עם מיני תבלינים שמכשירים את המזונות עדיף טפי, ויש עוד טעם להקדים שאר המזונות, דלהרבה פוסקים טארט הוא בכלל ודאי מזונות, ונמצא דשאר המזונות שהם בספק המוציא, יש להם דין קדימה כדלעיל.

טשולנט שיש בו גריסים ומע"ל-קוגל

טשולנט שיש בו גריסים [שברכתם מזונות] ומע"ל קוגל, מברך על המע"ל קוגל.

כיון שהוא עשוי מחטה והגריסים הם שעורה, ופשוט דזהו כשאכלו שלא בתוך הסעודה.

שלם ואינו שלם

ברצונו לאכול ראגעלע"ך ופרוסת מזונות, או בייגעלעך ופרוסת מזונות, מברך על השלם.

ויש להסתפק במונח לפניו שני מיני מזונות שלימים, אחד גדול שצריך לחתכו לפני האכילה ואחד קטן שאין צריך לחתכו, כגון מזונות שלם וראגעלע, האם יברך על הגדול, דגדול עדיף או שמא יברך על הקטן, בכדי למנוע הפסק של חיתוך המזונות בין הברכה לאכילה, דהרי לכתחילה אין להפסיק כלל.

לחם ומצה

לחם ומצה, לכאורה יברך על הלחם.

דמצה מדינא דשו"ע ברכתה מזונות, כמו כעבים יבשים שכוססים, ויש נוהגים כן במשך כל השנה חוץ מפסח, ואף שאנו נוהגים לברך המוציא יש בזה כמה טעמים, ועדיין ספק הוא, וכפי שנקטו הפוסקים (שו"ת מנח"י ח"א סי' ע"א וז', שו"ת שבה"ל ח"א סי' רה) יש לאוכלם רק בקביעות סעודה, וממילא הלחם חשוב יותר שזהו ודאי המוציא, וזהו אף כשאוכל מהמצה שיעור קביעות כמבואר בפמ"ג בהערה הבא.

לחם ומזונות כשיעור קביעות סעודה

לחם ומזונות, מברך על הלחם אף כשבדעתו לאכול מהמזונות שיעור קביעות סעודה.

פמ"ג (משב"ז סק"ז), ואף דברכת המזונות כשאוכלים שיעור קביעות הוא ג"כ המוציא, עכ"ז פת קודם דפת גמור חשוב יותר, דהרי ברכתו המוציא אף בלא קביעות, והביא כן בשם א"ר (אות ז') שכתב בשם שכנה"ג, ובס' תורת חיים (פק"א) הוסיף ביאור דפת רגיל שאין לו שם לוי חשוב יותר מפת שיש לו שם לוי "פת הבאה בכיסנין", ובפשטות דין זה הוא אף כשבדעתו לאכול מהמזונות עצמו שיעור קביעות סעודה, ולא רק בצירוף עם הלחם.

מעה ובירך על המין שאינו חשוב

מעה ובירך שלא כסדר הקדימה, יאכל מהמין שבירך עליו, ואף כשנוכח כשעדיין לא סיים הברכה,

מ"א (סי' ר"ח סק"ה) מוס' מט"מ בשם ס"ח, ואפילו אם נזכר באמצע הברכה לא אמרי' שייסיים על המין החשוב, אלא יסיים על המין שהתחיל לברך, וכן משמע במ"א שכתב "ובעודו מברך הביאו לו פירות", וכן הוא בשו"ע ר"ר, וצ"ל דאף דבסי' ר"ט מבואר דאפשר להחליף המין באמצע הברכה, זהו רק בדיעבד, ולכתחילה צריך לאכול על מה שכיוון בתחילת הברכה, ויש להסתפק באם נזכר לאחר שאמר "ברוך אתה ה'" האם יאמר "למדנו חוקין" ויברך מתחילה על מין החשוב או יסיים הברכה, ולכאוף לפי"מ שמצינו בכמה מקומות דלסיים "למדנו חוקין" אינו אלא כשאין דרך אחרת, א"כ אין לסיים למדנו חוקין.

וכשבירך שלא כסדר הקדימה, יש לדון האם עדיף שלא לאכול כלל את המין המוקדם.

יש לחקור דכיון שעבר על דין הקדימה ובירך על המין שאינו חשוב, האם עדיף שלא לאכול את המין החשוב, ובכן נמצא שתיקן את האיסור שעבר, כיון דאינו אוכל רק את האינו חשוב, או שמא עיקר האיסור היה כבר בשעת הברכה.

ריבית בהלוואת הפצים [סאה בסאה] [ה]

אסור מדרבנן להלוות חפץ על מנת להחזיר כאותו חפץ. והיא נקרא בחז"ל הלוואת 'סאה בסאה'¹.

אופנים המותרים

אמנם באחד מארבעה האופנים דלהלן, התירו חכמים הלוואת חפץ על מנת להחזיר חפץ, ובאופנים הנ"ל מותר להחזיר כאותו חפץ אפילו אם עלה המחיר. ואלו הן בקצרה:

א. יש לו - פירוש אם יש ללוה בעת ההלוואה קצת מאותו חפץ שלוה.

ב. יצא השער - פירוש אם החפץ שלוה קיים בשוק, ויש לו מחיר קבוע, [ואז מותר ללוותו אפילו אין ללוה חפץ כזה].

ג. עשאו דמים - אם קבעו ביניהם שהחוב הוא כפי שווי החפץ בעת ההלוואה, ואף אם יעלה המחיר לא יתן לו יותר.

ד. דבר מועט - חפץ ששווי מועט, מותר ללוותו ומותר להחזיר חפץ כזה, אפילו אם המחיר עלה.

ובס"ד במאמר זה נרחיב בהיתר הרביעי של 'דבר מועט'.

כתב הרמ"א² שחפץ ששווי מועט, מותר ללוותו ומותר להחזיר חפץ כזה, אפילו אם המחיר עלה³. [והיינו אפילו באופן שליכא שאר ההיתרים כגון 'שיש לו' או 'יצא השער'⁴].

דוגמא: מותר ללוות ירקות / ביצים בכמות קטנה, או עט / קאנווערס וכדומה ולהחזיר כאותו חפץ, אע"פ שבשעת הפרעון התייקרו. ואין בזה משום איסור ללוות סאה בסאה.

להחזיר יותר

ההיתר של דבר מעט היינו דווקא שמחזיר לו באותו כמות שלוה, רק אמרינן שאפילו אם עלה המחיר מותר כיון שלא קפדי בזה.

אבל אסור להוסיף לו מעט יותר ממה שלוה, והני מילי בדבר שניכר שמוסיף, אבל כשמחזיר לו באותו כמות שלוה, אך אפשר שהם יותר גדולים, וקשה לצמצם באופן כזה, לכאורה ליכא איסור בזה⁵.

דוגמאות

דוגמא א. לוח לחם / חלה שלם יכול להחזיר לחם שלם, אע"פ שאפשר שמה שמחזיר גדול קצת יותר מהלחם שלוה.

דוגמא ב. לוח 5 עגבניות מותר להחזיר לו 5, אפילו שיכול להיות שהם מעט יותר גדולים, כיון שאי אפשר לצמצם מותר.

דוגמא ג. לוח 3 ביצים M אסור להחזיר 3 ביצים L, אע"פ שזה דבר מועט, כיון שמחזיר לו יותר, וניכר שמחזיר יותר.

דוגמא ד. לוח עוף מספר 2 אסור להחזיר לו עוף מספר 1, מפני שניכר שמחזיר לו יותר.

דוגמא ה. לוח שקית חלב שהיה חסר ממנו כוס אחת, אסור לו להחזיר חלב שלם.

1 ונתבאר פרטי הדינים בזה בגליונות הקודמים.

1

2

סימן קסב ס"א וז"ל "יש מי שאומר דמותר ללוות ככר לחם בככר לחם כמטבע של כסף, דמאחר דדבר מועט הוא לא קפדי בני אדם להדדי בזה, וכן נוהגין להקל". וכן הוא במשנה ברורה (סימן ת סק"ב) עש"כ המחבר "ישראל שלוה ככר מחברו קודם הפסח, צריך לפרעו אחר הפסח, ויש בו משום גזל אם אינו פרעו", וכתב ע"ז במשנה ברורה "ומשום חשש רבית דאסור ללוות סאה בסאה בכורות, משום דחלוק בדבר מועט על פי רוב לא קפדי אינשי בזה (אחרונים)". אמנם המחבר לא הביא היתר זה משמע שסובר כדעת הרי"ף והרמב"ם שלא הזכירו היתר זה כלל (ביאור הגר"א). ולפי"ז לדעת המחבר אין ההיתר של ללוות דבר מועט, אלא אם כן יש אחד מההיתרים האחרים או שיש לו ממין זה מעט בביתו, או שיצא השער, או שיעשו דמים.

3

4

ברית יהודה (פ"ז ס"ב) בשם תורת חיים, עיי"ש.
הנה הדוגמא ברמ"א של דבר מועט יכר לחם בככר לחם, ובזמנינו לחם הוה דבר שיצא השער, ובלא"ה מותר. ובפרט כשעומד בפיקוח ממשלתי, ואי"צ להחזיר של דבר מועט, ורק נמצא במקום רחוק שאין לקנות שם לחם דאז ליכא ההיתר של יצא השער, ואז צריכים להחזיר של דבר מועט.

5

כתב בברית יהודה שם "ויש להסתפק ע"פ דברי הרמ"א שההיתר משם דאין מקפידים, אם יש להתיר גם כשאין מקפידים בגודל הככר, והיינו שאין צריכים להקפיד שלא יחא גדול מהככר שהלוהו בדבר מועט, שהרי בכורות של בעה"ב עסקין שאין גודלן שוה, ואפשר שלפעמים תחזיר ככר יותר גדול, כיון שאין מקפידים על כך מותר. ומ"מ באם ניכר שהככר גדול יותר בודאי שיש להחמיר, שלא מצינו היתר בדבר מועט אלא בתלמידי חכמים ולא בשכנים, ולא התירו אלא סאה בסאה שאין איסורו אלא מדרבנן, אבל בגודל הככר שאיסורו מדאורייתא לא. אמנם מדברי הגמרא והתוס' בסוגיאמשמע דקפידת בני חבורה דמיא ליוקר דסאה בסאה".

צִדְקָה יִחְזָקָא לֵל לָכֶם לְחַיִּית

באותנות ידידות ושעחה, נשגור זאת הברכה,
בשם אנשי שלומינו קהל עדותנו מישא אלועות גודש,
בשם חברי הנהלת מוסדותינו הק' והעוסקים בעלאת הקודש,
ובשם הנהלת מללינו ברבות עלא חפניס, מרבנו ולועדי "כולל עצי חיים"

יֵעֲלֶה ויִבְרָא ויִגִּיעַ בְּרַכַּת מִזְלָא טְבָא חַמָּה וּלְבַבִּית וְאִיחֻלִּי בְּרַכּוֹת וְהוֹדָאוֹת עַד בְּלִי דִּי
חֵן וְחֶסֶד יִתֵּן ה' אֵל מַעֲלֵת כְּבוֹד יִדְיֵינוּ וְיִדִּיד נַפְשׁ כָּל חַיֵּי הַחֲשׁוֹב הַנֶּעֱלֶה וְהַנְּשׁוֹבָח
זֵעִין כָּל עֲבִידָתָהּ יוֹם וָלַיִל לֹא יִשְׁבּוֹת לַעֲנֵן אֲבִרְכִי הַכּוֹלֵל בְּעִידוּתוֹ הַנְּשׁוֹלָאִים בְּפִי
קְרוֹב לְכָל קוֹרְאֵי תַּנְצִיד מַעֲלֵיךְ עֲצֵנוּ נַעֲגֵד אֶת קֶרֶן מוֹסְדוֹתֵינוּ לְרוֹעֵם וְלַחֲזֹק
אֲדוֹק מְקוֹשֵׁר וּמְקוֹרֵב בְּאִילָנָא רַבְרְבָא הָלֹא הוּא כ"ק עֶרֶן רַבִּיעַ הַגֹּה"ק שְׁלִיט"א
לִי יֵאָחֶז הַתְּנוּדָה וְהַתְּהִילָה בְּהַרְעַת קֶרֶן קַהֲלֵנוּ וְדוּאָג תַּנְצִיד לְכָל יַחֲסֵר הַנְּעוֹג כָּלִי

האי גברא יקירא, עושה חסד לאלפים תדירא, נודע לעוז ולתפארה,
מרבא להיטיב לזולת חשיבה כאורה, ועופלג ביראה טהורה

יחזקאל ראטטער

שליט"א

מנהל מללינו הק' "כולל עצי חיים" דסאטמאר
רוח החיים של מוסדותינו וקהילתנו הק' פה בני ברק יצ"ו

לרגל שמחת הולדת נכדו למזל טוב

אצל בע האבך החשוב העופלג והנעלה, תורה יר"ש וחסידות אצלו מלולה

הר"ר שמואל ראטער הי"ו

חתן גיסו ונחור האי גברא יקירא, נודע לעוז ולתפארה, מחשובי קהילתנו העטירה

הרה"ח ר' אפרים אליעזר טעללער שליט"א

וצרופה בזה ברכותינו, מעוצק לבבנו, שזכות רבותיה"ק יעמוד לו להתברך בכל
ברכאן דנפישא, בשכר עצלו בהרחבת גבולי הקדושה, ויושפע לו אושר ועושר
בעידה ערובה וגדושה, ויזכה להרבות ולהיטיב בפעולותיו הנערצים לענן הקהילה
והעוסדות, בעעשיו הטובים ללועדי הכולל בתמידות, להרעת קרן התורה והחסידות,
וזכות הרבים יג בעדו ובעד ביתו, ותעמוד לעד צדקתו, ותמיד נספר תהילתו.

החותמים לענן שצו ברגשי הודאה והערכה

הנהלת המוסדות | הנהלת הקהילה
הנהלת הכולל

נו"צ ע"י הרה"ג ר' שמעון יואל בראך שליט"א
מו"ץ לעניני כת"ם דקהלתנו הק' - מו"ס כתיבה תמה כהלכתה

שיעורים והשוניות בהלכות סת"ם
שהגיע בגרן ההוראה

לשכת הסת"ם

משמרת סת"ם

ניתן להבחן על ידינו
הבחירות של משמרת סת"ם
לתעודה 'קבלה'

קול הסופרים

שיעורים בהלכות סת"ם
[משנה ברורה סימן לב, לו, משנת סופרים,
קסת הסופר סימנים י-יב]

079-520-5237

שיעורים בהלכות סת"ם

כל יום ראשון
בביהמ"ד אהל יהושע
רח' ברנדשטר
בשעה 10:10 בערב

פיקוח על סת"ם

ניתן להשיג הספרים

כתיבה תמה כהלכתה / אותיות כהלכתה
חלה כהלכתה / שפה נעימה עמ"ס כלה

שאלה: יש קו בין ראשי אות
שי"ן של 'נפשכם' שנוגע
בהראשים, האם כמו שהוא
פסולה, והאם יכולים לתקן?

תשובה: כמו שהוא, פסולה, ונחלקו פוסקי דורינו האם
הפסול רק משום חסרון מוקף גויל, ואז מותר להפריד
הנגיעה, ותהיה כשר 'לכתחילה', או שיש בזה משום שינוי
צורה, ולכן יהיה כשר אחרי ההפרדה רק 'בדיעבד'.

ביאור: כתב המג"א (סימן לב סקכ"ט) בענין יו"ד שעל האל"ף, שאם
קוף השמאלי נגע ביו"ד האל"ף, מותר לגרור הנגיעה, ואין בזה
משום חק תוכות, והובא דעת המג"א בביאור הלכה (סימן לב ס"ח
ד"ה או פני האל"ף), ולפי"ז לכאורה ה"ה בנידון דידן מותר לגרור
הנגיעה, ויהא כשר לכתחילה.

אמנם במשנ"ס (אות שי"ן) כתב "אם נגעו הראשין זה בזה אפילו
כחוט השערה פסול. ולענין תיקון וכו', ול"נ אחרי דיש ג"כ
הרבה מהפוסקים שמחמירין בזה אין להקל, רק בתפילין
ומזוזות אם כתב אחריו, דלא מהני בהו שלא כסדרן, משא"כ
בספר תורה צריך לבטלו מצורת אות ולהשלימו".

הרי דבאות שי"ן דעת המשנה ברורה שיש לפסול האות, משום
שחושש שיש בזה שינוי צורה, ורק בתפילין ומזוזות כשכבר
המשיך לכתוב, וא"א לפסול האות משום שלא כסדרן אז מהני
להפריד הנגיעה, ויהא כשר רק **בדיעבד**. [וצריך להודיע להקונה].

ולכן יש שמחלקין בין נגיעה ע"י קו חיצוני שאז מותר להפריד
וכשר לכתחילה, לבין אם נגע הראשים בעצמם שאז ע"י ההפרדה
כשר רק בדיעבד, וכן יש הרבה פוסקים שסוברים בנידון דידן
שמוותר להפריד הנגיעה ויהא כשר לכתחילה. וכן היה הורה
הגאון רבי מרדכי פרידלאנד זצ"ל. אמנם דעת הגאון רבי
משה שאול קליין שליט"א שאין לחלק בזה חילוק הנ"ל, וכן
נגיעה ע"י קו אינו כשר רק בדיעבד. וצריך להודיע להקונה.

והנה בנידו"ד הנגיעה הוא ע"י געפלאסין [ואינו שחור כ"כ כמו ראשי
האות] ושאלתי את הגאון רבי משה שאול קליין שליט"א האם
באופן כזה יהא כשר לכתחילה. והורה שיהא כשר רק בדיעבד.
[כיון שחלק המטה של קו הנגיעה הרי הוא שחור חזק].

חק תוכות ב'כוזו במוכז כוזו'

שאלה: כתב השם 'כוזו במוכסו כוזו' שכותבים מאחורי
המזווה, ע"י חק תוכות, האם כשר או שיש לפסול האות
ולחזור ולכתבו.

תשובה: מכיון שאינו חלק מהמזווה, לכאורה פשוט שאין
בזה הפסול של חק תוכות. ואפשר להשאירו כמו שהוא.

בפי ישרים תתרומם

מאמרים ועובדות מלוקטים
מדרומות מעלותיו בקודש

בלתי לה' לבדו

רבו הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע אמר עליו
[על הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זי"ע] שקדש כל
אבריו בלתי לה' לבדו. והרה"ק רבי לוי יצחק
מבארדיטשוב זי"ע אמר כי שלוש העולם עומד עליו.
ואילו הרה"ק רבי ישראל מרוזין זי"ע אמר עליו שהוא
'מנהיג הדור', והוסיף לומר 'קודש קדשים הוא'.

אור ישרים

ידע כל הנסתרות

זקני הקדוש מלעכאוויטש העיד על רבו מוהר"ש
הנ"ל [הרה"ק רבי שלמה מקארלין זי"ע], שהיה מכיר
שיחת עופות שיחת דקלים שיחת מלאכי השרת, וכל
מה שמפורש בגמ' על רבי יוחנן בן זכאי, וסיים, ולא
העלים ממני כל זה.

דברי שלום י"ד

כתנות אור

הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוש זצ"ל אמר על מרן
הסבא קדישא (מלעכאוויטש, אבי שושלתא קדישתא
דקאברין וסלאנים) שבענין אמונה, שהיה בזה במדרגה
גבוהה עד מאוד כידוע, היו עוד צדיקים שהיו במדרגת
אמונה כמוהו, אבל בטהרת המדות שלו, היה כאדם
הראשון קודם החטא.

אור ישרים

תנה בנך לבך לי

בהיותו ילד הביאו אביו רבי נח לפני הרה"ק רבי
אהרן הגדול מקארלין זי"ע שעבר פעם דרך עירו על
מנת שיברכו בהתמדה. לפני צאתם מן הקודש לקח
הרה"ק מקארלין את הילד וקירב אותו אל לבו במשך
זמן מועט, לאחר מכן אמר לאביו כי מעתה כבר ילמוד
בהתמדה. לימים, כשסיפר רבינו עובדא זו, גילה כי
ליסד אותו באותה שעה כיצד לעשות בעלי תשובה.

אור ישרים

אורייתא קא מודעת ליה

פעם אחת שמעתי ממנו [מהרה"ק רבי אהרן
מקוידינאו זי"ע], אשר סיפר כי הרה"ק רבי מרדכי

הרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש זי"ע

רבינו נולד בשנת תק"ב לאביו רבי נח אשר היה פרנס בעיר
נעשוויז מגזע רבינו מרדכי יפה בעל הלבושים ונקרא על שמו,
בהיותו ילד פעוט נטלו אביו לקבל את פני הרה"ק רבי אהרן
הגדול מקארלין זי"ע"א שנקלע אז לעירם. נתייתם מאביו בגיל
צעיר מאוד, ובימי נעוריו נתקשר אל רבו הרה"ק רבי שלמה
מקארלין זי"ע"א, וכן נסע להרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוש
זי"ע"א, וצדיקי דורו העידו בו שהוא המובחר שבין תלמידי
הרה"ק מקארלין, כבר בגיל י"ב דרש בבית הכנסת הגדול בוילנא
פלפול נפלא אשר הדהים את לב כל שומעיו. לימים, כשגדל
והיה לרבן של חסידים התפלל שישתכח הדבר. ורצון יראיו
יעשה, עד שנחשב בעיני מתנגדיו לעם הארץ, על אף שהיו בקי
נפלא בשני התלמודים, תוספתא, ספרא, וספרי פוסקים ראשונים
ואחרונים וכל כתבי האריז"ל, (כפי עדות תלמידו המובהק הרה"ק
רבי משה מקאברין זי"ע), לאחר הסתלקות רבו הק' בשנת
תקנ"ב הכתירוהו החסידים אלוף לראשם והטילו עליו אדרת
הנשיאות, בשנת תקנ"ג התיישב בלעכאוויטש שבמדינת ליטא
וברבות הימים הוטלה עליו נשיאות קודש 'מעוץ ארץ ישראל'
במדינה זו. והיה מראשוני הצדיקים להפיץ את תורת החסידות
שם, נודע בקדושתו הנוראה ועבודתו הנפלאה בהחדרת האמונה
הטהורה והיה יסוד האמונה ועמוד העבודה. רבים השיב מעון
רבות פעל עבור עניי ישראל, העמיד תלמידים גדולי עולם
וכלשון נכדו הרה"ק בעל 'דברי שלום' זללה"ה, 'וכמה מהם שהיו
מוחזקים לבעלי רוח הקודש וגלוי אליהו ז"ל', נקרא בחיבה
ה'סבא קדישא' כי ממנו נמשכה שושלתא קדישתא של צדיקים
ועבדי ה' במדרגות רמות תחת נשיאות צדיקי קאברין וסלאנים
בדרכי החסידות ביראת השם ואש קודש במדינות ההם, כן
מכונה 'מארי דכיא' (כדאי' בגמ' מגילה על שם 'מרדכי'). בשנת
תק"ע כאשר בא לשנות חיי"ם נסע לחתונת נכדו הרה"ק רבי
שלמה חיים מקוידינוב בן בנו הרה"ק רבי אהרן זי"ע"א שנועדה
להיות בעיר סטאלין, ובהיותו שם נתעלה לשמי רום ביום השישי
י"ג לחודש שבט ושם מנו"כ, אמרותיו הטהורות החודרות כליות
ולב, פוזרים בספרי תלמידיו ותלמידי תלמידיו לרוב, מהם בספר
אור ישרים, כתבי רמ"מ, תורת אבות, ועוד, ולאחרונה קובצו
לפונדק אחד, בספר 'מירא דכיא'.

שיינער משא ומתן וואלט גיווען אז מיר וואלטין מער ניט גיווען נאר וויא מי זעהט אונז.

דברי שלום עמי קמ"ז

ממהרים לבא

מין הס"ק זי"ע היה מצוה לאנ"ש, כי הבאים אליו לשבת קודש יקדימו לבוא ביום ד' לכל הפחות, שכן הבא ביום שישו הרי בליל שב"ק עודנו תחת השפעת טלטול הדרך, בשחרית של שבת הוא רעב וחפץ לאכול, בשלוש סעודות ימהר כבר לדרכו חזרה, ומתי יהיה אצלי. דרכו בקודש היתה להתחיל בתפילה בעש"ק בחודשי החורף חצי שעה אחרי חצות היום, ובחודשי הקיץ התחיל בשעה שלוש אחר הצהרים.

דברי שמואל ר"ח

קדוש עליון

כשהרגיש רבינו כי קרב עת הסתלקותו, לקח את ציציותיו בידו האחת ובשניה אחז בהזקן דיוקנא קדישא שלו, ואמר בניגון: "א-ל חי חלקנו צורנו, צוה להציל ידידות שארנו משחת, למען בריתו אשר שם בבשרינו", במשך פעמים רבות, עד שהחזיר את נשמתו הטוהרה ליוצרה. על קברו של רבינו גדלו הדסים, ואמר על כך תלמידו ר"מ מקאברין כי זה מצד שהיה מלאך הברית הנקרא "הדס" (עי' זוהר ויקהל ר"ח ע"ב על הפסוק (זכריה א, ח): "והוא עומד בין ההדסים").

דברי שלום, אור ישראל

אור עולם

הרה"ק מקאברין זי"ע אמר על הסבא קדישא מלעכאוויטש זי"ע, שלא רק אנשיו שהכירוהו ונסעו אליו יש להם שייכות אליו, אלא אף הדורות הבאים, כי לעכאוויטש היא תורה שלמה ובתורה נאמר (דברים כ"ט) 'את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה', והלכאוויטשער בעצמו אמר, שהנקודה שלו תמשיך לבעור עד ביאת המשיח.

אור ישראל

מלעכאוויטש זי"ע היה פעם אחת במינסק, וצחקו המתנגדים מהדברי תורה שלו, אשר אינו מיושב כל כך בהפסוק, ואמר הרה"ק רבי מרדכי, מה רוצים הם ממני האם כוונתי ליישב בהפסוק, אני רוצה ליישב הפסוק בקרבי, עכ"ל הק'.

זכר צדיק דף י"ח ע"ב

לך והודיעם

הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע חידש כל כך הרבה חידושים נפלאים בענין שבת קודש, ופתח בה כאלו מעיינות חדשים, והשפיע כל כך בעולם ובאנשיו את אור קדושת השבת, ואף באנשים פשוטים החדיר כל כך את ההרגשות של קדושת שבת עד שהיה לבס רותח בקדושת השבת.

אור ישראל

ונחנו מה

פעם אחת שאלו את הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע מהי הדרך לזכות לענוה, ויען, אז מ'פיהלט אז מ'איז גארנישט, שוב שאלוהו היאך מגיעים להרגשה זו, ענה 'מען איז דאך טאקע גארנישט'.

בסוד קדושים עמי ר"ז

אוהב ישראל

שמעתי מאחי הרה"צ ורבי אהרן מקאדינאוו זללה"ה שאמר זקני מהר"מ מלעכאוויטש 'סיידין' שלא יוליכו אותי אחר פטירתי דרך גיהנום, אבל אם יוליכו אותי דרך גיהנום, וועל איך איין נשמה ניט לאיין דארטין, ווארים וואס פאר איין גן עדן וועל איך האבין כשאדע שנשאר נשמות של ישראל בגיהנום.

שם אהרן עמי י"א

ויתן על פניו מסוה

שמעתי כי דודי זקני הרה"ק מוה"ר נח שאל לאביו הוא זקני סבא קדישא מוה"ר מרדכי זי"ע מלעכאוויטש העולם אומרים שהל"ז צדיקים הם נסתרינן, אם כן הצדיקים שבדורינו המפורסמים אינם מל"ז, והשיב לו אביו ז"ל, בלשון אשכנז, "א

למען תספר

גדולים מעשי צדיקים, וסיפורי נפלאות וישועות

ויהי ידיו אמונה

אחת העבודות הקדושות ביותר היה אצלו להשריש אמונה בלבבות בני", וגם עם אנשים פשוטים היה חזיר "אני מאמין" כ"כ הרבה עד שהיה חוקק האמונה בלבם, והיה עושה מופתים גדולים ופועל ישועות בכח האמונה שהיה משריש בזה שנוקק לישועה, וכאשר בא לפניו יהודי שהיה שרוי במצוקה גדולה היה מאיר בו באור האמונה עד שהיהודי האמין כי טבע ולמעלה מן הטבע שוים הם אצל הקב"ה ועי"ז המשיך עבורו ישועה שהיתה למעלה מן הטבע.

מעשה והביאו אל מעונו יהודי כפרי שנשברה רגלו באופן קשה. צוה שישכיבוהו על גבי המטה שניצבה בחדרו. פנה אל החולה ואמר לו: אמור אחרי: 'אתה גבור לעולם ה' וכי' סומך נופלים ורופא חולים וכי' אח"כ שאלו: אתה מאמין בכל זה, והשיב: הן. גער בו: 'דובר שקרים לא יכון לנגד עיני, אמור שוב: אתה גבור וכי'. ושאלו שנית: אתה מאמין, וכשהשיב הן, גער בו בכתחילה, וחזר אותו פעם שלישית, עד שהחולה מעצמו צעק בכל כוחו: אני מאמין, אני מאמין. מיד צוה עליו שירד מן המטה, והנה הבריא לחלוטין והולך כאחד

מילי דהילולא

ניצוצות מתורת בעל הדין, ופנינים
מהדרכתו בעבודת הקודש

בראשית ברא

מִן הַסֵּק מִלְכוּיִּטְשׁ אָמַר 'בְּרֵאשִׁית בְּרָא' יְהוּדִי אִינוּ צָרִיךְ
אֲלֵא לְהַתְחִיל, לַעֲשׂוֹת הַרְאשִׁית, וְאַחֵר כֵּךְ כָּבֵד עוֹזְרוֹ הַשִּׁי"ת,
'וּבְרֵאשִׁית' הֵינּוּ בִשְׂבִיל הַהִתְחַלָּה וְרֵאשִׁית זֶה, 'בְּרָא' הַשִּׁי"ת
אֶת הָעוֹלָם.

נחלי אורה

היצה"ר מתיירא מיישוב הדעת

'וַיִּחַן שֵׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר' (שמות י"ט ב'), הֵינּוּ כְּשֵׁרוּצִים
לַעֲשׂוֹת חֲנִיָּה וַיִּישׁוּב הַדַּעַת, אִז 'נֶגֶד הָהָר', תִּכְפֹּף וּמִיד
מִתְעוֹרֵר נֶגְדֵּי הַיִּצְה"ר הַדּוּמָה לָהֵר, הוּא מִנְגֵּד לְהִלָּחֵם בָּם.

נחלי אורה

עבודתך החביבה עלינו

'נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עֲבָדוּ, פִּירוּשׁ שֶׁהַעֲבָדוֹת נִחְשָׁבֶת לְיִשְׂרָאֵל
לְנַחֲלָה טוֹבָה.

(הס"ק מלעטזיטש זי"ע) הגדש"פ 'שיח אבות' עמ' קכ"ו

לא להשבר, ולא להתגאות

אָמַר אַא"ז סָבֵא קְדִישָׁא מִלְעֲכוּיִטְשׁ זְצוּק"ל עַל הַכְּתוּב
(תהלים קל"ט י"ב) 'כַּחֲשִׁיכָה כְּאוֹרָה', בְּכ"ף הַדְּמִיּוֹן, דְּלַפְעָמִים
נִדְמָה לְהָאָדָם שְׁחוּשֵׁךְ לוֹ, וּבְאִמַּת הוּא אֹר לֹ הֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת
וְהֵן בְּרוּחָנוּת, וּלְפַעְמִים ח"ו בְּהִיפּוֹךְ שֶׁנִּדְמָה לוֹ שְׁאוֹר לוֹ
וּבְאִמַּת ח"ו לְהִיפֹךְ, וְזֶהוּ 'כַּחֲשִׁיכָה' כְּמוֹ חוֹשֶׁךְ 'כְּאוֹרָה' כְּמוֹ
אֹר.

'מחשבת נחום' עמ' נ"ט

לך בכחך זה

בְּשֵׁם הַסֵּק מִלְעֲכוּיִטְשׁ זי"ע, 'לְהוֹדִיעַ לְבָנֵי אָדָם גְּבוּרוֹתָיו'
(תהלים קמ"ה י"ב), וְעַתָּה יוֹנֵגֵעַ לֵיט זֶאֱלָן וּוִיסָן זִייעֶרע
גְּבוּרוֹת, וּוְאֵלְטֵן זִי מוֹיעֵרֵן גַּעֲבֵרָאכֵן.

'מאמר מרדכי' ח"א עמ' ס"ח

הָאָדָם. אִךְ כִּדִּי שְׁלֵא יִתְפָּרֵס הַדְּבַר צוֹה שִׁישְׁאוֹהוּ לְאִכְסְנִיָּא
וַיִּשְׁכַּב שֵׁם עוֹד יוֹם אֶחָד. וְאָמְרוּ שְׁעָלֵיו נֶאֱמַר, וַיְהִי יָדָיו אֲמוּנָה,
שֶׁהִיא פּוֹעֵל יִשׁוּעוֹת ע"י הַשְׂרָאָת הָאֲמוּנָה בְּלִב בְּנֵי כְּאִישׁ
שְׁפוּעֵל בִּידָיו.

תורת אבות טז, ושם מעשי אבות נ"ה

עניו מכל האדם

הַרְה"ק ר' מִרְדְּכִי מִלְעֲכוּיִטְשׁ זי"ע הִיה מְפֹרָס לְבַעַל
מוֹפֶת גָּדוֹל, וְהַמִּתְנַגְּדִים רִינְנוּ אַחֲרָיו שֶׁאֵין זֶה מִצַּד הַקְּדוּשָׁה ח"ו,
וְאָמְרוּ עָלָיו שֶׁהוּא עִם הָאָרֶץ וּמִכְשָׁף רַח"ל. כְּשֶׁהִגִּיעוּ הַדְּבָרִים
אֶל הַרְה"ק, נִעְנָה שֶׁאֵכֵן כֵּנִים הַדְּבָרִים וְאִמַּת הוּא שְׁע"ה הוּא,
שֶׁאִימַת שְׁבֶת עָלָיו וּכְמֵאֲמָרָם ז"ל "עִם הָאָרֶץ אִימַת שְׁבֶת עָלָיו,
וְשׁוּב אָמַר כִּי גַם "מַחֲשָׁב" (נִשְׁמַע כְּאוֹמְרִים "מִכְשָׁף") הוּא,
שֶׁמַּחֲשָׁב הַפֶּסֶד מִצּוּחַ כִּנְגֵד שְׂכָרָה כו', כְּמוֹ שְׁצִיּוֹ חוֹז"ל בְּמִס'
אֲבוֹת (פ"ב מ"א).

פניני תורה וחסידות

דבריו עושים פירות

פַּעַם אַחַת בְּאוֹר לֵאֲרַבְעָה עֶשֶׂר בְּנִינֵן הִגִּיעַ לְעִיר 'מֹשֶׁה'
אֶחָד שֶׁנִּשְׁמַע מִלְעֲכוּיִטְשׁ אֶל עִירוֹ, וְכִשְׁנִפְרַד מִמֶּנּוּ הַסֵּק
(הַרְה"ק רבי מִרְדְּכִי מִלְעֲכוּיִטְשׁ זי"ע) אָמַר לוֹ שִׁיפְרוֹס שְׁלוֹם
בְּשֵׁמוֹ לֵאנ"ש ב'מֹשֶׁה' וַיֹּאמֶר לָהֶם בְּהֵאֵי לִישְׁנָא "בּוֹדֵקִין בַּחוּרִין
וּבִסְדִּיקִין", אִךְ מִפְּנֵי שֶׁהִתְאַחֵר מֵאֵד וּמִיָּהֵר לְדַרְכּוֹ, נִיגַשׁ הָאִישׁ
אֶל בֵּיהַכְנִס וּדְפַק בַּחֲלוֹן מִבְּחוּץ וְקָרָא בְּקוֹל: "הִרְבִּי אֲמַר,
בּוֹדֵקִין בַּחוּרִין וּבִסְדִּיקִין". הַמַּעֲשֶׂה הָיָה לְפָנֵי תַּפְלַת עֲרִבִית,
וְנִכְנְסוּ הַדְּבָרִים בְּלִבָּם, וְהָיוּ מִתְפַּלְלִים אַח"כ מַעֲרִיב בְּמִשְׁךְ כָּמָה
שָׁעוֹת בְּבִכּוּיֹת וּבִצְעָקוֹת, עַד שֶׁיֵּצֵא קוֹל הַבְּרָה בְּעִיר שֶׁהַחֲסִידִים
נִטְרָפָה דַּעַתָּם עֲלֵיהֶם.

"תורת אבות" ע' רע"ז, אות כ"ח

על בן המו מעי לו

הַרְה"ק רבי מִרְדְּכִי מִלְעֲכוּיִטְשׁ זי"ע הִיה אֹמֵר בְּפִסּוּק
(יִרְמְיָה לֹא יט) "כִּי מִדִּי דְּבָרֵי בּוֹ זָכוֹר אֲזַכְּרֶנּוּ עוֹד עַל כֵּן הַמוֹ מַעִי
לוֹ רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נֶאֱמַר ה'" שְׁעַל הָאָדָם לְקִיּוֹם בְּכָל שָׁנָה וּשְׁנָה
"מִדֵּי דְּבָרֵי בּוֹ" כְּלוּמָר שִׁיתְנַצֵּל וַיִּשָּׁח לְבּוֹ לְפָנֵי ה' זֶיךְ אוֹיֵס
רַעֲדֵעֵן פֶּאֶרֶץ בּוֹרָא כָּל עוֹלָמִים כִּי אֵכֵן "זָכוֹר" אֲנִי אֶת שְׁפַל
מִצְבִּי בְּשָׁנָה שְׁעִבְרָה שְׁלֵא נִיצַלְתִּי אֶת הַזְּמָן כִּרְאוּי וְעִבְרַתִּי עַל
מִצְוֹת ה' וְאִף אִם לְפַעְמִים זָכַרְתִּי מִהֻבָּה אִךְ לֹא הִיה זֶה
מִסְפִּיק וְלִכֵּן מִהִיּוֹם וְהַלָּא "אֲזַכְּרֶנּוּ עוֹד" וְלֹא אֲשׁוּב לְכַסְלָה עוֹד
וְעִי"ז יוֹכָה לְסִיפֵא דְקָרָא "הַמוֹ מַעִי לוֹ" לְעוֹרֵר עָלָיו אֲהַבֶּת ה'
וּמִמִּילָא יִשִּׁיב לוֹ הַקְּב"ה בְּאוֹתָהּ מִדָּה "רַחֵם", הַגֵּם שֶׁרַחֲמִתִּי
עָלָיו כִּבֵּר "אֲרַחֲמֶנּוּ נֶאֱמַר ה'" שִׁירָחֵם עָלָיו עוֹד וַיּוֹכָה לְשָׁנָה טוֹבָה.
וְחֲסִידִים מְסַפְּרִים שֶׁכְּאַשֶׁר חוֹזֵר הַרְה"ק בְּעַל הַיִּסּוּד הַעֲבוּדָה
מִסְלָאנִים זי"ע עַל מֵאֲמַר זֶה הַגִּיד שֶׁאֵין בִּיד גֶּאֻן לומר זְוָאֲרַט'
כּוּזָה, וְרַק צָדִיק יִסּוּד עוֹלָם יִכּוֹל לְאוֹמְרוֹ כִּי בְּעוֹנוֹתָנוֹת מְרִגִּישׁ
תְּמִיד בְּשִׁפְלוּת עֲצָמוֹ וּבִפְנִימִיּוּת לְבּוֹ מִשְׁתַּקֵּק אֶל הַקְּדוּשָׁה
וְלְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְב"ש וְלִכֵּן שֶׁב תְּמִיד עַל הָעֵבֶר וּמִקְבֵּל עַל
הַעֲתִיד לְהִשְׁתַּפֵּר עוֹד וְעוֹד.

באר החיים

לא תשנא את אחיך בלבבך

ר' גרשון מחסידי לעכאוויטש, היה מכניס אורחים גדול, ובעירו היה איש עשיר יותר ממנו ואף פעם לא רצה להכניס אורח, ולא עוד אלא כשהיה בא אליו אורח שלחו לר' גרשון, הדבר חרה לר' גרשון ונסעו ללעכאוויטש והתנצל על זה שיש לו תערומת על היהודי, ואמר לו הלעכאוויטשער: לא תשנא את אחיך בלבבך היינו לא תשנא את אחיך במה שיש לך לב טוב. הרה"ק רבי מרדכי חיים מסלונים זצוק"ל

מדבר שקר תרחק

הרה"ק מהר"מ מלעכאוויטש והרה"ק מוה"ר אשר מסטאלין זי"ע (בן רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע) שניהם נסעו אחר פטירת רבם הרה"ק מוה"ר ר' שלמה מקארלין לרבינו ר' ברוך ממעזיבו, ומנהגם היה שהרה"ק רבי מרדכי מלעכאוויטש נסע דרך סטאלין ומשם נסעו שניהם למעזיבו, פעם אחת בא הרה"ק מלעכאוויטש לסטאלין, ואמר לו הרה"ק רבי אשר, תמתין אצלי וכו', והמתין ונולד אז הקדוש רבי אהרן (בעל בית אהרן) זי"ע, והרה"ק מלעכאוויטש היה סנדק, והרה"ק רבי אשר היה אחו, ובעת שבירך הרה"ק מלעכאוויטש הברכה, אמר ויקרא שמו בישראל 'מורה מורינו רבי אהרן', ואח"כ לקחו התניוק להרה"ק מלעכאוויטש שיברך אותו, ויניח ידו על ראשו ובירך אותו, "דו זאלסט גאט נישט נאריין, דו זאלסט זיך נישט נאריין, און זאלסט לייטן נישט נאריין".

מתוך כתבי הרה"צ רבי נתן נטע הכהן זצ"ל
אבד"ק קאליעל, מובא ב'שמע שלמה'

ויאמרו בגויים ה' מלך

סיפר ר' אברהם ב"ר יואל אשכנזי ששמע מר' איטשע גאנציער (מהחבורה של ר' משה מידנער זצ"ל), אשר בעיר אחת ושמה 'סאמארגאן' שבליטא שהיה מקום של מתנגדים לדרך הבעש"ט ותלמידיו, אתרמי פעם שבא לשם ללמוד בחור אחד מחסידי הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע, וכמובן שהסתיר מהם הדרך החסידות, ופעם התלהב בחבור בניגון ערב באמצע לימוד השיעור, וחבריו הרגישו שהוא מכת חסידים, והתחילו ללחוץ עליו לגלות להם מקור מחצבתו והתקשרותו, ונאלץ לגלות להם שהוא שייך ללעכאוויטש, ובקשהו שיאמר להם איזה דבר תורה מרבו, אמר להם מה שאמר הרה"ק על הפסוק דכתיב אצל יוסף הצדיק שאמר לאשת פוטיפר "איך אעשה הרעה הגדולה וחטאתי לאלקים", דלכאורה היה לו לומר וחסאנו לאלקים, כי הלא גם לבני נח היה הדבר אסור, רק שיוסף הצדיק לא רצה לשתף עצמו עמה בכלל אפילו בדיבור לומר וחסאנו שנינו, ובהיותם תלמידי חכמים ובעלי עבודה החליטו שתורה כזו יכול לומר רק יהודי שלומד תורה לשמה, ושלחו בחורים מהמובחרים שבחבורה לתהות על קנקנו לחוות דעתם עליו, והבחורים נשארו בלעכאוויטש זמן רב ולא חזרו אליהם, החליטו לשלוח עוד בחור בר דעת ובר אורייין להביא להם חוות דעת וגם הוא נשאר שם, כן נסעו אחד אחד אחר השני עד שכל החבורה הגיעו ונשארו

מילי דהילולא

ניצוצות מתורת בעל ההילולא, ופנינים מהדרכתו בעבודת הקודש

אמונה ע"י עבודה

הקאברנינער זי"ע פי' בשם מארי דכ"א זי"ע (הרה"ק מהר"מ מלעכאוויטש) 'ונאמן הוא בעל מלאכתך' (אבות ב ט"ז), על ידי עבודת ויגיעה קומט צו אמונה. [פי' 'ונאמן' היינו שיהיה הש"י נאמן בשכלך, היינו שתשיג השגת וידיעת הבורא, ע"י שהוא 'בעל מלאכתך', היינו שאתה עושה מלאכת ה' ביגיעה]

'כתבי הרמ"מ אות ח'

זעיר איהי רב

'מאוד מאוד הוי שפל רוח, שתקוות אנוש רימה' (אבות פ"ד), פירוש 'רימה' מלשון התרוממות. [פי' כדאי לך להיות שפל רוח כי עי"ז אתה יכול לקוות להתרוממות גדולה]

'תורת אבות' עמ' פ"ז

בזאת תבחנו

'מה אנו מה חיינו' (תפלת שחרית) בשם הלעכאוויטשער, באם רציתם לדעת 'מה אנו', אזי תראו 'מה חיינו', ממה יש לנו חיות. [אשר בזאת יכול האדם לבחון את עצמו ומצבו, כשיתבונן מאיזה דברים יש לו חיות]

'זכרון ענ' ח"א עמ' קנ"ב

חלקינו בתורתך

אמר מרן אדמו"ר מוה"ר זי"ע בשם מרן מלעכאוויטש זי"ע, 'ותן חלקינו בתורתך', יש הרבה דרכים להתקרב אליו יתברך, אך אנו מבקשים שחלקנו יהיה על ידי תורה.

'ברכת אברהם' ח"א עמ' ע"ב

בכל דרכיך דעהו

מרן הרה"ק מלעכאוויטש זי"ע לא אמר בשבת קודש פר' ויצא דברי תורה, ושאל לו עי"ז הרה"ק רבי שלום ווילייקער' ז"ל, וענה לו כי בפרשה זו נהיה תורה שלימה ממה שאיש יהודי אוכל ושותה, מוליד בנים, ועוסק בעסקיו אפילו בערומיות, אם הוא לשם שמים הוא תורה כמו שמצינו אצל יעקב אבינו.

'בית אברהם' עמ' כ'

מילי דהילולא

ניצוצות מתורת בעל ההילולא, ופנינים
מהדרכתו בעבודת הקודש

תמים תהיה

אמר הרה"ק מלעכעוויטש זי"ע שאם לא הולך כמו שרוצים,
אזי צריך לרצות כמו שהולך.

אור ישראל

חובות הלבבות

הרה"ק הס"ק מלעכעוויטש ז"ל אמר, עד שנשעתי לצדיקים
היה הרבי שלי ה'חובת הלבבות'. (מהזקן רבי נחום אלי'
מבריסק ז"ל מחסידי קאברין).

'אבקת רוכלים' עמ' קצ"ז

שהכל נהיה בדברו

חסיד אחד בא לפני הרה"ק מלעכעוויטש, והיה לו משא כבד
של דאגות להשיח לפני רבו, כאשר הגיע, שמע את הרה"ק
מברך 'שהכל נהיה בדברו'.

לשמע הברכה, נשתתק החסיד ולא דיבר עוד מאומה, ברכה
זו תירצה לו את כל קושיותיו ודאגותיו, כי מה לו לשאול
ולדאוג אחרי 'שהכל נהיה בדברו', בדבר ה'.

שרפי קודש

בשמחה תצאון

הרה"ק רבי מרדכי לעכעוויטשער זי"ע אמר כשיהודי יהיה
בעת צרה ח"ו יבקש "בזכות מרדכי בן אדל", אך בתנאי
שיבקש בשמחה ללא שום מרה שחורה,

אוצר ישראל ח"א עמ' רה

אש תמיד תוקד

אמר הרה"ק מלעכעוויטש זי"ע אשר מי שאינו יכול לפעול
בנפשו לגשת להתפלל בהתלהבות מיד אחרי שנכשל
בעבירה חמורה שבחמורות, הרי זה לא דרך עדיין על מפתן
החסידות. [וכן יש מימרא בנוסח קרוב לזה בשם הרה"ק
מצאנז זי"ע, עם פי' עה"פ אש תמיד תוקד וגו', בספר י"ג
אורות].

אמנות עתיק ח"א, ע' רי"ב

בלעכעוויטש, והתחילו לעבוד את השי"ת על דרך לעכעוויטש,
ביניהם היו גם כמה אברכים, ונעשה בעיר רעש גדול מזה
והתאספו המשפחות והחליטו שלא יתנו להם ליכנס לביתם,
וכך היה כשחזרו האברכים לעירם וחזוניהם לא נתנו להם
ליכנס לביתם, אזי יצאו כל החבורה מחוץ לעיר ומצאו שם איזה
צריף ישן, וקבעו את מקומם לתורה ותפלה, וכל פעם יצאו שני
חברים ואספו מעט אוכל מהסביבה והיו בצער ועוני גדול, והם
עבדו את השי"ת בדרך לעכעוויטש בהתלהבות עצומה, ומזמן
לזמן נסעו כמה מהחבורה ללעכעוויטש.

פעם אחת נחלה אחד מהם ושלחו שליח להזכירו אצל
רבי הרה"ק מלעכעוויטש, וענה להם הרה"ק "ויאמרו בגוים ה'
מלך", ואע"פ שלא הבינו תשובת הגה"ק חזרו לעירם באמונה
ובטחון והמשיכו עבודתם הקדושה בהצריף הרעוע, והנה הפריץ
של סמארגאן חגג את יום הולדתו, ובאו אליו הרבה פריצים
להשתתף בשמחתו, ואח"כ נסעו עם הפריץ ביחד לראות את
רכושו בשדות והגנים וכו', ומדי עברם ע"י הצריף ברוכבם על
סוסים ורומחים על כתפיהם שמעו קולות התפלה שבקעו
מהצריף וראו את עבודתם בהתלהבות, נשארו שם ברוב דרך
ארץ לזמן רב, והחסידים לא הרגישו כלל שהגוים עומדים שם
והמשיכו בעבודתם. הפריצים בראותם עבודת החסידים נתפעלו
מאד, והתחילו לצעוק על הפריץ של סמארגאן, שוטה שבשולל
שדות וכרמים ורפתות בקר שאין בהם שום חידוש הראיתם לנו,
וכאן יש לך אנשי מעלה מלאכים ממש ולא ספרת לנו כלום,
וגם הלא הם אישי אלקים ואיזה דרך ארץ להשאירם במצבם
כזה. הפריץ נתבייש מזה מאד ומיד שלח לברר בשל מי הרעה
הזאת, ונודע לו שהעיקר גרם לזה איזה גבירה אחת שגם חתנה
היה בין הנוסעים ללעכעוויטש, ותיכף הסגיר את הגבירה הנ"ל
בבזיון גדול, וצוה להם תיכף להכניסם לבתיהם ולכבדם באופן
היותר נעלה, ואם לא ישמעו לקולו יאסרם את כולם כך בבזיון,
וכן נעשה כרצונו, ואחר כך נהפך כל העיר סמארגאן לעיר של
חסידים, ואז הבינו מה שאמר להם רבי הקדוש "ויאמרו בגוים
ה' מלך", כי ע"י הגוים בא להם הישועה.

אוצר ישראל ח"ב, ע' מ"ב

שובו בנים שובבים

הרה"ק רבי מלעכעוויטש היה תלמידו של הרה"ק רבי
שלמה מקארלין זללה"ה, פעם אמר לו הרבי שישע תיכף
לביתו, הוא לא רצה לישע והרבי גער בו שישע תיכף, הר"מ לא
רצה לנסוע והתחבא שלא יראהו הרבי, פעם שכב הר"מ
מלעכעוויטש על ספסל מוסתר מאחורי שולחנות כדי שיוכל
לראות את הרבי, והרבי לא יראהו, לפתע נכנס איש כפרי
מגושם מאוד והכיר בו הלעכעוויטשער שהוא מלא בעוונות
והלה היה ידידו מנוער של הר"ש מקארלין ונכנס לבית עם
שמיכל גדול ושאל בחביבות, שלמה, מה שלומך, ומה שלום
ביתך, והר"ש קיבלו בידדות גדולה, הר"מ שבשכב על הספסל
התפלא על שהרבי מקרב לאותו משוקץ אך הוכרח לשתוק,
לאחר מכן פנו השנים לחוץ לטייל והכפרי שם ידו על כתפי
הר"ש בידדות, כאן כבר לא עצר רבי מרדכי כח ורץ אל האיש
וזעק עליו טמא'ניק, תוריד ירך מכתפי של הרבי הלא מלוכלך

הנך בעוונות כזאת וכזאת עשית ואיך תעזי לשים ירך על הרבי, אבל הרה"ק רבי שלמה זי"ע, (אשר מה"ט הקדים לשלח את רבי מרדכי לביתו) פנה אל הכפרי ואמר לו אל תשים לב אליו, הלא משוגע הנהו, נענה הכפרי, הוא אינו משוגע כלל, הוא גילה לי כל מה שעשיתי, ואכן נכנסו הדברים אל לבו וחזר בתשובה ונעשה לאחד מחשובי התלמידים של הרה"ק רבי שלמה זי"ע.

משא השולחן ח"א עמ' שמ"ח

נקודת האמת אתו

במכתבו ששלח בשנת תקס"ו לחסידי ליטא ורייסין, בהכתירו את הרה"ק מלעכאוויטש כמנהיגם של חסידי ליטא וממונה על כספי המעמדות לארץ ישראל. כתב הרה"ק רבי אברהם מקאליסק זי"ע וז"ל: "זהנה עיניכם הרואות את מורכם, מר דביא, ה"ה הרב רחומינו ורב נהודא עמיה שריא, הרה"ח המפורסם בצדקתו וכל מעשהו באמונה, כבוד שם קדשו מו"ה מרדכי מלעכאוויטש, הולך ואור, באורו יראו אור לנחותם בדרך אמת ואמונה אזור מתניו, כאשר ידבק איש אזור מתניו כן ידבקו אליו בני אל חי, והיה כל מבקש ד' אליו ידרושון להאיר להם נתיבות האמת תיכון לעד כי גדול מרדכי, גדולים מעשה חייא על הארץ ועל המחיה, משמים הסכימו על ידו לזכותו בהוד הדר מצוה זו (איסוף מעות א"י) וד' אתו בכל אשר הוא עושה כל מעשיו לשם שמים, מאוד יש להם לשמוח בחלקם אשר חלק ד' אותם לדעת ולהבין, נקודת האמת עמכם מעתה ועד עולם"

הרה"ק מהר"א מקאליסק זל"ה

מילי דהילולא

ניצוצות מתורת בעל ההילולא, ופנינים מהדרכתו בעבודת הקודש

ועמד בכולן

עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולן (אבות ה, ד). אין עמידה אלא תפלה, על כל נסיון עמד והתפלל שיוכל לעמוד בו.

תורת אבות

כתית למאור

מכה נפש בהמה ישלמנה (פ' אמור). כל המכה את נפשו הבהמית מגיע לשלימות. [וסיפר הרה"ק מקאברין על עצמו, כי בשמעו מפי הס"ק מלעכאוויטש, את המאמר עה"פ "מכה נפש בהמה ישלמנה", כל המכה את נפשו הבהמית מגיע לשלימות, היה עובד את השי"ת עפ"י מאמר זו תקופה ארוכה ביותר].

תורת אבות ועו"מ

זהירות מכעס בחינוך

נהירנא כד הוינא טליא שמעתי מפי זקני אדמו"ר מקוידנוב זצוקלה"ה, שאמר על זקני הקדוש מהר"מ מלעכאוויטש שהיה מקפיד מאוד והזהיר את המלמדים שלא יכו את התלמידים כעס, כי ע"י הכעס הוא מטמא את עצמו ומכניס עוד טומאה בהם.

משמרת שלום

הקשורים ליעקב

הרה"ק מקאברין ז"ל בהיותו אצל הרה"ק מלעכאוויטש ז"ל, התאחר פעם אחת לבא אל שולחנו הק' בליל ב' דר"ה, ועמד מרחוק ושמע שאומר 'העטופים יהיו ללבן והמקושרים ליעקב', ופי' 'העטופים' אלו שהתאחרו יהיו ג"כ 'ללבן', היינו להקב"ה המלבין עונותיהם של ישראל, אך בתנאי שיהיו 'הקשורים ליעקב', שיהיו מקושרים להצדיק.

בית אברהם - ויצא, ע' כ"א

מגדולי יצחק אייזיק ברב"ז וזי"ם

י'מלא פינו שבח ותהילה, ברכת מז"ט ברננה ובגילה, לידידינו וידיד כל ח' צדקה וחסד מרבה בפעולות כבירים, נודע בשערים, במסירות עד אין קצ' חכם לב יקח מצוות, ראש וראשון לכל דבר קודש, ברוב אונים ואמיץ כח קונום קהל עדת מי מנה, תמיד בכל עת ועונה, מעשיו הטובים לעד יוחק

איש חמודות רב תבונה, שמו מהללים ברננה, ויברך אלקים את יצח"ק יקר רוח מאוד נעלה ומהולל, אהוב וחביב בפי כל, אשר אהבת את יצח"ק יום ולילה לא ישובת למוסדותינו וקהילתינו, מאה שערים וזרע יצח"ק זה היום עשה ה' נשמה, לשגר לו כוס של ברכה, כל השומע לו יצח"ק יעלה ויבוא איחולינו, כשהשמחה במעונו נשגר ברכותינו, ברכת יצח"ק קול ששון הגיע בגבולו, עת שמחה וחדוה באהלו, אלה תולדות יצח"ק

ה"ה ידידינו הרבני החשוב הנפגד, עשה ומעשה צדקה וחסד, בכל עת תמיד בכשרונותיו הברוכים ענוד תמיד ליעימנו, בעצה ובמעשה למען הרחבת גבול קדשנו

יצחק אייזיק ברב"ז וזי"ם

מגדולי עסקני ונדיבי קהילתינו ומוסדותינו הק'

לרגל שמחת הולדת נכדו ני"ז למזל טוב

אצל חתנו פנח האברך החשוב המופלג והנעלה, חנה יר"ש וחסידות אצלו כלולה

מיה"ר חיים דוד פוקס הי"ו

בן מחו ידידינו החשוב היקר והנעלה, מיקירי קהילתנו הק'

מיה"ר מרדכי פוקס הי"ו

והברכה אחת היא למעלת כבוד ידידינו החשובים והנכבדים, עטרת זקנים בני בנים

הרב ר' בנימין זאב וזי"ם שליט"א

הרה"ח ר' אפרים פישל שטאובר שליט"א

מ'ה' ינתן משאלותינו, צרופה בזאת ברכותינו, שתזכה לרוות מכל יצ"ח רב נחת וכל טובו וקשט א' את הברכה, מאלקי המערכה, שתזכה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורת ה' כאוות נפשו לעולם ועד ירדפונו אך טוב וחסד תדירא, ובשכר פעולותיך תזכה לרב שמחה ואורה, וכל טוב

העברים בלוג"ח ברגשי הודאה והערכה

הנהלת הקהילה | הנהלת המוסדות

י"ד שבט

הגה"ק רבי יעקב יהושע פאליק זי"ע
בעל "פני יהושע"

צור קודש מחצבתו

הפני יהושע נולד בעיר קראקא בשנת תמ"א לאביו הרה"ק ר' צבי הירש ולאמו מרת מרים שהיתה בתו של הגאון האדיר רבי יהושע אב"ד קראקא בעמח"ס מגיני שלמה, ועל שמו נקרא הפני"ש בשם "יהושע", ולאחר זמן הוסיפו לו השם "יעקב" בעת שנפל למשכב לסימנא טבא, ואמרו שהוא ע"ד יעקב אבינו לא מת.

במעלליו יתנבר נער

כמו שחר טל ילדותו עלה כבר ראו שלגדלות נוצר ועלה על בני גילו לחדש חידושים בסברות ישרות ובספרו הגדול פני יהושע מזכיר חידושים שחידש בימי לידותו.

בהגיעו לגיל ט' עבר עם אביו לגור בעיר ריישא ולמד שם אצל המרא דאתרא הגאון ר' שמואל, ומשם חזר לעיר מולדתו קראקא ללמוד תורה מפי הגאון ר' גבריאל מניקלשבורג, ועוד הרבה ישיבה ללמוד תורה מפי הגאונים רבי יוסף אב"ד טיסמעניץ, ורבי חיים רייצעס בלעמבערג.

האיש מקדש

ויעקב איש תם יושב באהלה של תורה עמל ויגע בה ואין לו בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד, וכשמן תורק כן שמו הטוב הלך לפניו ובעת הגיעו לפרקו השתוקקו רבים וטובים להביאו אל ביתם ולקחתו לחתן לבתם, ואחד מראשי קהל לעמבערג המעטירה איש חשוב ונערץ ר' שלמה הלוי לאנדא זכה בו והכניסו לביתו, ושם בלעמבערג מיד אחר חתונתו כבר החל להרביץ תורה ולהרצות שיעורים לבחורים ואברכים שרבים מהם היו מבני גילו, ולא עברו ימים רבים ונתמנה ע"י רב העיר למשגיח על הישיבות בעיר ומבלעדו לא יוכל איש להגיד שיעורים לגדולים ולקטנים.

וידר יעקב נדר

ביקש יעקב לישב בשלוה קצפו עליו צרות יגון ואנחה באבדו את זוגתו הרבנית ובתו הקטנה וכל רכושו, ובראש ספרו פני יהושע מגולל באורך ובאנחה תלאותיו וגם הנסים שאירעו לו, או, וכדאי להעתיק לשונו הזהב שם: "הנה קיבלתי עלי לחובה ונדרתי בעת צרתי ביום חרון אף ה' יום ג' כסליו שנת תס"ג לפ"ק בק"ק לבוב, שלו הייתי בביתי ורענן בהיכלי עם חברים ותלמידים המקשיבים לקולי, ופתע פתאום היתה מעיר לגל הפוכה כמו רגע, לא חלו בה ידי וקול זעוה לא שמענו כי אם

ימי ההילולא

י"ג שבט

- רבי משה דן טווערסקי מסקווירא ב"ר אברהם יהושע העשיל מסקווירא – תר"פ
- רבי מרדכי מלעכוויטש ב"ר נח – תק"ע
- רבי יום טוב נעטיל מטשעכוב ב"ר מנחם – תקע"ז
- רבי יוסף מנחם (ר' יוסף) מנאנאש ב"ר יעקב – תקפ"ט

י"ד שבט

- רבי יעקב יהושע אב"ד פפ"ד ב"ר צבי הירש (פני יהושע) – תקט"ז
- רבי יחיאל מאלכסנדר ב"ר שרגא פייבל מוגריצא – תרנ"ד
- רבי אהרן ארי' מנאדבורנא ב"ר ישכר בער (יד אהרן) – תרנ"ז
- רבי ארי' לייבוש מאפטא ב"ר יוסף זכריה מנחם מסליפא [ב"ר חיים דוב מיאנוב] (ישמח צדיק) – תרפ"ט

ט"ו שבט

- רבי נחמיה הלוי מדובראוונא ב"ר אברהם ברוך (דברי נחמיה) – תרי"ג
- רבי גדליהו אהרן מליניץ ב"ר יצחק יואל (חן אהרן) – תרל"ח
- רבי ישראל יוסף לאבין (חתן מהר"א) מזידיטשוב ב"ר יעקב נפתלי הירץ – תרס"ב
- רבי שלמה דוד יהושע מראדזימין ב"ר יעקב ארי' – תרס"ד
- רבי שמעון (השני) מויערוסלאב ב"ר בונם מנחם מנדל – תרע"ה

ט"ז שבט

- רבי דוד מקאלמייא ב"ר שלמה (תלמיד הבעש"ט) – תקס"ס
- רבי אשר צבי אב"ד קארעין ב"ר דוד (תלמיד המגיד, מעין החכמה) – תקע"ז
- רבי חיים מרדכי מרגליות (שערי תשובה) ב"ר מנחם מאניש – תקפ"ג
- רבי יעקב שמשון דאנציג מקראקא (תלמיד העי"א) ב"ר אליעזר – תקצ"ז
- רבי ברוך שלום ב"ר מנחם מנדל מליובאוויטש – תרכ"ט
- רבי יעקב ב"ר דוד מואבלטאב – תרמ"א
- רבי שלום מרדכי הכהן שבאדרון מבערזאן ב"ר משה הכהן (שו"ת מהרש"ם) תרע"א
- רבי יעקב יצחק מקאלושין ב"ר אברהם אלחנן מדומברובא – תר"פ

י"ז שבט

- רבי משה מוקיטוב ב"ר שלמה (תלמיד הבעש"ט) – תרצ"ח
- רבי דוד לייב מגיד ב"ר צבי הירש מנאדבורנא – תר"ט
- רבי יחזקאל מקאזמיר ב"ר צבי הירש – תרט"ז
- רבי חיים פלאג' מאזימיר ב"ר יעקב – תרכ"ח
- רבי יעקב ב"ר דוד מואבלטאב – תרמ"א
- רבי חיים שמעון שפירא מטלוטס ב"ר דוב בערצי – תרס"ד
- רבי שלום מרדכי הכהן שבאדרון מבערזאן ב"ר משה הכהן (שו"ת מהרש"ם) תרע"א
- רבי יעקב יצחק מקאלושין ב"ר אברהם אלחנן מדומברובא – תר"פ

ימי ההילולא

י"ה שבט

- רבי מנחם ישכר דוב (רבי מענדל בער) מפשעווארסק ב"ר אליעזר מליזענסק-תקע"ד
- רבי משה מלאדמיר ב"ר שלמה מקראלין - תקפ"ט
- רבי מרדכי יהודה לעוו מאינטארדאם ב"ר ישכר - תרס"ז

י"ט שבט

- רבי שמואל מוסלאנים ב"ר יחיאל מייכל אהרן (דברי שמואל) - תרע"ו
- רבי שמעון גרינפעלד מסעמיהאלי (שו"ת מהרש"ג) ב"ר יהודה - תר"צ
- רבי אלימלך מנחם מענדל ב"ר דוב בעריש מביאלא - תרצ"ו

יושע בלא"א מוהר"ר צבי הירש זצלה"ה

במקום שאין מצילין, מאז והלאה שמתי הדברים אל לבי שיהא עיקר לימודי בדבר החלכה בהש"ס ופוסקים ושלל להעלות בכתב שום דבר בעניני הדרוש או שאר לימודים שהם רחוקים ממרכז לימוד האמת אם לא לעתים רחוקות רק כל זמן שיתחדש לי שום דבר בסוגיית הגמרא או בפרש"י ותוס' והי' הדבר נוטה בעיני שהוא על צד דרך לימוד האמתית לפי דרך קדמונינו ורבותינו אותה אבחר ואקרב לכתוב בספר הזכרונות... הלא כ"ד זעירא דמן חבריא אוד מוצל מאש נאום הצעיר יעקב

הבערה יצאה לחלק ומראה אש הגדולה והמתלקת אשר עלה בארמנותינו ובחלונינו ע"י כמה חביות גדולות ונוראות מלאים פלוויר שהיתה לשריפת אש עד שנהרסו הבתים ממקום מגורתם, כמה בתים גדולים ובצורת חומה עד לשמים, הושפלו לעפר ערו ערו עד היסוד בהן, ונהרגו כששה ושלושים נפשות קדושות מישראל.

ובתוך החללים היתה גם כן מגרי ביתי זו אשתי הראשונה נ"ע ואמה ואבי אמהעד שהגיע גם כן לצרת

הבת בתי הקטנה, אחת היתנ לאמה וחביבה עלי ביתר שאת, וגם אנוכי הייתי מן הנפילים מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, ובאתי בעמקי מצולה בארץ התחתית ממש כבתוך המכבש מחמת כובד משא מהגלים שנפלו עלי, לא נתנוני השב רוחי, ידי ואיברי אינם ברשותי, אמרתי גורתי, בדמי ימי אלוהי, ומתיירא הייתי שלא יעשה ביתי קברי לנסקלין ולנשרפין לנהרגין ונחנקין, ארבעתן כאחת עלי היו ודין ארבע מיתות לא בטלה ממנו, זאת ועוד אחרת שקורות הבית ריהטיו ועציו ואבניו נדמו עלי כעדים גמורים, אמרתי פן יפגעו בי להיות יד העדים בי בראשונה להמיתני.

אמנם בחמלת ה' עלי לא נתנני אלוקים להרע עמדי וכמו ערך שליש או רביע שעה אחר ששקט קול המפלה עדיין קול שפעת המולה המון לאלפים ולרבבות הולך וסוער הרומסין על הגג ותבקע הארץ לקולם, ורבים אשר המיתו ברמיסתם יותר מאשר בראשונה אף שכוונתם להציל ולפקוח הגל, סוף דבר כבר יצאתי מכלל וודאי ספק נפשות לידי ספק.

אז אמרתי עודני בתוך הגל אם יהיה אלוקים עמדי והוציאנו מן המקום הזה לשלום ויבנה לי בית נאמן להרבות גבולי בתלמידים לא אמנע עצמי מכותלי בית המדרש ולשקוד על דלתי העיון בסוגיות הש"ס ופוסקים וללון בעומקא של הלכה אף לינות הרבה בענין אחד ובוזה חשקה נפשי לילך בעקבות אבותי ה"ה אבי אמי רבתיא הגאון ור"מ דק"ק קראקא שחיבר ספר מגיני שלמה ליישב קושיות התוס' על רש"י ז"ל וליישב מה שמניחין התוס' בתימה, ולעת ההיא עדיין לא זכינו לאורו של הספר הנ"ל רק מאשר אבותינו סיפרו לנו ולמשמע אוון תאבה נפשי ללכת גם אני בדרכיו.

אני טרם אכלה לדבר הדברים אל לבי שמע ה' בקול עניי, ונתן לי מהלכים בין העמודים, כמין שביל ממש נעשה לי ויצאתי בשלום בלי פגע וחבל, אז ידעתי נאמנה כי מה' ה' הדבר ממש

על כס הרבנות

אחרי חורבן ביתו בנה הפנ"י שנית את ביתו עם בת נגיד וצדיק ר' יששכר בער מלעמבערג וגמר אומר לעזוב העיר לעמבערג כי בגדל מידת טובו ורב חמלתו חשש שבכל עת שיראהו חותנו הראשון יתעצב אל לבו שיזכר צרת הבת, ועבר לעיר קארוב ומשם לעיר טארלא בה נתקבל לאב"ד ור"מ ונהרו אליו שם תלמידים רבים לדרוש תורה מפיו, והקים בנין לשיבתו שעמד על תילו עד המלחמה האחרונה והי' נקרא בפי כל "בית המדרש של הפני יהושע".

בשנת תע"ד והוא בן ל"ג שנה התקבל לשמש ברבנות בעיר לינסק עפ"י המלצת החכם צבי שהעיד על רוב גדולו.

בשנת תע"ח נתרוקן כס הרבנות בעיר הגדולה לעמבערג כי רבם הגדול החכם צבי נפטר, או אז נמנו וגמרו ראשי וטובי העיר להמליכו עליהם ולתת כתר מלכות הרבנות של העיר לעמבערג על ראשו והוא ה' אז רק בן ל"ז שנה.

גם שם בלעמבערג הרביץ תורה והשפיע מהודו לתלמידים ובית מדרשו נתפרסם בכל מדינת פולין למרכז תורה שמשם יצא תורה והוראה לישראל, ומסופר ששם בלעמבערג למד אצלו המגיד הק' ממעורטש זי"ע, כמ"כ ידוע שמרן הבעש"ט הק' קודם שנתגלה ה' משמש זמן מה כשוחט בלעמבערג,

והפנ"י ציוה פעם לכל השוחטים מהגליל שיבואו לפניו להראות את חלפיהן, כשהוציא הבעש"ט את הסכין להראות לפניו, ראה הפנ"י השם הוי"ה ב"ה על הסכין, ונבהל מאוד ממראה הזאת, ותיכף ומיד עמד מעל כסאו וביקש מהבעש"ט הק' שימחול לו על שהטריח אותו על כך שיבוא לפניו, והבעש"ט הק' אמר אז בזה"ל: אפילו מלאכי השרת או שרף, לא הכירו אותי עד עתה, שלא ידעו כוחו הגדול וקדושתו ועבודתו להבורא ב"ה, והצדיק הזה תיכף הכיר אותי, ורואה מעלתו".

על אף היותו אברך צעיר לימים ניהל את הרבנות ביד רמה, וחגר כלי מלחמה כנגד פורקי עול פוחזים וריקים, ובמיוחד נגד אלו שהטו עקלקלותם ונטו אחר שבתי צבי שר"י, ביום שבעה עשר בתמוז שנת תפ"ב הקהיל את בני עדתו והדליק נרות תקע בשופר וצווח בקול רעש גדול נגד טומאת הש"ץ והטיל בשמלתו וארור את כל מי שיש לו קשר כל דהו עם הכת הזה, דבריו שיצאו מלב הטהור נכנס ללבם ומצאו אוזן קשבת ואחר האסיפה באו אנשים להתוודות לפניו בבכיות שנכשלו בעון זה וחפצים לשוב בלשב שלם, והפנ"י קירבם והורה להם דרכי תשובה.

אך נמצאו אנשים בני בליעל שלא סבלו את הצדיק ואת ידו הרמה, וימרדו וישטמהו וירו בו חיצים, ואף שרבו תומכיו וגם ועד ארבע ארצות עמד לימינו, עכ"ז עזב את העיר לעמבערג בשנת תפ"ה ועבר לעיר בוטשאטש, משם נתקבל לרבנות לעיר בערלין והמשיך בעבודת הקודש בהנהגה ובהרצת תורה.

אולם גם את העיר בערלין הי' צריך לעזוב, וגם שם מחמת האמת והצדק שהי' בו, הדבר הי' בעת שחרץ משפט דין תורה נגד אחד מהאנשים שהי' נגיד ושוע והי' גבר אלים ומקורב למלכות, והפנ"י קיים מצות "לא תגורו מפני איש" ולא הסתפק רק בהוצאת הפסק דין אלא הוכיחו בשבט מוסר על החמס והעוול שעשה לאחרים, ויקצוף האיש מאוד והתגר מלחמה נגד הפנ"י, ובנוסף לזה שאז מתה עליו בתו והני תרי גרמו ריעותא לגופו הקדוש ופגעו קשות בבריאותו, ועפ"י עצת הרופאים עבר בשנת תפ"ט לעיר המרפא טעפליץ למצוא מנוח לנפשו, והנגיד הנ"ל ירד מטה מטה במצבו כי דבקה בו הקפדת הפנ"י שהפליט באמרו אז: כי בקרוב יתקיים בו מה שאחז"ל עתידין בעלי זרוע ליפול.

בהיותו בטעפליץ הגיעו אליו הרבה הזמנות מקהילות חשובות לכהן ברבנות בערים ומכל אלו בחר לו הפנ"י את העיר מיץ, בשבתו על כסא מלכותו במיץ נתאהב הפנ"י על אנשי העיר ובשבתו שם במנוחה על התורה ועל העבודה גמר אומר בדעתו לקיים את נדרו הגדול אשר נדר בעת צרה ולהוציא לאור חלק אחד מספרו פני יהושע על כתובות גיטין וקידושין, הספר יצא לאור בשנת תצ"ט ועד מהרה נתקבל בכל שערים המצוינים בהלכה ותהילתו מלאה הארץ ולא זזה משולחנם של כל ההוגים והלומדים.

בשנת ת"ק נתקבל אחר כבוד לכהן על מקומו של הגאון ר' יעקב הכהן פאפערש וצ"ל בעיר פראנקפורט-דמיין העיר הגדולה לאלוקים עיר מלאה חכמים וסופרים שהיתה אז הקהילה החשובה ביותר בכל ארץ אשכנז, תקופה זו היתה גולת הכותרת של ימי חייו, ושם נקבצו אליו תלמידים עילויים מכל הקצוות בקיאין וחרפיין ואלו גדלו והצליחו ונעשו גדולי תורה והוראה, והמפורסם מהם הי' הגה"ק ר' נתן אדלער רבו של מרן החתם סופר.

עקב מחלוקת שפרצה בעירו נאלץ לעזוב את פראנקפורט-דמיין ונתקבל לאב"ד ווארמיאזא על מקומו של הגאון ר' משה בן הגאון ר' אברהם ברוידא וצ"ל, בכל מקום רבנותו הצטיין בתקיפותו המיוחדת ועמידתו האיתנה על כל קוצו של יו"ד בגדרי ההלכה והצניעות, ולא נשא פנים לאיש.

אחרית ימיו

בשנתו האחרונה עבר לגור בעיר אופנבאך ובחודש שבט שנת תקט"ז נפל על ערש דוי, ובערש"ק י"ד שבט הורע מצבו והרגיש כי בא קיצו, ויקרא לאשתו ובניו ויצו להם שיקברוהו בעיר פראנקפורט החביבה עליו כי שם הגיע לשיא הצלחתו בהרצת תורה, גם ביקש שלא יספידוהו, אח"כ הי' שפתותיו נעות וקולו לא ישמע וכאשר הרבינו עצמם הנוכחים שם לשמוע את דבריו, הגיד להם שלפני זמן מה בא אליו שליח מן השמים לכבדו בדרשה שיאמר תיכף אחרי פטירתו בפני הישיבה של מעלה ולכן הוא חוזר עכשיו על החידוש למען יהי שגור בפיו.

ובאותו יום החזיר את נשמתו הטהורה לבוראו והוא בן ע"ה שנה, ועליו אמרו המושלים כי נולד באמת ומת ביושר, את ארונו נשאו לפראנקפורט-דמיין ושם קשרו עליו רבני דורו מספד תמרורים, ובראשם הגאון בעל הנודע ביהודה זי"ע, שלא חשש לצוואת הפנ"י שלא להספידו בשום מקום, יען כי הי' רבן של כל בני הגולה.

פני יהוש"ע

ספרו הגדול פני יהושע זכתה לחיבה יתירה בעולם התורה, כאשר העיד הנודע ביהודה וצ"ל בלשון קדשו: "כל מבקש הי' זה הלכה ברורה צמאה נפשו לחיבורי הגאון", הגה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע הי' אומר: "שהגם שספר פני יהושע מיוסד אך ורק בתור פירוש, מכל מקום אפשר לסמוך עליו גם בתור פסק", ובשרית אבני צדק (דעעש) (חור"מ סוף סי' ע"ז) כתב וז"ל: ובאונזי שמעתי מפה קדוש אדמו"ר הגאון חתם סופר זצוק"ל, שחייבו הרשב"א לא קם כחיבור הפני יהושע, כן כתוב בספר אוצר החיים (קאמארנא) וז"ל: ראיתי בספר הקדוש פני יהושע והרב הזה הוא גאון שבגאונים, צדיק קדוש וחסיד, ומיהושע עד יהושע לא קם כיהושע, ומתאמרא משמיה דהגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע שסגולה לשמחה הוא ללמוד בספר פני יהושע.

סיפר מרן חת"ס שאלוף נעורו מו"ה מענדיל שהי' דיין בפאנקפרוש-דמיין ותלמידו של הפנ"י סיפר לו כי רבו הפנ"י רצה לעשות חיבור על התורה להראות בו האידך כל מנהגי ישראל מרומזים בתורה, וכתב עד פר' נח בלבד לי' דפיס, ונפטר אח"כ, וגילה קודם פטירתו שלא הניחו לו מן השמים לחבר חיבור נורא הלזה, ושם זכה היה מקרב ביאת המשיח על ידי זה.

י"ז שבט

הגה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע

נצר קודש

הגה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר נולד לאביו רבי צבי הירש נסתר זי"ע, בנו של רבי זלמן, ושניהם הכירו עוד את הבעש"ט הק' זי"ע, הבעש"ט אמר פ"א לר' זלמן יהי' לך ארבע חיות, וכן הי' שהי' לו ארבע בנים עם שמות של חיות, ואחד הי' ר' הערש נסתר אביו של הרה"ק ר' יחזקאל, הרה"ק מקאזמיר התפאר עצמו שזכה לשמש את האחים הקדושים ר"ר אלימלך ור"ר זושא, שכשהי' ילד בן ח', אמר לו אביו פ"א בהשכמה בבקר בשעה חמש, קח לעקיף און בראנפען ולך לחוץ, ותראה שני אנשים, (הם הלכו אז לערוך גלות) אל תשאל אותם כלום רק תן להם הלעקיך והי"ש.

דמות דיוקנו

הי' תלמידו של הרה"ק החוזה מלובלין, ומהמגיד מקאזשניץ זי"ע, סיפר הרה"ק מקאזמיר שכשהי' אברך הי' פ"א אצל הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, ואצל השלחן היו יושבים אנשים מכובדים והוא כיון שהי' אברך עמד אצל התנור, ונעלם אז מן השלחן איזה כלי כסף, וחפשוהו אותם ולא מצאו אותו, וכיון שראו אותו עומד אצל התנור חשבו שודאי הוא הגנב, כי לא הי' במי לחשוך כי כולם הי' שם אנשים מכובדים, ושמע שמדברים ביניהם שכאשר הרבי ילך מהשלחן, אז יקחו אותי ויכופי אותי להודות, ופחדתי מהם כי חשבתי אולי יכו אותי, ותוך כך אמר הרה"ק החוזה, מי שרוצה לראות איך הי' נראה אברהם אבינו, ילך אצל התנור ששם עומד אברך שיש לו צורה של אברהם אבינו, ובאו כולם להביט בפני, וכך ניצלת מהחשד.

תערוך לפני שלחן

כשגמר לאכול קעסט נתן לו חותנו עשרים רובל שיקנה סחורה, וכשהי' היריד יסע להיריד למכור את סחורתו וירוח כסף, ואז יצא הספר הק' באר מים חיים, הלך וקנה הספר, ועם שאר הכסף קנה קצת סחורה, והלך לביהמ"ד ללמוד מהספר,

וכשהי' כבר בסוף הידיד יצא לשוק, ולקח שלחן והניח על השלחן סחורתו, עבר גוי אחד וראה אותו מציע סחורתו, אמר לו עכשיו אתה בא כשכבר נגמר היריד, וזרק גוי כל הסחורה על הארץ, אמר הרה"ק בזה"ל "אוי איך בין געבליבן מיטן טיש", רמז בזה שכנראה רוצין מן השמים שאהי' רבי ולערוך שלחנות.

עבודתו הק'

הי' עובד השם במסירת נפש בכל דבר, ואלפים באו אליו לבקש ממנו דרך ה', עם כל זאת לא החזיק מעבודת ד' ע"י תעניתים וסגופים, אלא לעבוד את ד' בשמחה, וכידוע שהי' בעל מנגן נפלא, וחיבר הרבה ניגונים, וכל שבת חיבר ניגון חדש, ואמר ששבת שלא חיבר ניגון אין לא עונג שבת, פ"א בא איש אחד לפניו שוירה לו דרך ד' ע"י תעניתים וסגופים, אמר לו הנשמה כבר הנחת באדמה, ועכשיו אתה רוצה להניח גם גופך באדמה, גם הי' ממאס מאד את הבלי עולם הזה, וכאשר בא אליו אדם עם בקשה בעניני הבלי העולם הזה לא הי' רוצה בכלל לדבר עמו, אלא הופך את פניו ממנו, כל השתדלותו הי' רק לזכות את הרבים ללמד דרך ה', ואכן העמיד הרבה חסידים יראים ושלמים, פ"א בא לפניו אדם אחד ורצה לשאול ממנו עצה באיזה מסחר, והוא כדרכו פנה ממנו פניו, ויהי' כאשר עומד שם בא לפניו אחד מחסידיו, והי' בן מדבר עמו בעניני מסחר וברכו בהצלחה, אז העיז האיש שהוא אשר לא ענהו, ושאל את הרה"ק מה נשתנה למה לו לא רוצה לענות בעיניני מסחר דהוא ממאס בהבלי עוה"ז, א"כ למה לחסידיו הוא כן עונה בהבלי עוה"ז, ענה לו הרה"ק מקאזמיר, משל למה הדבר דומה, סוחר אחד בא ליריד וקנה אצל סוחר גדול הרבה סחורה, ויהי' כאשר רצה ללכת ראה שחסר לו זפת למרוח את אופני העגלה שלו, אמר לו הסוחר הגדול שהוא יתן לו קצת זפת שהוא קנה לעצמו עבור עגלתו, עוד הם מדברים נכנס איש זר שגם הוא הי' צריך לזפת וביקש מהסוחר הגדול שימכור לו זפת, אמר לו הסוחר הגדול, וכי אני מוכר זפת, אמר לו האי הלא ראיתי שאתה נותן להסוחר זפת, אמר לו הסוחר הגדול, הסוחר הזה קנה ממנו הרבה סחורה נתתי לו גם מעט זפת משלי, אבל אתה לא קנית ממנו כלום למה אתן לך זפת, כך גם – סיים הרה"ק – אותו חסיד הוא יר"ש גדול והוא בא ללמוד אצלי דרכי ה', ועכשיו חסר לו מעט זפת לעבוד את עוה"ז, אני נותן לו עצה גם מזה, אבל אתה לא בא אלי רק בדברים של עניני עוה"ז, זה לא מסחרי ואין לי עסק בזה.

עין רואה

הרה"ק כל פעם לפני שאמר דבר תורה או שאר דבר נחוץ הסתכל על ידיו הק', ואמר פעם, הנביאים ג"כ הסתכלו על ידיהם לפני שאמרו נביאות, כמו שכתוב ועל ידי עבדיך הנביאים כתוב לאמר, (פי' שעל ידיהם של הנביאים הי' כתוב מה שיאמרו) ואכן הי' רואה בעיניו הטהורים דברים העתידים להיות וע"י זה פעל ועשה ישועות וכדו', פ"א הי' שריפה

להמלאכים המקטרגים ח"ו על ישראל) נראה מה עשו שנים מהם שהורידו אותן לעולם הזה, הנה אין להם יצר הרע ומקטרגים על האדם שיש לו יצר הרע, ותוך כדי דיבורו של אותן הדברים פקע קורה מהתקרה, אמר, כנראה שחרה להם על הדברים אשר דברתי.

אורא דאר"ץ ישראל

תלמידו הגאון ר' חיים אלעזר וואקס ז"ע אב"ד קאליש מח"ס "נפש חיה", הי' פ"א אצלו, ושאלו הרה"ק מקאזמיר, למה כותבין בשטרי מכר שהקרקע מכור "מתהום ארעא עד רום רקיעא", והשיב שאינו יודע, אמר לו הרה"ק אספר לך מעשה מה שקרה לי, בימי חורפי הייתי לומד עם ר' משולם מפלונצק, ודרכנו הי' לקום בעוד לילה, והלכנו ביחד לביהמ"ד ללמוד, פ"א כשקמנו בלילה, שמענו קול אנחה, ונבהלנו מאד, ונתחזקתי ושאלתי מי זה, והשיב הקול ב"אידיש", התקרבנו אחר הקול, וראינו איש שוכב ערום, כמעט בלי נשמת חיים, לקחנו אותו לביהמ"ד, וטפלנו עמו עד ששב לאיתנו, אז שאלנו אותו מי הוא ומי הביא אותו לפה, וסיפר שהוא הי' משומד ר"ל ודר באיזה כפר ולו אשה ובנים, פ"א בא אליו בחלום זקינו מעולם העליון, ואמר לו חזור בתשובה, ואם לו אעביר אותך מן העולם, ולא שמת לי לזאת, ובליל שני בא עוד פעם והכה אותי, ובבוקר כשקמתי לא ידעתי לשית עצות, אם ליקח אשתי ובני או שאמלט לבדי, עד שעבר היום, ובלילה בא אלי כעס גדול, ושאלתי אותו מה לעשות עם אשתי ובני, אמר לי אין לדאוג להם כלל, אמרתי לו איני יודע אנה לברוח, אם תרצה תקח אותי לאיפה שתרצה, ותכף לקח אותי וישאני באויר ויביאני עד הלום, ואמר לי שיש פה הרה"ק ר' יחזקאל, והוא יעשה לך טובה, ואמר הרה"ק, שאלתי את המומר אם דיבר עם הרוח בעת שנשא אותנו, והשיב לי שמפעם לפעם הי' מוציא אנחה ושאלתי למה הוא נאנח, השיב לי שכל פעם שאני צריך לעבור באויר למעלה מבית נכרי, קשה עלי מאד לעבור, אז סיים הרה"ק מקאזמיר, מזה המעשה יכולין להביא למה צריך לכתוב שהקנין היא עד לרקיע, כדי שיהא האויר כולו של ישראל.

ביטל כמה גזירות

בעת שיצאה הגזירה לשנות המלבושים למלבושי עכו"ם ולגלח הזקן, השתדלו אז הרה"ק ר' איציקול ווארקער והרה"ק בעל ח" הרי"ם והרה"ק מקאזמיר ז"ע לבטל הגזירה, פירש אז הרה"ק מקאזמיר הפסוק אלה עשית והחרשתי, על שאר גזירות החרשתי, דמית היות אה"י כמון, אתה רוצה שאהי נראה בצורתי כמון, אז אוכיחך ואערכה לעיניך.

איזהו חסיד

פ"א הגיע הגאון ר' עקיבא אייגר ז"ע לאיזה עיר, ויצאו כל העיר לקבל פניו, והרה"ק מקאזמיר שהי' אז עוד אברך הי' גם

בקאזמיר, ובאו לפניו להזכיר הצרה, יצא לחוץ והראה על כמה בתים שמשם יוציאו האנשים והחפצים, משום שהשריפה יגיע לשם, ועל כמה בתים הראה שאין על מה לדאוג דלא יגיע שם השריפה, וכן הי', - אביו נטמן בעיר פראגא, כשהי' המלחמה עם הקאזאקין שהרגו וחמסו בכל מקום בואם, הגיע גם לפראגא, ועשו שם שמות והרגו וחמסו כדרכם, וגם על בית החיים עשו חורבן והרסו שם המציבות, ולא הי' ניכר איפה עמדו לפני ההריסה, אחר המעשה הנ"ל בא פ"א הרה"ק מקאזמיר, והלך לבית החיים עם מקלו, והכה במקום על מקום אחד ואמר כאן שוכב אבא, "דא ליגט דער טאטע", והחזירו המצבה ע"פ רוח קדשו.

אחד מחסידיו הי' גר במרחק רב מקאזמיר, ורצה לנסוע לרבו, אבל היות שהי' איש עני ואביון ולא הי' לו כסף עבור פדיון, ובלי פדיון הי' בוש ליכנס לרבו, ובגלל זה לא נסע לרבו, מקור מחייתו של אותו חסיד הי', שהי' ציד של דגים, פ"א ביום ראשון בשבת העלה במצודתו דג גדול מאד, שמח שמחה גדולה, שחשב בדעתו שיתן הדג הגדול הזה לרבו במקום פדיון ועל ידי זה יוכל ליסע לרבו, אבל לא הי' יכול לשית עצות בנפשו איך יוכל להביא את הדג חי לקאזמיר הלא הי' מרחק רב מביתו, עד שעלה במחשבתו, שיקשור את הדג וישאירו בנהר וכך ימשוך אותו עד לקאזמיר, וכן עשה, ולקח את אבנטו וקשר את הדג, והוא הלך על שפת הנהר ומשך את הדג אחריו, וכך הלך עד יום חמישי, וכבר הי' סמוך ונראה לקאזמיר, ביום חמישי התחיל לנשב רוח חזק מאד, והדג נפל מידי ונפל לעמקי הנהר ונעלם מעיניו, חשב החסיד מה לעשות לחזור אינו יכול שהוא כבר רחוק מביתו, וליכנס לרבו בלא פדיון גם לא רצה, ולבסוף החליט בלית ברירה ליכנס לקאזמיר, כשהגיע לעיר נכנס לביהמ"ד, ושמע אנשים מדברים ביניהם ממעשה פלא שקרה, שצייד הדגים צדו דג גדול מאד והדג הי' חגור באבנט, והציידים חשבו בדעתם שדג עם אבנט שייך להרבי ולכך הביאו את הדג להרבי, כאשר נכנס החסיד לרבו אמר לו הרה"ק מקאזמיר בשחוק פלא מחסיד קודם שולח את הפדיון ואח"כ בא בעצמו,

פ"א בליל חג השבועות נכנס לערוך השלחן מאוחר מאד, והי' שם בביהמ"ד אחד מגדולי החסידים שעוד נסע להרה"ק מלובלין, ונרדם שם בביהמ"ד, וחלם כי הוא בשמים והגיע עת שמלאכי השרת צריכים לומר שירה, ורואה שלא מתחילים, והי' פלא בעיניו למה לא מתחילים, ופתאום שמע קול הכרוזה שמכריז שרבי יחזקאל מקאזמיר עדיין לא עשה קידוש וצריכים להמתין עליו, ואז נכנס הרה"ק ר' יחזקאל לערוך את השלחן, ומתוך כך ויקץ אותו החסיד, כשלקח את הכוס לעשות קידוש אמר לאותו חסיד "אמת מען ווארט אויף אונז, זאל מען ווארטן נאך אביסל", והניח עוד פעם הכוס ואח"כ התחיל לעשות קידושו.

כי שרית עם אלקים

דרכו הי' תמיד להליץ לפני הקב"ה בעד בניו הכלל ישראל, פ"א אמר ראו נא הקאשיא מאכערס (כך קרא

הוא בין הבאים לקבל שלום, וכשהושיט לו ידו, אמר לו ר' עקיבא כי מרגיש שהוא חסיד, ויאמר לו מה זה חסיד, אמר הרה"ק ר' יחזקאל איזה חסיד המתחסד עם קונו הפשט היא איזה חסיד פי' מה נקרא חסיד, המתחסד, שכל מה שחסיד עושה, עם קונו, עושה רק עם קונו, דהיינו שרק קונו יידע מזה, – פ"א אמר מהו החילוק של חסיד ומתנגד, מתנגד דומה לקאנדיל צוקער, שהוא בעצמו מתוק מאד אבל אינו יכול להמתיק אחרים, אבל חסיד הוא כמו צוקער רגיל שיכול להמתיק גם לאחר, וסיים במתק לשונו "איך זאל צוגיין אבי יענעם זיס מאכן".

אחרית ימיו

הי' לו מקל של הרה"ק רבי אלימלך, ובעת שחלה את חליו האחרונה, צוה שיניחו המקל על גופו הטהור, ובאותו זמן בא תלמידו הגה"ק אב"ד קאליש זצ"ל לבקרו, הרה"ק מקאזמיר לא הי' רוצה לאכול, אמר המשמש להגאון שיש לו ד"ת עם הרבי מפני שאינו רוצה לאכול, צווח הרה"ק מקאזמיר שאינו רוצה דין תורה הוא רוצה רחמי תורה, הגאון לא הגיב כלום, א"חכ שאל הגאון את הרה"ק וואס וועט זיין, ואמר הגאון המימרא של ר' מאיר מפרימעשלאן זי"ע על הפסוק הללוהו בתוף ומחול, "אז מען דארף אויספיקען" שהקב"ה ימחול העונות, אמר הרה"ק שהוא מפרש בתוף ומחול שהסוף יהי' שהקב"ה ימחול העונות, – בטרם הסתלקותו אמר ואתחנן אל ה', "איך בין געווארן געבעטן צום אייבערשטן", נסתלק ביום י"ז שבט תרס"ז.

י"ט שבט

הגה"ק רבי שמואל מסלאנים זי"ע

מתולדותיו

הרה"ק הדברי שמואל מסלאנים (שנקרא בפי חסידיו סלאנים ורבותיהם "דער פאטער") נולד בשנת תר"י לאביו רבי יחיאל מיכל אהרן בנו יחידו של ראשון לאדמורי" סלאנים הרה"ק בעל יסוד העבודה, מרן הק' הדברי חיים אמר על גודל נשמתו הק' שזה חמש מאות שנים שלא ירדה נשמה כמותו בזה העולם בילדותו זכה לשחר פניו של הרה"ק רבי משה מקאברין זי"ע (רבו של בעל היסוד"ע), ואת רוב חכמתו שאב מבארו של זקינו היסוד"ע שהאציל עליו מהדודו וחבבו כבבת עליו.

בצל מרן הק' מצאנו

הי' מרבה לנסוע בצל צדיקי דורו אף לאחר שכבר נשא להולמו את כתר האדמורו"ת, גם למרן הק' מצאנו הרבה להסתופף בצלו הק', ופעם ישב בצלא דמהימנותא כמעט שנה, הדי"ח העריצו והחשיבו למאד, ומסופר שפעם אמר הדי"ח שכל

מי שהוא נכד של איזה צדיק ובנש"ק יבוא לשולחנו הטהור (כידוע שהדי"ח ערך שולחנו הק' גם בחול) ונאתספו כולם וביניהם הדברי שמואל שהי' אז שם בצאנו, ואמר מרן הק' הדי"ח מוסר ודברי כיבושין לפני הנאספים ובאמצע דיבוריו יצא הדברי שמואל משם, ענה הדי"ח ואמר "אזוי דארף אויסזעהן א אייניקל ווי דער סלאנימער" וכשנכנס לשם הדברי שמואל בחזרה הביט כולם עליו כי לא ידעו רום מעלתו כי הי' נחבא אל הכלים, וכשראה שהרגישו בו נסע לביתו.

בצל הרה"ק מטשארטקוב

גם הרבה לנסוע לעתים תכופות להרה"ק רבי דוד משה מטשארטקוב (בנו של הרה"ק מרוזין) והי' מקורב אצלו מאוד, באחד ממכתביו להרה"ק מטשארטקוב כתב בזה"ל כבודו יודע עומק לבי ופעם כתב לו בקוויטל שיהי' ראוי ומוכן ויוכל לקבל ההארות שמאירין ונותנים לו מן השמים, וסיפר שפעם בהיותו בטשארטקוב שמע מפיו הק' שאמר "א קינץ דעס דור המדבר שהיו דור דעה וראו כל המופתים, אילו היתה עכשי רק קצת התגלות אלוקות א ברעקעלע התגלות היו כל הפושעים חוזרים בתשובה" וענה הדברי שמואל שאילו הי' נאך א קלענערע התגלות וואלטן אלב רבי"ס תשובה געטאהן, והכיר בפני הטשארטקובער השתנות אמר הדבר שמואל ניין ניין מיר מיינען זיך אליין, והי' שם הרה"ק רבי משה מקאזניץ זי"ע ואמר דבר שהי' בכלל ויצא מן הכלל לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא.

אמירתו לגבוה

הי' מרבה לומר דברי הדרכה וחסידות לעדת צאן מרעיתו, ואמר פעם שאם הי' לומד באיזה ספרים קדושים לפני עריכת שולחנו הק' יהי' טובה גדולה לנפשו ברם שלא יוכל להנמיך את עצמו לומר דברי תורה שהם במדרגת חסידיו ומשום הכי מוותר על זה לטובת שומעי לקח, וסיפר משמשו שפעם בנסעו אתו בעגלה שאל אותו רבו הדברי שמואל מה אמרנו בשבת זה, ענה דאמר שאלו שהיו לומדים ועובדים כאשר יבואו לעולם העליון ויראו להם חלקם בגן עדן לא ימצא חן בעיניהם ויחשבו כי לפי עבודתם היו צריכים לקבל חלק יותר גדול יאמרו להם שילכו אל אלו שבשבילים הי' מתפלל ולומד כדי למצוא חן בעיניהם, והוא יתן להם גן עדן, ענה לו הדברי שמואל דאנו זוכר שאמר דיברים כאלה (לרם מדרגתו).

במשא העם

הדברי שמואל הי' מאוד מקושר בעבודות אהבה לקהל חסידיו והי' דואג לשלומם הטוב בגשמיות וברוחניות ואף כשלא שהו בצילו הי' ממשיך להם ישועה בעניניהם, וסיפר חסיד אחד מעיר סלאנים שפעם איקלע ביום הפורים בעיר טומאשוב והי' לו עגמת נפש גדול על שאינו יכול להיות ביום הקדוש הזה בצל רבו, ופתאום הרגיש הארה גדולה שלא לפי ערכו ומדרגתו והרגיש כאילו הוא נמצא בסלאנים ממש, ואח"כ כשחזר לעיר

רבנים תלו על הקיר, והבין שהרבי יצא והשאיר את כובעו, ונטל הכובע כערכו והלך לו, והרב"ש על אף הפחד לא קם ולא זע כל הזמן ולא הראה שום פחד.

והי ברכה

סיפר משמשו שהי' לו בית חרושת של חלב ובאחד מהימים נשרפה כל בית החרושת והלך לשפוך את מר לבו לפני הדברי שמואל, אמר לו אספר לך מה הי' אצל זקני היסוד העבודה שבא אליו איש אחד וצרתו בפניו שגם לו יש בית חרושת של חלב וגם אצלו נשרף הכל, שאל אותו היסוד"ע איך הוא מייצר את המילכגס? והראה לו בכלי ששליש העליון נעשה גבינה ושליש השני נעשה סמטענען ובשליש התחתון נעשה זויער מילך, והריות מרויחים משליש העליון, ואמר לו היסוד"ע דמאן יימר שהגבינה צריך להיות רק שלישי העליון הלא יכול להיות יותר גבינה והראה בידו הק' על הכלי שיכול להיות גבינה עד כאן, ומאז והלאה הי' כן שהי' לו הרבה יותר גבינה ממה שהי' לו מקודם, ועד שנה הוחזר לו כל ההפסד, וסיים הדברי שמואל ושאל למשמשו איך הוא עושה החלב, וענה לו שהוא מבשל את החלב וחלק גדול נעשה מי חלב וחלק הוא חלב נקי ומוזה מרויחים, אמר לו הדברי שמואל מאן יימר שהחלב הנקי יהי' רק מעט הא יכול להיות הרבה יותר, וכן הי' שנתרבה החלב הנקי והוחזר לו פרנסתו ברויח.

הסתלקותו לחיי העוה"ב

ביום שב"ק פ' יתרו ח"י שבט יום אחד לפני הסתלקותו אמר לרוב ענותנותי דאמר' בשירה "זה אלי וואס האט דאס מיר געקאסט" היינו מה שלמתי על זה ומה נתתי משלי עבורו, כלום שניתי את הטבעיות והתשוקות שלי למען כבודו ית', אלא אלוקי אבי בזכות אבותי הק' שמסרו נפשם עבורו הרי הוא נקרא גם אצלי, יצאה נשמתו ביום י"ט שבט תרע"ז לפ"ק ומנוחת כבודו בעיר ווארשא, דברי תורתו ומכתביו נדפסו בספר דברי שמואל.

מאמרי פיו

אמר בלשה"ק: אויסהערן א יוד און אריינברענגען אין איהם א גוטע הרגשה איז מעהר ווי טויזענט מאל נשמת (מפי הרה"צ ר' יואל אשכנזי זצ"ל) והשגה מה שהי' אצלו אמירת נשמת בשב"ק, אמר אחד מגדולי חסידיו דבעל תאוה היותר גדול אין לו תענוג כשתאוותו בידו כמו התענוג של הדברי שמואל כשאומר נשמת המשיג משל על גודל מעלת יום השבת למהלך בדרך בגשם חזק מאוד וכולו נרטב עד לשד עצמותיו והוא רעב ורועד מקור ולפתא פתאום ראה לפניו אכסני' חמה ויש בה מכל טוב, ונכנס פנימה ופשט את בגדיו הרטובים ולבש נקיים ויבשים ואכל ושתה לשובע נפשו, ונח ונתחמם עד כי השיב נפשו ואזר כח להמשיך בנידודיו וכן השבת קודש הוא אכסני' אשר יונה מצאה בו מנוח מכל הדאגות והצרות, ויש לאיש הישראלי ישוב הדעת ויוכל להתעלות בעבודת הבורא.

מגוריו סלאנים סיפרו לו איך שבפורים בשעה פלונית הרים הדברי שמואל את ידיו ואמר ד' יעזור לאפרים שלום (כך הי' שמו של בעל העובדא) בטומאשוב, וזה הי' בדיוק באותה שעה שהאירו עיניו. וסיפר משמשו שפעם נכנסה הרבנית והזכירה את בניהם ישכר לייב שצריך להתייצב לצבא ענה לה "די האסט איין ישכר לייב איך האב אסאך ישכר לייבלעך".

עושה חסד

פעם כשנסע במסילות הברזל הבחין באיש אחד שהוא מיצר ודואג עד למאוד, והלך לשאלו על מה הוא מיצר ודואג כל כך, והלה לא רצה לשפוך לפניו את מר לבו באמרו כי מה הוא יכול לעזור לו הא אינו מכירו בכלל, אבל הדברי שמואל הפציר אותו שישח לו את צרתו והלה סיפר לו שהוא בצרה גדולה רח"ל ואם אין לו סך שש מאות רובל כסף אין לו מנוס ולרש אין כל מיד הוציא הדברי שמואל את כל הסכום שהי' האיש זקוק לו אף שלא הכיר אותו ולא ידע מיהו בכלל.

רופא חולים

אחד מחסידיו חלה במעיו ופעם בעת עריכת השלח פנה הדברי שמואל לאחד ממקורביו ואמר דהלא נכון הוא שקוגל טוב למעיים, וענה לו מקורבו דאמנם הוא טוב, ונתן הדב"ש לחסידו החולה חתיכת קוגל, וכן כשהביאו את החמין שאל הדב"ש מקורבו דאם נכון הוא שטשולענט טוב למעיים וענה לו שכן, ונתן לחסידו החולה ואכל וקם מהשלחן ברי אולם, והי' לפלא שהרי מאכלים אלו קשים לחולי מעיים, ופעם התאונן לפניו חסיד אחד על כאבים בפרקי יד ימינו ולקח הדב"ש את ידו ומישש בידו הק' מתחתלו עד סופו ועבר ממנו כל הכאב (וצוה) עליו שלא יספר את זה, ולאחר תקופה ארוכה סיפר זאת להרה"ק הרמ"ח מסלאנים זי"ע.

מפיר עצת גוים

הי' מפורסם מאוד ליועץ איך להנצל מחוקי הגוים, ולפני שנטה אדרת הנשיאות עסק גם כטוען עבור הנתבעים, ובעת משפט העלילה על בייליס הידוע ביקש שימסור לו מידי יום ממהלך המשפט כפי שפורסם בעתונות (ואבל לא רצה בשום אופן לקרוא במו עיניו) ואמר פעם שאצילי ומושלי רוס' יושבים כל הלילה וגוזרים גזירות קשות על היהודים רח"ל, ואילו היו יודעים שבמרחקים יושב יהודי צנום ומבטל גזירות בתורתו ובעבודתו הרי היו מאבדים עצמם לדעת.

פעם כששהה בעיר טומאשוב ומסרוהו למלכות שהוא אסוף מעות ארץ ישראל שהיו עוון פלילי בנימוסיהם, ודרכו הי' ללבוש בביתו כובע של רבנים וכשהי' על אם הדרך הי' לובש כובע רגיל, וכשבאו החיילים לבדוק באכסניא לבש את הכובע הפשוט ואת הכובע החשוב תלה על הקיר, ונטל את קופת מעות הקודש והניח לידו, כשנכנסו שאלו לשפחת הבית מי כאן הרבי וענתה שאין כאן רבי כלל וטפח לה החייל על ראשה בכעס, ונכנס לחדרו וראה שיושב יהודי הנראה כיהודי פשוט, וכובע של

וימים אלו של שובבים ת"ת מסוגלים הם להתענות בהם יותר מכל ימות השנה.

(האריז"ל בשער רוח הקודש)

♦♦♦

להתענות בשובבים ובשנה מעוברת להתענות גם בפר' תרומה תצוה כמבואר בכתבי האריז"ל הק' זצ"ל, ומוח"ז הקדוש מוהר"ם מטשערנאביל זי"ע אמר שאליו גילה לו ג' דברים לתיקון, (א) להיות ניעור כל ליל ו' עש"ק, (ב) להתענות שובבים ביום ו' דווקא ולא ישרים וכי יום השישי הוא נגד יסוד ולכן בו דווקא צריך להתענות, (ג) לגמור כל התהלים בלי הפסק ביום השבת בבוקר.

(אור הנר)

♦♦♦

ואמרו משמו של הרב הקדוש מוהר"ר מרדכי מטשערנאביל ולה"ה שסגולה לזה להתענות בעש"ק ובשבת קודש יאמר תהלים וטוב לתיקון החטא.

(דברי יחזקאל)

♦♦♦

ונאמר בזה המרומז בתוה"ק באשר ימי השובבים ממשמשים ובאים וצריך כל איש הישראלי לעורר עצמו בתשובה לפשפש בדרכיו ומעשיו אשר עשה ופעל בימים שעברו כמאמר הנביא שובו בנים שובבים והחי יתן אל לבו לתקן את אשר פגם בנפשו וביותר צריך לתקן החטא הידוע לאשר בו נכללים כל החטאים ר"ל כמבואר בספה"ק ותקנו ימי תענית בימים הללו ואשרי האיש שזוכה להודיך עצמו ולטהר מן החטא הזה וכמעט אין צדיק בארץ והזמן הזה מסוגל לתיקון הלו כידוע.

(קדושת יו"ט)

♦♦♦

הגה"ק מציעשנוב זי"ע נהג עפ"י רוב להתענות בערבי שבתות של שובבים, פע"א בסוף ימיו כשהיה כבר חלש (בשנת תר"ע נחלש והיה חולה ד' שנים עד הסתלקותו בשנת תרע"ד) מיהר לקדש אחרי התענית לפני שעה שש (כי הקפיד שלא לקדש בין שעה שש לשבע) ופע"א אחר שלקח הכוס בידו דפק המורה שעות שהגיע שעה שש, ומפני כבוד הכוס לא הניחה מידו, אלא חיכה שעה שלימה דבוק במחשבותיו הק' כשהכוס בידו על אף גודל חולשתו, ורק אחר כך קידש.

(ניצוצי אורות)

♦♦♦

תקנו קדמונינו ז"ל להתענות ולעשות תשובה בימי פרשיות של שובבים כידוע מספרים הקדושים, והנה הגם שנתמעטו כעת כח הדורות בעוונותינו הרבים ואינם יכולים לעשות סיגופים ותעניות כראוי עם כל זה מי שנוגע יראה ה' בלבבו צריך להתאמץ בכל יכלתו ולעשות תשובה, ובפרט בימי הפרשיות של שובבים המסוגלים לכך ומן הראוי לומר ברכת "תקע בשופר גדול לחירותינו" בכוונות הראויים, כמבואר בסידור האריז"ל ז"ל, גם יהיה רצון הכתוב שם קודם חתימת הברכה והכל ביראת ה' וברעותא דלבא.

(אוהב ישראל)

♦♦♦

בימי השובבים עפ"י רוב לא היה האמרי יוסף טועם אחר התפילה מאומה, ובימים הללו היה מתאמץ לומר בכל יום ח"י פרקים משניות, ועל כל פנים לגמור כל הששה סדרי משנה בימי השובבים, והיה מזהיר מאוד את העם בסעודה שלישית לעשות לו כל אחד ואחד זמן לחשוב חשבון נפשו את אשר חטא לפני השי"ת ולהתעורר בתשובה ולעשות לו גדרים וסייגים שלא יבוא עוד לידי חטא ועון וסיפר שאחד מידיו ואנ"ש בא אליו מעולם העליון ושאלו אותו אאמ"ר מה נעשה בדינו, ואמר לו שעוונותיו חמורים מאוד מאוד שם, ולא קיבלו ממנו בבי"ד של מעלה שום טענת אונס ואמתלא על זה, על כן החי יתן אל לבו לתקן כל העוונות בעודו בכוונו וחיותו, ויקבל על עצמו שיעמוד בנסיון שלא לחטוא עוד ח"י.

(הקדמת חקל יצחק)

♦♦♦

הרה"צ ר' חיים אורי זצ"ל בהרה"צ ר' יוזפא נאנאשער זצ"ל מחסידי קאלוב אמר כי קבלה מרבינו רבי אלימלך זי"ע כי שמתענה בשובבים משבת לשבת ואינו אוכל סעודת מלוה מלכה אינו נחשב התענית עד יום שלישי, והוסיף ר' חיים אורי ז"ל מרובה מדה טובה מי שאוכל סעודת מלוה מלכה נחשב כאילו התענה משבת לשבת.

(אוצר ישראל)

♦♦♦

פעם הגיע גביר אחד למקובל וביקש הימנו שישכור עבורו ת"ח אחד עני, והוא ישלם לו סכום רב אשר הוא יתענה עבורו תעניות שובבים ת"ת, והמקובלים התפללו בהלכה בזה אם מועיל עבורו התענית של אחר או לאו, ולא הגיעו יחד לכלל הסכמה, ואמרו שישאלו את רבם רבי אברהם שמחה הורוביץ מבארניב זצ"ל, והשיב על אתר "שובו בנים שובבים" חוץ מאחר.

(ליקוטי ש"י)

המנהג ישראל לתת מזונות לציפרים בשבת שירה

מלמעלה כאשר הצפרים מוציאים מזונותיהם נזרקים למעלה על גגותיהם והוא רמז נכון, ואולי ישמעו רוב בני תמותה הנבוכים בארץ על המח' ועל הכלכלה ויקרבו לבם לעבודתו יתברך.

(אור פני משה)

י"ל טעם בדרך משל למלך גדול שהיה לו ארמון גדול והיכלות גדולים מיוחדים לשירי המלך והסגנים, כל אחד לפי כבודו, והמלך בעצמו היה לו היכל מיוחד אשר רק ציפור המצפצף בקולו הנעים עמד שם ומענג המלך בנועם צפצופיו, ולא יערוך כל כלי שיר וזמר כקול הבריה הקטנה הלו המיטיבה לנגן, והנמשל הוא, כי כנסי' נקראת ציפור, כדכתיב גם צפור מצאה בית ובשעת יציאת מצרים וקרי' כל המלאכים ושרפים היו אומרים שירה לפני השי"ת, ולא ערב לו ית' בזה כקול הצפור היינו כנסי', שהיתה מנגנת ואומרת שירת הים, וכל זה אנו רומזים במנהג הנ"ל, להראות שהיתה חביבה לפניו ית' המנגינה של הצפור הקטנה יותר מכל שיר.

(נר ישראל)

י"ל עפי"מ דאיתא במדרש על הפסוק והמים להם חמה מימים ומשמאלם כתיב חמה חסר ללמד ששרו של מצרים קטרג עליהם שגם הם עבדו עבודה זרה, וניצלו בזכות מימים ומשמאלם בזכות התורה שיש בה בחינת ימין ושמאל, ואם אין ישראל אין תורה ואין בית המקדש ולא מקום לשכינה בארץ, וזאת בא הרמז ה"דינא קשיא" שנותנים לציפורים ועופות, והוא כינוי לשכינה לתורה ולנשמת ישראל, ל"שכינה" כמו שאיתא בתיקוני"ז (תיקון ו') "תורה" כמו שאמרו חז"ל אין עוף אלא תורה (ברכות ה.) "נשמה" בתיקוני"ז הנ"ל שקול ציפור הוא הנשמה ע"ש, וגם ציפורים אותיות צירופים והם צירופי האותיות שבתורה, וגם על ידי השירה נמחלו להם לישראל והשיר נרמז בציפורים.

(ספר מטעמים)

יש לומר רמז למנהג זה שמטבע הציפרים המזמרים, שכל זמן שהם רעבים אינם משוררים בקול שיר רק בצפצוף, כיון שבעת השירה עומדים במקום אחד, ובזמן שהם מבקשים מזון הם נעים ונדים, ולכן בשבת שכדי שנוכל לשיר להשי"ת צריכים שישפיע לו פרנסה וכל צרכינו ולא נהיה צריכים להיות נע ונד, רק לכל אחד יהא פרנסתו בביתו.

(חמרא טבא)

מנהגן של ישראל לתת מזונות לציפרים בשבת שירה ושעם המנהג הבאתי לעיל כיון שהעופות אמרו שירה על הים, וכן ראיתי כ' בשם המהר"ל מפראג שקבע מנהג בשבת פ' בשלח וצוה על כל מלמדי דרדקי ועל כל אבות הילדים לאסוף בשבת שירה כל הילדים לחצר ביהמ"ד, והיה המהר"ל אומר להם "היום הוא שבת שירה", ואמר להמלמדים לספר להילדים תשוב"ר סיפור קריעת ים סוף, האיך שהצפרים היו מזמרים ורדקו בעת שמשה רבינו וכלל ישראל אנשים ונשים אמרו שירה אז שיר, והילדים הקטנים לקטו פירות מהאילנות שבים והאכילו את הצפרים המזמרים, והמהר"ל היה אומר לתת להילדים קאשע שהם יתנו ויורקו להעופות ולהצפרים.

(אור השבת)

מתאמרא בשם הגה"ק הרבי ר' מנחם מענדל מרימינוב זי"ע לאשר מקובל כי דתן ואבירם רצו ברשותם להכחיש דברי נביאות משה רבינו, וכאשר הגיד משה כי בליל יום השביעי לא ירד המן כי שבת קודש הוא, המה עשו בתחבולותם וקמו בלילה ופזרו מהמן שנשאר להם ולכל אחד אחד מע"ש (לחם משנה על יומים) על הארץ כדי שיוכלו להראות לפני העם שירד המן בלילה ליל שבת קודש, והצפרים לקטו זאת קודם אור היום, וכאשר רצו הרשעים דתן ואבירם בבוקר ש"ק להראות לפני

העם המן שהניחו בשקרותם לא מצאו מאומה כי אכלוהו כבר הצפרים, ופ' בזה יהיה ביום השביעי יצאו מן העם (איזה המיוחדים הנ"ל העיד) ללקוט (מה שהניחו אתמול) ולא מצאו (כי אכלום כבר הצפרים טרם בואם), ועי' נאמר עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורתי (דקאי על הרשעים הנ"ל והממאנים ומסרבים) וזהו הטעם בפ' בשלח שקורין פ' המן ע"כ נותנים להצפרים חלקם קצת ממאכלי שבת זכר לנס.

(גימיקי א"ח)

י"ל ע"ד הפסוק למען יראו את הלאהם וכו' היינו למען ידעו ויראו הדורות איך אשר בוטחים בישועתו יתברך בלב שלם הוא ממציא מזון להם כאשר המציא לישראל במדבר, ונודע מאמר חז"ל (עין ברש"י בראשית ט"ז י') שישאל נמשלו לצפור, ועתה בעונותינו חרב בית המקדש ונגנזה צלוחית המן, לכך נהגו שבשבת שירה אשר שם נאמר פרשת המן, וזרקים מזונות לצפרים, להורות שאם ישראל הנמשלים לצפור יפנו את עצמם מעסקיהם ויעסקו בתורה ומצות, אז ימציא השי"ת להם מזונות בלי עמל ויגיעה וירד להם המן

חמשה עשר בשבט - ראש השנה לאילנות

ויש שרמזו מנהג אכילת פירות ביום זה עפ"מ"ש (תהלים א') והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פרו יתן בעתו פלגי מים רמז לחמשה עשר בשבט כי שבט מזלו דלי והוא כלי המיועד למלאות בימים ופלגי הוא חצי דהיינו חצי חודש שבט אשר פרו יתן בעתו אשר ביום זו יתן האדם על שלחנו פירות.

(עטרת ישועה)

ואפ"ל רמז למנהגן של ישראל, על מה שבחמשה עשר בשבט שהוא ראש השנה לאילנות, עושים זכר באכילת פירותיהם כדי שיתפללו עליהם, ובעצרת שנידונים על הפירות כתב המג"א (סימן תצ"ד) נוהגים להעמיד אילנות בבהכ"ס ובבתים, לזכר שבעצרת נידונו על פירות האילן, ולכאורה הסביר נותנת להיפוך שבעצרת שהפירות נידונים יעשו זכר בפירות, ובט"ו בשבט באילנות. אולם יש לומר דרמז גדול יש בו דכשהאבות נידונים בב"ד של מעלה, מסתכלים גם במעשה הבנים לראות איך נתחנכו על ידם, ואם העמידו זרע ברך גידולי קודש לתורת ה' ועבודתו, ובערך זה דנים אותם, וכשהבנים נידונים מסתכלים במעשה אבותיהם, ובערך זה המה נידונים, כמ"ש השלח"ק עה"פ וזכרתי את בריתי יעקב עיי"ש, וע"כ בט"ו בשבט שהוא ר"ה לאילנות עושים זכר בפירות, וברא מזכי אבא, ועיי"נ נפקדים האילנות לטובה, ובעצרת מתפללים על הפירות עיי"נ זכירת האילנות, והבן.

(מהר"י ט"ב)

ויש רמז לדבר במה שכתוב בתורה (ויקרא כ"ג) אך בחמשה עשר באספכם את תבואת הארץ וסימנא מילתא הוא.

(אבן ישראל)

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זצ"ל היה רגיל לערוך שלחנו בכל שנה ביום ט"ו בשבט ליד השלחן, הסיבו חסידים רבים והרבי חלק להם פירות, קרה פעם שהתרכו האורחים, ולמרות שהיו פירות רבים על השלחן, לא הספיקו ליצבור הגדול, קם הרבי ואמר: אם פירות אתם מבקשים הבה ואגידה לכם איה איפה תמצאו אותם: שנינו במשנה: "אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה ותלמוד תורה כנגד כולם" לכו ועסקו בתורה, ותמצאו בלי דוחק פירות הרבה, מלבד הקרן הקיימת לכם לעוה"ב.

(שיחות קודש)

ידוע מצדיקים אשר חמשה עשר בשבט הוא התעוררות על בריאת העולם שהיה בניסן ארבעים יום קודם יצירה מכריזין וכו' על כן יש לרמז כי חודש ניסן נקרא אבי"ב ר"ת אצרך ב"בטן י"דעתיד, על כן אביב עולה ט"ו שהוא חמשה עשר, שקודם יצירת העולם אצרך עולה שבט.

(אמרי נועם)

הנה ידוע דאילן רומז על האדם כדכתיב כי האדם עץ השדה, והנה תיבת שבט יש לו ב' פירושים, א' לשון שבט

והענין למה דוקא ראש השנה לאילנות לפי שהצירוף של החודש הזה חודש שבט יוצא מהפסוק ה'מר ימירנו ו'היה היא ונודע בכל צירוף הק' שיוך קדמה לה"א וכן הוא"ו קדמה לה"א אז החסדים והרחמים גוברים בחודש ההוא ואם ח"ו להיפך שהשני ההי"ן קודמין אל י"ו אז תגבורת הדינין רחמנא ליציל ומחמשה עשר בשבט שאז מתחיל להאיר החצי הצירוף האחרון היה כסדרן ומאז אין תגבורת הדינין ונעשה רחמים.

(ישמח ישראל)

חמשה עשר בשבט עד ר"ח ניסן כאשר היה מקדשים ע"פ הראיה מ"ה ימים הכלל כי ר"ה ור"י חד סבר בניסן נברא העולם, וחד סבר בתשרי נברא העולם, והנה התוס' (ר"ה כו.) כתבו לפרש דהאדם נברא בכ"ה באלול ונמצא מט"ו באב עד כ"ה אלול ארבעים יום נגד יצירת הוולד, וכן למ"ד בניסן נברא העולם האדם נברא בכ"ה באדר נמצא מט"ו בשבט עד כ"ה אדר יש ארבעים יום נגד יצירת הוולד, ובאמת אנן פסקינן כשני המ"ד וזה שאנו עושין יומא דפגרא בט"ו באב וט"ו בשבט, ונמצא ט"ו בשבט הוא הכנה לפסח ופסח הוא הכנה למתן תורה נמצא ט"ו בשבט הוא הכנה למתן תורה, והא ראיא ג"כ שהתורה ניתנה בסיון ומשה רבינו ע"ה אמר משנה תורה בשבט ככתוב בעשתי עשר חודש הרי ראיא שהחודש שבט הוא הכנה למתן תורה.

(קדושת לוי)

ויש מרמזין ע"ז מ"ש"ב (תהלים קכ"ב) שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה' שבטי יה היינו י"ה שבט ט"ב שבט מיועד לישראל להודות לשם ה'.

(תולדות יצחק)

ובחודש שבט מחמשה עשר שבו ר"ה לאילנות מתרומם קרן הקדושה.

(עבודת ישראל)

טעם למנהג שטועמין בחמשה עשר יום לחודש שבט מכל מיני פירות שאז הוא ר"ה לפירות וזכות הוא להם כשמברכין עליהם.

(ספר מטעמים)

וגם כדי שזיכרו ע"י זה שהיום ר"ה לאילנות ויתפללו עליהם שיתברכו הפירות.

(אדני פז)

ולזאת המנהג ישראל לאכול פירות ביום זה לשבח ולקלס להשי"ת על העבר על הפירות שגדלו אשתקד וביום זה נתחדש והשרף באילנות שיוציאו את פרים בטוב טעם הפירות ושימנן ויעלו ויפריחו פירות טובים ושמנים ומתוקים לצרכי האדם.

(תורת אמת)

ורצועה, וא' לשון שביטה וזריקה, והנה דרך העולם אב המלמד את בנו אותו בידו שבט מוסר לאיים בו על הבן להדריכו בדרך ישרה, וכיון שהבן משיג היראה ושב לעשות רצון אביו, אז האב זורק מידו את השבט, וידוע דטבת ושבט מתעוררים בהם דינים כדאיתא בזה"ק, וכהוראת תיבת שבט לשון שבט ורצועה כנ"ל, וידוע דשלושים יום קודם חג וזמן פירות נס מתעורר הארת החג ההוא, ולכן בט"ז בשבט מחמת שהוא שלושים יום קודם לפורים שנעשה אז נס לישראל, ואיתא בגמ'

שם לא עשו אלא לפנים, אף הקב"ה לא עשה עמם אלא לפנים, נמצא שגזירת אחרשוש וכל הענין שהיה אז עשאו הקב"ה רק לפנים כדי לאיים על ישראל שישבו אל השי"ת אבל האב חס עליו להכותו, רק שיהי' הבן סבור שרוצה להכותו, ואח"כ כשהבן עושה רצון אביו האב זורק את השבט מידו, כן היה כששבו ישראל בתשובה שלימה זרק הקב"ה השבט מידו, ולכן בט"ז בשבט ר"ה לאילן ר"ל לבני אדם, שעד כאן היה הקב"ה מחזיק השבט בידו לאיים על העולם, ומט"ז והלאה שמתעורר הארת נס פורים, מתחיל הקב"ה לזרוק השבט מידו כרחמיו וכרוב חסדיו.

(תולדות אדם. נעשיו)

שבט הוא ראשי תיבות ש'מרם ב'רכס ט'הרם והנה שהזמן מסוגל לבוא לידי טהרת הלב, ושלא להיות משוקע בטומאה, ועי"ז יוכל לבוא לקדושה, ובזמן שהוא ראש השנה לאילנות הזמן מסוגל לבקש על פירות טובות שהם זרע של קיימא בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות.

(עטרת ישועה)

יש לרמז מה שקבלה מרבתינו להתפלל בט"ז בשבט על אתרוג כשר יפה ומהודר שיזמין השי"ת בעת המצטרך למצוה בחג הסוכות כי הנה זה היום אשר עולה השרף באילנות והיא כפי הזכות של כל א'

מישראל הנה מה טוב ומה נעים שיתפלל האדם ביום ההוא ראשית יסוד הצמיחה שיזדמן לו השי"ת לעת המצטרך את הפרי עץ הדר והנה תפלתו תעשה פירות וזהו שרמז התנא (במשנה) באומרו לשון יחיד לאיל"ן להורות על האילן המיוחד המבואר בתורה למצוה.

(בני יששכר)

מתאמרא בשם היהודי הק' זי"ע מפשיסחא, שמי שאוכל אתרוג בט"ז בשבט יזכה להשלים שנתו.

(אוהל ישכר)

ומסופר על הגה"ק רבי נפתלי הירצקא מראצפערט זי"ע שהיה נוהג לגמור כל ספר תהלים ביום ט"ז בשבט ולהתפלל על אתרוג נאה ומהודר.

(זכרון נפתלי)

מובא בשם צדיק אחד שראוי בט"ז בשבט להתפלל שיוכה בפסח לצות כשרות ומהודרות בשימור כראוי ללא כל חשש חמץ חליה.

(עבודת יששכר,

ליקוטים)

ומקובל מצדיקים שביום הזה הוא הזמן שמסוגל להמשיך בנים כי האדם עץ השדה.

(שער יששכר)

והיו נוהג בכמה צדיקים ללבוש ביום הזה בגדי שבת ושהיו אומרים שיום זה הוא מנהג טוב ויפה לפרוש צ"א פרוטות לצדקה כמנין אילן וכמנין מים (עם הכולל) ובזכות הצדקה יוציאו האילנות פירות טובים.

(מעשה הצדקה)

חמשה עשר הוא אותיות שער שמחה רמז

שביום הזה נפתחו לבני ישראל שער שמחה והשפעות כל טוב ולכן הוא ראש השנה לאילנות כי אילן עולה מאכל שנמשך לבנ"י השפעת מזונו וכל טוב בזה"ז אמן.

(ארן עדת)

תפלה נאה לט"ז בשבט

מהבן איש חי צוק"ס

יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלקי אבותינו שתברך כל אילנות האתרוג להוציא פירותיהם בעתם, ויוציאו אתרוגים טובים יפים ומהודרים ונקיים מכל מום, ולא יעלה בהם חזויות, ויהיו שלמים, ולא יהיה בהם שום חסרון, ואפילו עקיצת חקיון, ויהיו מצויים לנו ולכל ישראל אחינו בכל מקום שהם, לקיים בה מצות נטילה עם הלולב בחג הסוכות, שיבא עלינו לחיים טובים ולשלום, כאשר צויתנו בתורתך ע"י משה עבדך ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות, ויהי רצון מלפני אלוקינו ואלקי אבותינו שתעזרנו ותסייענו לקיים מצות זו של נטילת לולב והדרם וערכה ואתרוג בתקונתה בזמנה בחג הסוכות שיבא עלינו לימים טובים ולשלום, בשמחה ובטוב לב, ותזמין לנו אתרוג יפה ומהודר ושלם וכשר כהלכתו.

ויהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלקי אבותינו שתברך כל מיני האילנות ויוציאו פירותיהם ברכיב שמנים וטובים, ותברך כל הגפנים שיוציא ענבים הרבה שמנים טיובים כדי שיהיה היין היוצא מהם מצוי לרוב לכל עמך ישראל, לקיים בו מצות קידוש ומצוות הברלה בשבתות וימים טובים, ויתקיים בנו ובכל ישראל אחינו מקרא שכתוב לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה אלקים את מעשיך, באתי לגני אחותי כלה, אריתי מורי עם בשמי, אכלתי יערי עם דבשי, שתיתי ייני עם חלבי, אכלו רעים שתו ושכרו דודים יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי.

לעילוי נשמת
הרה"ח
ר' יחזקאל שרגא
ב"ר שלמה יודא ז"ל

בראך
גלב"ע י"ג שבט

הונצח ע"י בנו
הרבני החשוב הנכבד רודצ'ו"ח
מיה"ר שמואל חיים בראך הי"ו
מנכבדי קהילתנו הק'
בארא פארק

גודל ענין שבת שירה וסגולתה

וגודל מעלת שירת הים בכל יום, ואופן אמירתה

גודל מעלת שבת שירה

"אז ישיר משה ובני ישראל" שמעתי בשם רבינו הרב הקדוש מלובלין זצוק"ל, שאמר, ששבת פרשת בא הוא כעין ימים ראשונים דפסח, בשלח ימים אחרונים דפסח, יתרו שבועות. והוא כמו שאמרנו כמה פעמים במה שנאמר (במדבר כה, יז): "שבת בשבתו", שכל שבת יש לו קדושה מיוחדת, והיינו קדושת הפרשה שקורין בו, זהו קדושת השבת, ובכל שבת קריאה מהודשת, ובשבת זה (פר' בא) קורין יציאת מצרים, ובשלח קריעת ים סוף, ויתרו מתן תורה.

פר' צידוק (פר' בא אות יא, וראה עוד בס' 'אבני יסוד' אות תרמב)

שבת זה נקרא שבת שירה, על שם שקוראים בו שירת הים, והשירה נכתבת אריה על גבי ליבינה שראשי תיבות מזה בנימטריא ק"ד, וקו"ף דל"ת מלא בנימטריא כמנין כת"ר, שעל ידי השירה נתגלה כתר מלכותו ית' בעולם וכו'. וזה מרומנו בהשירה שנכתב אריה על גבי ליבינה שר"ת בנימטריא כת"ר כנ"ל, שאז בעת השירה עלה ונתעלה עד הכתר עליון, וכמו כן בכל שנה ושנה בעת שקוראים השירה נתגלה הכתר מלכות, ובשהמלך מעטר עצמו בכתר מלכותו הוא נותן הנחה למדינות, ובפרט במלך מלכי המלכים הקב"ה שבשמעטר עצמו בכתר מלכותו בודאי יתן הנחה לישראל, וימלא משאלות בני ישראל בכל השפעות טובות והברכות, בכללות ופרטיות ברחמינות וגשמיות בני חיי ומוזני ורפואה בקרב כב"י אמן.

מזן אברהם (פר' בשלח ד"ה פחה)

שבת שירה, האמת שבכל שבת קודש יכול ישראל לשורר ולזמר לפניו יתברך שמו, כדאיתא בתוס' סנהדרין (לז, ד"ה) מכנף: "שש כנפים לאחד (ישעי' י, ב) כל יום חול משוררים החיות ככנף אחד ובשבת קודש אומרים אין לנו עוד כנף, והקב"ה משיב להם יש לי עוד כנף אחד כארץ שאומר לפני שירה שנאמר (שם כד, מז) "מכנף הארץ זמירות שמענו". אמנם כשמגיע שבת שירה נתעורר ניצוץ משרות ים סוף ומתחלה עם שירת השבת קודש שנזכרנו הכלל לשורר שירה רמה כזו, ואיתא בזהר הק' דבורי חבל שאדם מדבר, אחר כך כשבא לדבורי קודש מערבבין הדברים הכל, ולכך לא מתקבל למעלה הדבורי קודש וכו'. אבל על ידי סיפור יציאת מצרים, ועל ידי האמונה, וכו' שנאלצו מדבורי רע שמקודם, שנפסק מהם לגמרי, על כן נתרבו בהתלהבות עם משה רבינו שזכו לשיר השירה בדבור נקי בבחינת שבת קודש, זהו "ויאמרו לאמור" שזכו

שיוכלו לומר לפניו יתברך שמו דיבורי קודש נקי, זהו דבר גדול.

שפתי צדיק (פר' בשלח אות לה)

בליל שבת שירה אחר התפילה פתח ואמר והרח"ק בעל 'יהודיש חר"י' זי"עו שהרב הקדוש מו"ה יצחק מווארקי זצ"ל הקשה לו: למה נקרא שם השבת כפי העולם בשם "שבת שירה", כיון שאינו לפי הזמן, ואם מחמת שקורין פרשה זו בשבת זו, כיון שאינו זמן המאורע יקראו נמי שאר הפרשיות שקורין בתורה כמו פרשת יתרו יקרא פרשת קבלת התורה, ואם כן חזינן שאין הקריאה בתורה גורמת השם, אלא הזמן, כמו ארבע פרשיות. והשיב לו בקיצור, כיון שראינו שינוי בהשירה בענין הכתיבה בתורה, שנכתבת אריה על גבי ליבינה (מגילה מז, ו) והכל הוא בתורה. עכ"ל. והיה צועק בלבב אש שצריך כל אחד ואחד מישראל לשמוח בשבת בהרגשה גדולה. והבנתי מעט דבריו, ידיעו מה שקורין בתורה בכל פרשה נתעורר אותו הענין והתיקון, כמאמרם ז"ל (פנחות קי, ב) כל העוסק בתורת עולה כאלו כו', ואם כן יהיה ראוי לקרות השבת על שם הקריאה בתורה, אך מחמת שאין דברים הללו גלויים ונגזשים רק לבני עליה, וקריאת שם הוא ענין התגלות, שזה עצם ענין השם על המהות לגלות מה הוא שיהיה גלוי לכל שזה הוא, ועל כן הצדיקים הגדולים עושים התיקון כנ"ל על ידי אותיות התורה ברוחניותם, שחבל נעשה על ידי זה, והוא ממש דבר הנעשה שהיה אז, וכן עתה, ועל כן אין שייך קריאת השם כפי הכל על שם זה. אך בשירת הים חזינן שנכתבת בשינוי, וזהו דבר הנראה לכל וכו'... והנה, מהות הצדיקים אשר נודרך גופם בתכלית הויכוח, בודאי כל מה שלומדים יש להם המדרגה בכל ד"ת שהוא לומד ממש כעשיה, ומתפעלים בשמחה ודחילו ורחימו, אך לקרות בשם הקריאה לא שייך רק בדבר שנתגלה, לזה צעק שכל אחד מישראל צריך להרגיש שמחת השירה, ובאמת יכול כל אחד ואחד אפילו במדרגה התחתונה להגיע לשמחה... כיון שהכל קורין בשם "שבת שירה", בודאי נוגע להם השמחה, וצריך התעוררות גם כן, ואז נזכה לשלימות השמחה... ובעיני ראיתי שהיה רוקד ממש בקבלת שבת זו בשמחה רבה, מה שלא היה דרכו בכל השנה...

רמתיים צופים (תנכ"א ז' פרק טז אות י, יע"ש באריכות)

אופן אמירת השירה בכל יום וגודל סגולתה

דעו, כי שירת הים היה מנהגינו, כל קהל רומא ומנהג כל קהילות אשר סביבותינו ומנהג כל קהילות אשר בספרד מיום

גלות ירושלים ועד עתה, לומר כל השנה כולה בכל יום ויום, וזאת תשעה באב בלבד, שאין אומרים אותה משום אבל וכו'... ולפיכך תקנו רבותינו לומר עמיהם זו השירה, שהיא על מנחת אויבנו, ולתת שבה למפליא פלאות ולברך את שמו לפניהם ולאחריהם, לפניהם "ברוך שאמר", ולאחריהם "ישתבח", הלכך אין ראוי למונעה כו' המקום ברחמי וקימונו ויקום סוכת דוד הנפלת.

מחזור ויטרי (ס' רסח, בשם תשובה שהשיבו קהל חז"ל. ע"ש)

סגולה שלישית (לפני עין), יכוון בשירת הים שאומרים בכל יום, לאומרה בקול ובשמחה רבה כאילו אותה שעה יצא ממצרים, שהרי אמרו במדרש (שמו"ר כד, ג): "ויסע משה את ישראל מים סוף" (שמות ס, כב) שהסיעם מעונותיהם, שנמחלו על ידי השירה שאמרו, שכל מי שנעשו לו נס ואומר שירה מוחלין לו על כל עונותיו. והנה אחר שצונו ה לומר שירה זו בכל יום, בדכתיב (שם): "ויאמרו לאמר", וכדכתיב ר' שמעון בר יוחאי (וזה"ל ח"ב נד) שרוצה לומר שנאמר אותה בכל יום בשמחה רבה כשעה ראשונה שאמרנו אותה, ודאי כח סגולתה כל יום כשעה ראשונה למחדש.

ספר חרדים (מצות התשובה פ"ו). הביאו השל"ה הק' במס' יומא, אות קצח. ועי' בס' "יוסף אומן להרחי"א (את רסח) שכתב ע"ז: "ומפני זה נהגתי בעצמי לאומרו בנוגניו השעמים כקורא בתורה"

עוד דבר מסוגל לטהרת המחשבה, הוא קריאת פסוקי דזמרה עם שירת הים בקול רנה ותודה בבית הכנסת עם הקהל, לא כאותם הכורתיים וזמרים אותם ומבליעים שלא בנעימה, כי עיניהם על דרכיהם, ושמים חושך לאור ואור לחושך.

מעבר יבק (שפתי צדק פק סד)

הפליגו בזה הקדוש (ח"ב, קלא) באמירת שירת הים וסודה אחר פסוקי דזמרה, שהוא עילוי מאד ונחת רוח לשכינת עוזינו, וע"כ צריך לאומרה בשמחה רבה ובנעימה, ויצויר בדעתו כאילו עומד כיבשה בתוך הים, והמצרים נסבקים, והוא ניצול, והיא סגולה לכפרת עונותיו, כידוע.

עבודת הקודש להרחי"א (צפון שמו, ס' ב סד)

וכן היום יש גם כן קריעת ים סוף ואח"כ בא המן, כי בכל יום אנו אומרים שירת הים, וצריך לצייר בדעתו כאילו אומר השירה על הים כבאותו עת, ונעשה באמת למעלה בבית קריעת ים סוף, כנודע, כשאומרים בכוונה שלימה, כאמור בזה"ק מזה, ואח"כ מקבל החיות כאמור כל אחד לפי בחינתו, שכן כתב השו"ע (א"ח ס' א): טוב לומר פרשת המן בכל יום, למען ידע כי פרנסתו באה בהשגחה עליונה, והבן.

מאור עינים (פר' בשלח ד"ה חני)

בקונטרס 'עת מצוא' (שבתוך ספר 'משכנות חרדים', הארכתו לדבר מעניני מנהגי התפילה של רבינו הקדוש מסטריטין וצ"ל, ועדיין יש לדבר ממה שהיה מנהגו לאמר השירה בלחצות אש מתלקחת פסוק ופסוק (ובל יום), וכן המנהג עוד בכמה מקומות, ובכמה מקומות אומרים כל השירה ביחד, הלא דבר הוא. ונראה דזה תלוי בפלוגתא התנאים בסוכה (ג) דרבי אליעזר סבירא ליה שם דאמרו השירה בקטן המקרא את החלל, דישאל ענו את משה כל מה שהיה אמר, ורבי נחמיה ס"ל דאמרו כסופר הפרס על שמע, דמשה רבע"ה התחיל השירה, ואח"כ שרתה

שכינה על כולם וכיוונו יחד את כל השירה (עיין פירשי ד"ל), על כן המנהג של רוב המקומות דאומרים כל השירה ביחד היא כדעת ר' נחמיה. והמנהג שאומרים פסוק ופסוק היא כו' אליעזר בנו של ריח"ג. אולם לפי זה יש מכאן יסוד, למה דראיתי המנהג באיהוה מקומן של שבחים דהחזן מתחיל כל פסוק ואח"כ עונים הקהל אחריו, וזה ממש כדעת ר"א הנ"ל. ואולי יש ליתן טעם למנהגו של רבינו ד"ל (שהקהל מתחיל כל פסוק ואח"כ עונה החזן אחרים) כדי שישאל יוסיפו לו כח באמירת הפסוק, על דרך "תנו עוז לאלקים" (תהלים סה, לה), כדי שיאמרו אח"כ בהתלהבות יותר גדול ואמין, על כן אמרו הקהל הפסוק מקודם, ואח"כ השמיענו את קולו בכח וחרר, או כדי להעלות את כל הדיבורים לשרשם.

שו"ת נחלה לישראל (פ"י י"א אות ט). [ובספרו 'מכללתא ומלכשתא' (אות כב) כתב, שבולאטשוב היה המנהג שבמות החול אומרים את השירה כולם ביחד, ובשבת וי"ט אמר קודם החזן, והקהל אומרים אחריו פסוק אחר פסוק, ובס' 'אוצר החיים' (אות קסט) כ' שאצל מן הקדוש בעל דברי חיים מצאנו ז"ע היו אומרים בכל שבת את השירה פסוק בפסוק. וכן איתא בס' ילקוט מזה"ל"א מוידעטשוב (חלק התנחומים אות כב): "ההלל הגדול ושירת הים והכל יודוך וקל אדון, אומרים חזן וקהל פסוק בפסוק"]

שירת הים סגולה לעוברי ימים ונחרות

שאלת ממני, אודיעך דעתי ביורדי ימים שאינם אומרים שירת הים ולא יודו, אם יש טעם למנהג זה. תשובה: זו לא שמעתי, אבל נראה לי שהם מקפידים מפני שכתוב בה "סם ורוכבו רמה בים" "תהומות יכסיומו" וכו'. ולענין הודו, מפני שהשמן מקטרג בשעת הסכנה (כ"ר צ"א ט) ואין ראוי להזכיר עונות באותה שעה וכו'. אבל דעתי הוא שלא להקפיד בזה כלל, דאי משום דכתיב "תהומות יכסיומו" ליכא קפידא, שהרי על פרעה מדבר, לשעבר, תדע דכתיב "ירדו במצולות כמו אבן", (שהוא לשון עבר) אדרבא, אני אומר כי שרר של ים ישמח בשעה שמושוררים ישראל שירת הים ומזכירים הנס שנעשה בו ושינה מנהגו לעשות רצון קונו, ושבה הוא לו, ונח מזעפו.

שו"ת הרד"ב (ח"א ס' י)

סגולה להנצל מסערת הים, לומר שירת הים בכוונת הלב בטעמיה ודקדוקיה, ועל ידי זה יקם סערה. כך קבלתי אני הצעיר מרב אחד גדול הדור.

סגולות ישראל (מהשטות, דף קט בשם ספר 'תהלה ליהו' הספיד, על תהלים, אות ח)

כתב המהרש"ם ז"ל במכתב, אכתוב דבר מפורסם, שהיה גזירה נוראה על אנשי עירו, ונסע הרח"ק הרבי רבי שמעלקא [מניקלשבורג] ז"ע עם תלמידו הקדוש רבי משה ליב מסאסוב ז"ע לוויען, לחצר המלך, ואז היה זמן הפשרת הקרח בנהר דונאי, וגלי הכפור הלכו בשטף ולא היה אפשר לעבור הנהר בשום ספינה, ולאשר היה חומן בהול, כי כל ימי צאת הגזירה לפועל, אמר [הרבי ר' שמעלקא] לספן אחד ליקח עריבה קטנה, שאי אפשר לישב יותר משני אנשים, ונכנסו בה הוא ותלמידו ועמדו ברגליהם. והרח"ק רבי שמעלקא אמר שירת הים ותלמידו ענה אחריו, והספינה הקטנה עברה בחוזק בין גלי הכפור בלא מכשול. ומעבר לנהר ראו אנשי עיר הבירה ותמחו, ונעשה רעש גדול עד כי הגיע השמועה לחצר המלך, וגם משם יצאו וראו דבר הנפלא. וכשבא הרבי ר' שמעלקא העיר, פעל מיד לבטל הגזירה, בראות המלך והשרים גודל מעלתו.

שמן הטוב (סיפורים אות ט). ז"ע בספרים 'מי ישיבך תשרי', מאמר ב אות ה)

סדר ימי הביקור

של כ"ק מרן רבינו הגדול ק"ק שליט"א

יום שני פרשת תרומה - כ"ט שבט

נאכמזאג שעות וועלן זקני וחשובי אנ"ש מקבל פנים זיין
כ"ק רבינו שליט"א און מאגשטעטער עירפארט

מעמד חובת הבית - היכל לב אהרן

פארנאכט וועט פארקומען דעם גרויסן

מעמד חובת הבית

און שלחן המזרח - סעודת ראש חודש

אין "בית יעקב" זאל

במהקלות אלפי אנ"ש פון איבער אייראפע

יום שלישי - ראש חודש אדר

דינסטאג צופרי וועלן אנ"ש זקנים ונערים דאווענען שחרית

אין בית מדרשו הגדול ווי כ"ק רבינו שליט"א

וועט זיידן זיין לפני התנ"ך לאמירת הלל

מעמד קביעת מזוזה

נאכן דאווענען וועט כ"ק מרן רבינו שליט"א קובע מזוזה זיין

אזעס נייעס היכל און דערנאך וועט זיין א לחיים וואו רבינו שליט"א

וועט משמיע זיין ברכות קודש

מעמד קבלת פנים ע"י תלמידי מוסדותינו

מעמד קבלת פנים חודש ילדי התלמוד תורה, מכינה לישועה,

און בחורי ישיבתנו אין בית מדרשו הגדול

משולח מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור הגה"צ רבי יעקב יהוסף הלוי ראטמנבערג זצ"ל

אדמו"ר מקאסאני בבארא פארק יע"א

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בעיר הנופש פאלם ספרינגס יע"א

יום ב' פרשת וארא תש"פ לפ"ק

אינטערסאנט געווען ווי דער רבי האט דאס אזוי קלאר ארויסגעברענגט מיט אזא ערענסקייט.

רבינו: תורה אהן דחילו ורחימו לא פרחית לעילא (תיקון י').

האדמו"ר מקאסאני: איך בין געווען ווען מיין פעטער דער סאלקער רב ז"ל³ האט באקומען דעם לעצטן סטראק ממש פאר פסח שנת תשי"ה, דער רבי ז"ל (רביה"ק בעל דברי יואל) פאר'ן סדר איז ער געגאנגען דעמאלטס צום סאלקער רב ז"ל, דער סאלקער רב האט געהאט גרויס עגמת נפש ווייל ער האט נישט געטארט עסן, דער רבי האט געשמועסט מיט אים איבער די ענינים פון אכילת מצה און פון אנדערע ענינים, און אים געזאגט אז ס'איז דא נאך א מצות עשה דאורייתא פון ונשמרתם מאוד לנפשותיכם, דער רבי איז געווען אזוי לאנג דארט אז די רביצין האט שוין געשיקט נאך אים ער זאל שוין אהיים קומען.

רבינו: יא, איך געדענק, ער האט געוואוינט אין וויליאמסבורג.

רבינו ציוה להביא כיבוד

האדמו"ר מקאסאני: מ'זאגט אז אין לאגער (תחת הדייטשן

רבינו קיבל פניו בכרכה ודרש בשלמו

ושאל על משך זמן שחיתו בפאלם ספרינגס יע"א

וענה שברעתו לחיות שם עוד ג' שבועות בעז"ה

האדמו"ר מקאסאני: מיין טאטע איז געווען א מלמד (הגה"צ

רבי אשר ישעי הלוי ראטמנבערג ז"ל מקאסאני, היה עוד בימים ההם מלמד בשיבתנו הק' סניף קרינהייטס)¹ ווען מיין טאטע איז אמאל נישט געזונט געווען, בין איך געווען א סאבסיטוט (ממלא מקום) אין חדר, איך בין נאך געווען א חתן, מיין פעטער איז געווען דארטן מנהל ר' חיים בערקאוויטש (מחשובי אנ"ש בקרינהייטס ואח"כ בומסב"ג יצ"ו)², און דער רבי ז"ל איז געקומען אין תלמוד תורה צו אן אסיפת מלמדים, ער האט מיך געפרעגט צי איך קען שוין זיין אין חדר...

און דעמאלטס האט ר' אפרים וויינבערגער ע"ה (מחשובי זקני המלמדים אצל הילדים הצעירים) געפרעגט דעם רבין ז"ל, דעמאלטס איז געווען א טעיפ רעקארדער א נייע זאך, האט ער געפרעגט צי ער קען אריין זאגן אין א טעיפ רעקארדער וואס מ'זאגט און מ'לערנט מיט די קליינע קינדער און די קינדער וועלן הערן און מיטזאגן מיטן טעיפ, האט דער רבי געזאגט, ס'איז אפשר א גוטע זאך, אבער די תורה דארף מען לערנען באימה ביראה ברתת ובויע ובמורא, א טעיפ רעקארדער קען דאס נישט איבער געבן.

3

ה"ה הגאון הצדיק חו"פ רבי יואל צבי ראטה ז"ל אב"ד טיסא-סאלקא ומו"ל ספר שערי המדות על ספר הכריתות למהר"ש קינן ז"ל וספר מעט צרי על מס' חגיגה ושא"ס, ואחר המלחמה היה דר בווייליאמסבורג בשכנותו של מרן רביה"ק ז"ל, ורבינו היה מחבבו מאוד מחמת צדקתו וגודל בקיאותו הנפלאה בש"ס ופוסקים בנלה ובנסתר, נפטר חוה"מ פסח בשנת תשי"ה לפ"ק. הוא חי חתנו של הגה"ק ר' חיים שלמה הלוי ראטמנבערג ז"ל אבד"ק קאסאני בעל שמועה טובה, אבי אביו של הגה"צ רבי אשר ישעי"י מקאסאני ז"ל.

1

ואח"כ מילא את מקום אביו כ"ק הגה"צ ר' משה שמואל ז"ל מקאסאני בן הגה"ק ר' חיים שלמה ז"ל אב"ד קאסאני מח"ס שמועה טובה, מ"מ אביו הגה"ק ר' יהוסף ז"ל מקאסאני ומח"ס בני שלשים.

2

שניהם היו חתנם הרב החסיד ר' ישכר בעריש ווייזער ז"ל נכד הרה"ק מוידויטשוב ז"ל.

זאלסט קויפן תפילין, זאלסט דיר לאזן שרייבן ביים סופר,
כ'בין נאך געוועזן ניין יאר דעמאלטס, נו, אז דער פעטער
גייט נעמט מען, און אזויפיל האט דאס טאקע געקאסט,
הונדערט דאלער, דאס איז נאר רש"י, ביי אונז גייט מען
רבינו תם'ס אויך.

רבינו: מ'לייגט ביי ענק רבינו תם'ס תפילין שוין אלץ בחור,
יא?

הארמו"ר מקאסאני: יא, אלץ קאמארנא, זידיטשוב.⁶
רבינו: ס'איז דא נאך פלעצער וואס לייגן אויך שוין ביי די
בר מצוה רבינו תם'ס תפילין.⁷ דאכט'זיך אז די סקווירא
אייניקלעך לייגן שוין אויך ביי די בר מצוה.

הארמו"ר מקאסאני: די נאדבורנא אייניקלעך לייגן אויך.

6

כ"ב הרה"ק מקאמארנא בס' שלחן הטחור (סי' ל"ד ס"א), ובס' מנהגי
קאמארנא (אות ק"ה), ובס' דרכי חיים ושלום שהרה"ק בעל הבני
יששכר צוה לבניו שיניחו תפילין דר"ת מיד בהכנסם לעול התורה
והמצות, ועי' בס' אמרי אמת (ליקוטים דף ק' ע"א) שהרה"ק רא"מ מגור
ז"ל הניח תפילין דר"ת לפני נשואיו וקינו בעל ה"שפת אמת" צוה
להניח בצינעא.

ויש לציין שהארמו"ר מקאסאני ז"ל הי' ג"כ מנכדי קאמארנא, כי מצד
חותן וקינו בעל שמועה טובה מקאסאני, ה"ה הרה"ק רבי אשר ישעי'
מקאלבסוב ז"ל שהיה חתנו של הרה"ק רבי סענדער מקאמארנא ז"ל
בן הרה"ק המהר"א מקאמארנא ז"ל.

7

דהנה עיי' בס' אות חיים (סי' ל"ד סעיף ד' סק"י) שכתב טעם לשבח אמאי
לא נהגו הבחורים להניח תפילין דר"ת, ע"פ מ"ש בשו"ע (א"ח סי' ל"ה
סעיף ד') דהמנהג תפילין צריך להיזהר מהרהורים רעים. וכתב הרמ"א
ראם אי אפשר לו בלא הרהורים מוטב שלא יניחם, לכן באינו נשוי
דחיישנין טפי להרהורים לא רצו למונעו לגמרי מתפילין שלא יהיה
בכלל קרקפתא דלא מנח תפילין, ועכ"פ התירו לו להניח של רש"י
שהוא חייב כמנהג העולם, משא"כ בתפילין דר"ת כיון שכבר הניח
תפילין דרש"י וכבר יצא ידי חובתו, מודקדקים ומחמירים שלא להניח
דר"ת עד אחר הנישואין מפני חשש הרהורים.

ועוד כתוב שם בספר אות חיים (סי' ל"א סעיף ב' סק"א בד"ה אמנם) טעם
אחר ע"פ מנהגו של רביה"ק הדברי חיים ז"ל שהבחורים הניחו תפילין
בחוה"מ, מכיון דבחורים קודם נישואיהן לא שייך בהם מילי
דהסידותא, ושלא להניח תפילין בחוה"מ מקורו מדברי הוזה"ק, ולכן
גם תפילין דר"ת ששייך רק אצל מי שמוחזק ומפורסם בחסידות
כדברי המחבר שו"ע (א"ח סי' ל"ד ס"ג) לא נהגו הבחורים להניח דאצלם
לא שייך הסידות.

ואכן עפ"ז מצינו בספרים לבאר מנהג הצדיקים שהורו לבחורים
להניח תפילין דר"ת דאדרבה לפי שקדושתן חמורה ביותר ואין דבר
טמא נתפס בהם, וכמ"ש המקובלים דמותר לשוה בהם שיחת חולין
(והטוב דבריהם בחכמת שלמה להג"ר ש"קלוגר סי' פ"ה מ"א) וכן בהקדמה לליקוטי
תורה והש"ס (למחרי"א מויד'טשוב) ששמע מהמחבר בשם רבה"ק
מולבלין שבתפילין דר"ת לפי שהן גבוהין מאוד אינו מוזק היסח הדעת,
ודוקא בתפילין דרש"י אסור להסיח דעת עיי"ש באריכות, ולכן שפיר
דמי לבחורים להניח ולא חיישנין משום הרהור ודו"ק.

ימ"ש) איז דער סאלקער רב ז"ל געוועזן יו"ט שבועות און
מ'האט אים עפעס געגעבן געפערליכע קלעפ און ער האט
געזאגט אז פון גארנישט האט ער נישט געהאט אזא עגמת
נפש, ווי דאס אז ער האט געהאלטן אינמיטן מכוון זיין דעם
שם ע"ב עשר אותיות,⁴ ד' כוונות פון שבועות, און מ'האט
אים מבלבל געוועזן.... האט ער פון דעם געהאט גרויס צער,
שפעטער איז געקומען איינער און געשלאגן דעם זעלבן
נאצי, עפעס איינער א העכערער פון אים, האט זיך דער
נאצי עפעס אנגערופן שפעטער, וואס האב איך געקענט
מוהן, נאר די 'ציין איינבייסן'.... (לשון נופל על לשון די צעהן עין
בית'ן).

בנו הר"ר ברוך שליט"א: דער רבי האט אים געקענט
דעם פעטער דעם סאלקער רב?

רבינו: ניין, כ'האב אים נישט געקענט.

הארמו"ר מקאסאני: דער רבי ז"ל האט זיך געהאלטן
זייער נאנט מיט אים.

רבינו: ער האט געוואוינט אויף מארטען סטריט.

ס'איז געווען די אנדערע זייט וויליאמסבורג.⁵

הארמו"ר מקאסאני: היינט איז דאס שוין אין הארץ פון
וויליאמסבורג.

רבינו: דעמאלטס איז וויליאמסבורג געווען קליין, דאס האט
געהייסן ווייט דעמאלט'ס.

הר"ב: יענץ איז געווען די געגנט ווען מ'איז געקומען פון די
איסט סייד קיין וויליאמסבורג האט מען געוואוינט דארט
אויף די סאוט'ס.

הארמו"ר מקאסאני: א איש פלא איז ער געווען דער
סאלקער רב, כ'בין געווען דארט פאר פסח מיט מיינ מאטן,
און ער זאגט מיר, 'אנגל דא האסטו הונדערט דאלער,

4

עיין בכונות האריו"ל (דרושי מונת הברכות ד"ה והואיל) ובכתבים בכמה
דוכתי דקדוש הוא שם הוי"ה במילוי יודין כזה יו"ד ה"י וי"ו ה"י (שם
ע"ב), וכל יו"ד כפולה עשרה פעמים (שעלה לק), ובשם היה איכא ד'
יו"ד עולה ת' ועם עשר אותיות השם הנ"ל המלא ביחד הוא ת"י מונן
קדו"ש, עיי"ש בכונות ג' קדוש, וזה שנאמר (ויקרא י"ב ב) כי קדוש אני
הוי"ה, שזה הוא שם הוי"ה - קדוש.

ולשה"ק של הרמח"ל בספרו אדיר במרום: ואפרש לך ענין הקדושה
הוא, הנה שם ע"ב הוא הראשון שבהוי"ת והוא השורש לכל
האחרים, והעיקר במילוי שלו הוא ד' יודין'ן שבו שהוא שורש לכל
הוי"ת האחרים המתפשטים בד' פרצופים או"א וו"ו, עיי"ש.

5

דירת רביה"ק בעל ברך משה ז"ל במוסב"ג באותה תקופה היה קרוב
לגבול אחד של האדישע גאסן בוויילאמסבורג בימים ההם, ודירת
הגה"צ מסאלקא היה אז קרוב לגבול השני, הגה"צ מסאלקא נפטר
בחוה"מ פ' תשי"ה, וכמה שנים לפני זה כבר היה חלוש בגופו ולא יצא
מפתח ביתו.

הר"ב: דער קאמארנער ברענגט דאך אז ער האט געזעהן די תפילין פונעם בעל התניא, ער רעדט דארט פון דבק אין די תפילין,⁸ זאגט ער איך האב געזעהן דעם בעל התניא'ס

8

דהנה הרמב"ם (הל' תפילין פ"ג ה"א) פסק: וצריך שיגיע החריץ של תפילין של ראש עד מקום התפר, ואם היה החריץ ניכר כדי שיהיו ארבעה ראשין נראין לכל, ואע"פ שאין החריץ מגיע למקום התפר כשרות, ואם אין חריץ ניכר פסולות. וכן פסק בשולחן ערוך (אורח חיים סי' ל"ב ס"ט) חריץ שבין בית לבית צריך שיגיע עד התפר, ואם לא הגיע כשרה, והוא שיהא ניכר החריץ כדי שיהיו ד' ראשים נראין לכל.

והנה ב'פסקי הסידור' להבעל התניא כתב: וגם צריך להשגיח ולראות בחריצים שבין הבתים אם נדבק מעט בדבק בשגגת הסופר, ויהר להפרידם בנחת בראש סכין דקה וחדה, שיהיו נפרדים בין בית לבית עד למטה ממש, ולכן מעבירין גיד התפירה בין בית לבית למטה ממש, בכדי להבדיל בטוב, ושלא יתדבקו כדאיתא בגמרא ובפוסקים הובא בב"י ובכתבי האר"י ז"ל.

והנה בספר 'פרי עין חיים' לרבנו חיים ויטאל כתב: ומורי זלה"ה ציווה לעשות התפילין שבראשו שיהיו החריצים עמוקים עד המעברתא, ויהיו נפרדים הד' בתים כל אחד מחברו עד למטה במקום מושב המעברתא שלהם, גם ציווה שיעבירו הגידין בשעת התפירה מעבר לעבר להפסיק בהם באמצע החריץ בין בית לבית כאשר היו תופרים אותם, ומשמע מדבריו שלא רק שהחריצים יהיו ניכרים אלא נפרדים אחד מחברו ממש.

וכיוצא בזה כתב בקריית ספר⁹ על הרמב"ם (תפילין פרק ג): וצריך שיגיע חריץ של תפילין של ראש למקום התפר, דבעינן ד' בתים ניכרות.

וכמו"כ בשאלות עם הנהגות הגאון רבי חיים מוואלין מובא שלדעתו עדיף מדובק שאז מרובע טפי, אבל מביא שדעת הגר"א מוויילנא והגאון ה'שאנת אריה' שפסול וצריך פרודות דווקא.

ובספר 'שער רחמים' מביא שהגר"א אם היה רואה אדם שמניח תפילין של ראש שאינן פרודות, היה שואלו "למה תניח של יד בראש".

ובספר מעשה רב (אות י"ט) מובא להדיא שאכן תפילין של ראש של הגר"א היו פרודות, ולמעשה שיטתו כשיטת היד אליהו (סי' א') שכתב בתוך דבריו שכל בית ובית ניכר מכל ד' ראשיו ויהיה פרוד כל בית ובית מחברו.

והנה המשנה ברורה (סי' לב ס"ק קע"ב) בשם החי' אדם (כלל י"ד) שצריך שכל הארבע בתים יהיו פרודות זו מזה בלא דבק, ולא כמו שעושים הסופרים שמדביקים על ידי דבק, רק שלמעלה עושים סימנים כמו חריץ, שהרי לכמה פוסקים דבק עושה את הכול לבית אחד, ואם כן אין כאן אלא בית אחד עם מדיניות נפרדות, וכן התפילין של הגר"א היו פרודות.

והרה"ק ה'מנחת אלעזר' ממונקאטש כתב בספר אות חיים ושלום: אמנם הן אמת מה טוב אם יוכלו למצוא אומן מובהק כזה בעשיית הבתים שיהיו פרודות ויהיה מרובעים כדת, זהו בוודאי מן המובהק ויר"ש יוצא ידי שניהם במצוה גדולה הוון, ובירושלים עיה"ק תובב"א יש אומן מופלא כזה וראיתי מלאכתו הנפלאה, ועוד בימי כ"ק אאמור"ר רבן של ישראל זי"ע ביקשנהו ע"י ציירים לעשות בעדנו בתים כאלו, שהם יוצאים ידי שניהם בזה, ואחרי פטירת האדמו"ר זיע בשנה ההיא

תפילין און ס'האט נישט געהאט קיין דבק, און זיי ברענגט, אין עשר קדושות ברענגט ער עס אויך, אז ער שרייבט נישט וואס ס'איז געווען די מעשה, אז ווען ער האט געשריבן דעם ענין איז דער בעל התניא געקומען צו אים אין הלום ווייזן זיינע תפילין, ער האט עס אבער נישט ארויסגעשריבן.⁹

רבינו: אלע זידיטשויבער אייניקלעך האבן געלייגט רבינו תס"ם תפילין ביי די בר מצוה?

האדמו"ר מקאסאני: יא, אזוי האט מען זיך געפירט ביי די זידיטשויבער אייניקלעך, און אויך ביי די תלמידים פון זידיטשוב.

דער רבי ז"ל (מרן רביה"ק בעל דברי יואל ז"ל) איז געקומען צו מיין תנאים, ער איז אבער נישט געקומען אלס מיין תנאים, נאר די מעשה איז געווען אז ר' משה גראס ע"ה - ר' משה קראלער¹⁰ - האט זיך בעפאר געהאט משדך געווען מיט מיין שווער (הרב ר' מענדל רובין ז"ל בנו של כ"ק הנה"צ רבי מאיר יוסף רובין ז"ל הי"ד אדמו"ר מקערעסטור), און דער רבי האט געוואלט קומען אויף א שבע ברכות (כהיותו מנכדי מרן הנה"ק הייטב לב ז"ל), און ער האט נישט געקענט, ר' משה האט דאך געהאט אין וויליאמסבורג זייער א קליינע דירה, און מיין שווער האט שוין געוואוינט אין בארא פארק האט ער געהאט א גרויסע דירה, האט ער זיך מיישב געווען און ער האט געמאכט דארט שבע ברכות, און דארט איז דער רבי געקומען,

פרצה מלחמת העולם, ואין באפשרי לידע ולהודיע בפרט ליקח ולהוביל תפילין מהתם להבא, ה' יעורני בביא"צ ב"ב.

וכ' שם: גם שמעתי כי התפילין של הגה"ק רשכבה"ג בעל הדברי חיים זי"ע היו נראות הבתים של ראש פרודות, ובוודאי היה לו מאומן כזה שיוצא ידי חובת שניהם היינו שלא יתקלקל הריבוע.

9

עיי' בספה"ק כתם אופיר מהמהרי"א מקאמארנא ז"ל על מגילת אסתר על הפסוק ויקר אלו תפילין כ' הרה"ק בזה"ל: ומענין הפוטרינק (פיין דבק) שנותנין תחתיו לחיוק, הוא כשר לבתחלה בלי פקפוק וכו', וכן ראיתי לבתים של הגאון"ק מוהר"י בעל התניא שהקדוש הזה הי' מדקדק מאד בכל מצוה שיהי' בלי פקפוק כלל, והם עם פוטרינק להזקק עכ"ל. וסיפר לי איש מופלג ביראת השם חסיד מפורסם ששאל להרה"ק האד"ר ראה הבתים של הגה"ק מוהר"י, כי לפי הנשמע נאבדו מעולם, והשיב לו כי בעת כתב ספרו הג"ל והגיע למקום הג"ל נרדם איזה רגעים באמצע כתיבה, ובא אליו הגאון"ק מוהר"י ותפילין בידו, והראה לו שכך נעשו, וצוה לו לכתוב כן בספרו, וסיים הרה"ק: אין פאר דער וועלט האב איך דאס נישט געוואלט ארויס שרייבן, וכתבתי סתם שראיתי הבתים, עכ"ל.

10

רבי משה הג"ל היה בנו של הגה"צ רבי שמואל גראס ז"ל אב"ד קראלי שהיה בנו של הגה"צ רבי רפאל גראס אב"ד בערבשט שהיה חתנו של הרה"ק רבי ישראל יעקב יוקל מייטלבוים ז"ל אב"ד וואלאווע ובעמח"ס היטב איטיב, בנו של הרה"ק רבי שמואל מאגארליץ וחתנו של אחי אביו הגה"ק מרן הייטב לב ז"ל.

חתם סופר,¹³ און דער חתם סופר האט אים גערופן אויף א מיטאג, און ביים חתם סופר איז געווען א מלכות'דיגע ווערשאפט, און ער האט געזעהן זיילברענגע עסצייג און זיידענע סערוועיטלעך, ער האט נישט געקענט פארשטיין א רב האט אזא רחבות, ער האט געקוקט אזוי, האט דער חתם סופר גענומען א סערוועיטל איינגעוויקלט א לעפל א גאפל און א מעסער, און האט געזאגט, 'נאוועמעסטער רב איך וויל נישט איר זאלט קומען צו לא תחמוד... דא האט איר א מתנה, אזוי האט דער חתם סופר געזאגט, און ער האט זיך עס אריין געלייגט אין מאש.

לימים איז דער חתם סופר געווען אין נאוועמעסטער, און ער - דער רבי דוד דייטש - האט גערופן דעם חתם סופר אויף א מיטאג, און דארט איז געווען דאס עניות אזוי גרויס אז מ'האט געגעסן מיט א האלצענעם לעפל, און דער חתם סופר האט געקוקט און זיך געוואונדערט אויף אזא מין עניות, האט ער זיך אנגערופן, 'פרעשבורגער רב איך וויל נישט איר זאלט קומען צו לא תחמוד... ער האט גענומען א האלצענעם לעפל און א האלצענעם גאפל און אהין געגעבן דעם חתם סופר, און ער האט זיך עס אריין געלייגט אין מאש אריין.

והפוסקים, והי' שפל בך מאוד, צדקת פורנו היתה נפלאה ביותר וחסידותו קדושתו ופרישתו אין לספר, תלמיד מובהק של הנוהג ביהודה, ומוכר בתשובותיו הרבה פעמים, הי' אחוז בעבודות אהבה עם מרן החתם סופר ומוכר הרבה פעמים בספרי החתם סופר, בתחלה שימש אב"ד סעמניץ פ"ק סערעדעאל, ובשנת תק"ע נתקבל בעיר חדש היא נאוואמעסטא, חיבר ספרי אהל דוד מלכד הנשאר בכת", נפטר ביום כ"ב סיון תקצ"א לפ"ק ובדרשות חתם סופר נדפס עליו הספד עי"ש.

13

עיי' בקובץ אוצרות הסופר (חלק י"ט עמ' צ') פעם שכב הגאון רבי דוד דייטש ז"ל אב"ד קיעצ בעמח"ס אוהל דוד על יד דלתות בית קדוש ההחתם סופר, אחר ליל שימורים באתר דוקוקין נורא בתורה וקדושה, לקיים הוי מתאבק בעפר רגליהם.

ויש לציין גודל ידודותו עם מרן החתם סופר, עד שבתשו' (יו"ד סי' קכ"א) כתב לו החתם סופר "ובטוח אני באהבתו עזה כי ישים עינו עלי לטובה להוכיחני בתפילתו... ובתשובה אחרת (או"ח סי' קכ"ד) מתאר את חכמותו וחרפותו של רבי דוד הנ"ל בלשון: "הקשה אדם קשה כבורל... עי"ש."

ובחסכמות על ספריו הפלוג גדולי הדור בשבחו ובמעלת קדושתו. מרן ה'חתם סופר' כתב בין השאר: "אותו צדיק קדוש ישראל גאון עולם... ראיתי בתוכו דברים נפלאים מסולאים בפו... אשריו אם וכינו לשיחותיו ולאוור... וזכות הצדיק יעמוד לנו להגן בעדינו מכל רע, ולברך את בית ישראל מברכת ה'",

והרה"ק הישמש משה ז"ל כתב בחסכמותו: הליכות עולם לו יוצא מפי קדוש וטהור, טיהר גברא קדישא, הרב הגאון הצדיק האמיתי המפורסים... ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' צב-אות הוא...

דעמאלטס איז געווען מיין תנאים. מיין שווער האט געוואוינט אקעגן איבערן ביהמ"ד אויף דריי און פופציג (כית מדרשו הגדול בב"פ). האט מיין שווער זיך אנגערופן בדרך צחות אז ער איז א קעגנער... האט דער רבי געזאגט 'חלילה...' ער האט נישט געוואלט הערן דאס ווארט קעגן...

אינמערסאנט, ס'איז געווען דארט צוגעגרייט גאלדענע עסצייג, ס'איז אבער נישט געווען עכט גאלד, און דער רבי ז"ל האט עס לאנג באטראכט, ער האט זיך עפעס זייער געוואונדערט, האט זיך עפעס איינער אנגערופן - כ'נעדענק נישט צו אפשר ר' יאסל (הרה"ח ר' יוסף אשכנזי ז"ל משב"ק) - ס'איז נישט עכט גאלד ס'איז נאר געגילדעט, האט דער רבי געגעבן אזא, נו איז עס דאך פאלטש...! און האט עס באלד אוועק געשטעלט...

אינמערסאנט, דער רבי ז"ל מיט די קרובים האט ער זיך זייער נאענט געהאלטן.

רבינו: יא, ר' משה איז געווען דעם ייטב לב'ס אן אייניקל. מיט וועלכע קינד פון ר' משה האט זיך אייער שווער דעמאלטס משדך געווען?

האדמו"ר מקאסאני: מיין שוואגער ר' מאיר יוסף איז אן איידעם ביי רבי משה.

רבינו: אה, ר' מאיר יוסף רובין אין קרית יואל.

יא, אייער שווער ר' מענדל רובין האט געוואוינט אין בארא פארק, איר זענט דאך מאקע אויך א שוואגער מיט ר' אלי גראס (בן הגה"צ ר' ליפא ז"ל מבערבעשט).

האדמו"ר מקאסאני: יא, ער פלעגט אהער קומען (בימות החורף לעיר הנופש פאלם-ספרינגס), אבער ער וואוינט דאך שוין היינט האלב אין קערעסטיר...

רבינו: יא, ר' אלי פארט מאקע אסאך קיין קערעסטיר.¹¹

האדמו"ר מקאסאני: ער פארט מארגן נאכט אויך האט ער מיר געזאגט. ער איז כמעט רוב יאר דארט.

א' הנוכחים: מ'האט גערעדט דא פון די עסצייג האב איך מיך דערמאנט א מעשה, מ'פארציילט אז רבי דוד דייטש דער אוהל דוד,¹² איז אמאל געווען אין פרעשבורג ביים

11

בשנים האחרונות רכשו נכדי הרה"ק מקערעסטיר ז"ל את ביתו נאווה קודש ואת החצר מסביב, ועשו אותו בית וועד להבאים לשפוך צקון לחשם על ציונו הק' להיפקד בדבר ישועה ורחמים, ושם מקבלים את פניהם באש"ל מלא, להמשיך דרכו בקודש כמו בחיים חיותו, כידוע שהוא בעצמו הי' עומד ומשמש את האורחים הרבים שבאו לחסות בצל קורתו.

12

הגה"ק רבי דוד דייטש ז"ל אבדק"ק נאוואמעסטע (עיר חדש), בעמח"ס אהל דוד, נולד בשנת תקט"ו, הי' מרא דתלמודא בקי בכל הש"ס

רבינו: דער מהר"ם א"ש איז דאך געווען זיין איידעם.¹⁴

האדמו"ר מקאפאני: ס'איז דא דאס ווארט פונעם זיידן רבי אייזיקל זידיטשויבער, ס'איז געווען אזוי רבי הלל קאלאמייער איז געווען אין זידיטשויב, און רבי אייזיקל פלעגט אייביג אנוואונטשן השפעות טובות. און רבי הלל קאלאמייער איז געווען ביי אים מוצאי שבת, האט ער אים געפרעגט פארוואס זאגט דער רבי נישט קיין מוסר, מעורר צו זיין אידן, האט אים רבי אייזיקל געענטפערט 'שמיטת דאך קודם 'ברכס' און נאכדעם שמיטת 'מהרס', במילא דארף מען קודם וואונטשן,¹⁵ נאכדעם האט ער זיך אהנגערופן 'זוער ס'ווערט נישט נתעורר פון אונזער הכל יודוך, ווערט שוין נישט נתעורר פון קיין מוסר' (כי אמירת הכל יודוך הי' בוידיטשויב בהתלהבות עצומה ובנעימות).¹⁶

14

להלן תמונת הספר 'אוהל דוד' והגהה בכתב ידו עם הערה מחתנו המהר"ם א"ש:

15

יש לציין שבספר פאר יצחק (פ"א את י"א) מוספר שאמור גן גם להגה"ק ר' יהושע ו"ל מבבלוא, ע"ש.

16

כן סיפר מרן רבינו שליט"א בתוך א' השיחות: די וועלט דערציילט - איך האב עס נישט געהערט פון מיין טאטן - אז דער ייטב לב האט אים פארגעהאלטן פארוואס ער זאגט נישט קיין מוסר, האט ער געזאגט 'ווען אונז זאגן מיר הכל יודוך והכל ישבחוך (שהי' אומר בהתעוררות אש קודש מנחה זידיטשויב), און מ'ווערט נישט נתעורר צו קיין תשובה, דעמאלטס ניצט שוין נישט קיין תשובה.

דער ייטב לב האט געזעהן אז ווען ער האט געזאגט 'הכל יודוך' האבן יענע אידן פארגאסן מרען.

והנה ידוע שאמירת 'הכל יודוך' היה עבודה גדולה בוידיטשויב, וכן מקובל בעולם נגוע עתק שהיה מורגל בין חסידו זידיטשויב: "אין

רבי הלל קאלאמייער איז געווען אמאל אין א שטאט ביי א הכנסת ספר תורה, צוזאמען מיט'ן אך פרי תבואה רבי הערשעלע ליסקער, קודם איז דארט געווען רבי הערשעלע ליסקער, און ער רבי הלל קאלאמייער האט נישט געקענט אנקומען אויף דעם שבת איז ער געבליבן דארט דעם אנדערן שבת, דעם ערשטן שבת האט מען געהערט פון רבי הערשעלע ליסקער שבחים און חזיון און ער האט געהויבן דעם עולם ער האט זיי מחזק געווען, די צווייטע וואך שבת איז געווען דארט רבי הלל קאלאמייער, ער האט דאך דאס געוואלט משלים זיין, און ער האט זיי געזאגט מוסר אזוי זייער שארף, הכלל האט מען געפרעגט איבערדעם פון רבי הערשעלע ליסקער, האט ער געזאגט ס'איז דא צוויי בחינות פון מנהיגי ישראל, 'שפרה' מיט 'פועה', אונז זעמיר בבחינת 'שפרה' אויפצוהייבן כלל ישראל, און רבי הלל קאלאמייער איז א בחינה פון 'פועה' זאגן מוסר, יעדער האט זיין שליחות אויף דעם עולם.¹⁷

17

זידיטשויב ברענט א פייער, קיינער קען עס נישט פארלעשן, יענקל יענקל טו דיר אן דעם גארטל, און לאמיר גיין צום רבין קיין זידיטשויב, און לאמיר הערן דעם רבין זאגן, הכל יודוך והכל ישבחוך" - 'לית אתר פנוי מיני', ער נעמט ארום אלע וועלטן...", (וכי וכו'...

ויש להעתיק הסיפור באריכות כפי שזומאב בס' 'שמן למנחה' (עמ' ע"ב) מהגאון רבי אשר אנשיל ווייס ה"ד גאב"ד נאדפאלי, וזה לשונו: על דרך ששמעתי שיחה נאה שבזמן שהי' הגה"צ מוה"ר חילל ז"ל רב בסיסק בן בפרק הזמין בקהילה אחת את הגה"צ מליסקא ז"ל שישבות אצלם בש"ק, הרב מליסקא התאכסן אצל ראש הקהל והי' שב"ק נאה ומהודר, ונהנו מאוד כל בני הקהילה ועלה בדעתם אם בן הוא טוב שזימנו גם את הצדיק מסיסק (ה"ה הגה"ק רבי חלל קאלאמיי ז"ל) לאיזה ש"ק, וכן היה והזמין ובה' לש"ק, והתאכסן גם בן אצל ראש הקהל ודרש דרשה גדולה בתוכת מוסר כמה שעות, לאחר הדרשה ראה שהמשמש הולך למכור את העלויות עם טבלא כדרך המתחדשים, וצעק מרה על מנהג זה שהוא מנהג נעאלאגען ובטל מנהג, אחר כך ראה שקורין לתורה בלי שם פלוני בן פלוני רק כדרך המתחדשים יעמוד כהן וכו' כי בעיר אחת גדולה סמוך לשם הי' המנהג בן מהמתחדשים דשם, וצעק גם על כך ובטלו גם מנהג זה, אחר כך בבואו לאכסניא ראה שבניו של בעל הבית אין להם פיאות, ושאל על זה ואמר בעל הבית לפי תוכנו שבניו לומדים בגימנאזיאום, ועל כן אי אפשר להם לגדל פאות, והצטער מאוד, וצווח מרה ואמר בבית מוקול כזה נתאכסנתי, וקבל עליו בעל הבית שלא לשלחם עוד לגימנאזיאום, ובמוצאי ש"ק כאשר הקהל הי' שמו יעצו לבעלת הבית שתבקש אף היא ברכה מן הצדיק אחרי שזכתה כי איש אלקים קדוש מתאכסן בביתה, ובאה לפניו בפריעת ראש, וכאשר ראה אותה הצדיק התחיל לצעוק מי היא הערלית הלזו, ואמר בעל הבית כי היא אשתו, כי לא ידע כלל שזהו איסור לילך בפריעת ראש, ושבו צעק הצדיק מרה על כך, ובעלת הבית קבלה עליה לגלח את שער ראשה, ואחרי כל אלה נסע הצדיק מסיסק לביתו.

רבינו: רבי הלל קאלאמייער איז געווען א גרויסער מוכיח. רבי אייזיקל קאמארנער איז געווען אין סיגוט, ער איז שוין געווען מפורסם אלס קאמארנער רבי, רבי אייזיקל זידיטשויבער איז נאכנישט געווען מפורסם און ער איז אויך ארום געפארן, האט זיך געמאכט א מעשה אז פונקט זענען ביידע געווען אין די זעלבע שטאט אין סיגוט אויף שבת, און רבי אייזיקל זידיטשויבער איז איינגעשטאנען אין די אכסניא ביי א איד א גרויסער תלמיד חכם רבי יהודה'לע מודערן,¹⁸ און פרייטאג צונאכט'ס זאגט דער רבי יהודה'לע

אחרי כמה ימים בא איש אחד מן המקום ההוא לליסקא, ואמר הצדיק מליסקא שמעתי שהי' לכם אורח טוב, ספר נא לי אפוא איך עבר עליכם הש"ק, וסיפר לו, אחר כך שאל האיש אשר היה איש חכם את הצדיק מליסקא, רבי, יש לי שאלה גדולה לשאלך, הנה ידעתי ששניכם צדיקים גמורים אתם, ולמה בכל זאת כאשר רבינו שבת אצלנו לא רגז עלינו כל הש"ק, ועם הרב מסיקס הי' לנו תמיד ענינים כאלה, ועל זה ענה הצדיק מליסקא בחכמה, תדעו שהתורה היא נצחית, והנה התורה סיפרה לנו ענין המילדות אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה, ולכאורה קשה למה לא קראה להן התורה בשמן יוכבד ומרים, ולאיה צורך כתבה התורה שפרה ופועה, אבל תדעו שהמילדות רומזות לצדיקי הדור המילדים בנים לה' ולתורתו, השם שפרה מרמז על הצדיקים אשר כל ישראל נאים ושפירים בעיניהם, והשם פועה מרמז על צדיקים אשר צועקים תמיד ומעוררים את הקהל על רוע מעלליהם, אני אמר הצדיק מליסקא ז"ל על עצמו, הנני בחינת שפרה. והרב הצדיק מסיקס הוא בבחינת פועה, על כן ראו נא בזה השגחה פרטית, הרי גם אני מודה שדרכי המתחדשים הם פיגול ואסור למכור העליות כדרכם או לקרוא לתורה בלי שם [וגילוי שער באשה ר"ל], אבל כשאני הייתי אצלכם לא מכרו העליות כלל, כדי שלא אראה בקהל שום פגם, ובעלת הבית ובניה לא היו אז בכיתם, ממילא לא יכולתי לדעת שהיא הולכת בגילוי ראש ובניה גזוזי פאות, אבל כשבא הצדיק מסיקס שהוא בבחינת פועה נתנו לו מן השמים מקום לצעוק, מכור העליות בטבלא, ובעלת הבית ובניה הגיעו הביתה, כדי שיהי' לו על מה לצעוק כי מן השמים מסכימים על שתי הדרכים שלנו, עיי"ש מה שפירש בזה.

18

הגאון רבי יהודה'לע ז"ל נולד ח' טבת שנת תק"פ בפרעשבורג, ובס' אגרות סופרים מעתיק מהמוהל-ביכעל של מרן החת"ס בו מופיע שהוא מל אותו ביום ט"ו סיון, אביו רבי ישעי' הי' מקורב לבעל החת"ס, והיה זכה ללמוד אצלו ובה דבריו בהקדמות ספרו פרי העץ: ...ועודני באבי בחייתי כבר תמני וכני לשאוב מבאר מים חיים הוא ניהו אדמו"ר הגאון הקדוש מהרמ"ס זי"ע בעיר מולדת פ"ב יע"א, וחבה יתרה נודעת לי מעמו, אשר כאב את בן ירצה על ברכיו גדלני עד עת אפרייני". ומסופר שפע"א ישב על ברכי החת"ס בעת שיעורו והגה"ק אמר בשיעורו "איך זאג אזוי, און מיין יודיל זאגט אזוי".

ובס' זכרון לראשונים מובא מכתב המלצה אשר נתן לו רבו בחייתו בן י"ב שנה וכ' עליו "תלמידי הבחור החריף המופלא כבדך השנון מוה"ר יודא בן איש אפרתי יקר ונכבד המנוח ר' ישעי' מודרן זללה"ה, כעת שעלה מעלה מעלה על במתי התורה גמיר וסביר ובית התלמוד שטף ועבר ובכל צד מראה פנים מסבירות להלכה כאחד ההורים ומורים".

פאר רבי אייזיקל זידיטשויבער, איילט אייך צו צו די סעודה – ס'פלעגט געדויערן ביז ער האט אהנגעהויבן די סעודה – ס'איז דא דא אין שטאט דער קאמארנער רבי און איך וויל גיין צו אים צום טיש, כמילא האט ער געזאגט ער זאל זיך מוהל זיין צוויאגן כדי ער זאל קענען גיין צום טיש. פאר רבי אייזיקל זידיטשויבער האט דאס געשטערט זיין עבודת הקודש, ער האט געהאט חלישת הדעת, האט ער אים געזאגט 'עס וועט נאך קומען א צייט, וואס איר מיט דעם רבי'ן וועלן נאך שטיין ביי מיין מיהר...'

און אזוי איז טאקע געווען די מעשה, רבי אייזיקל זידיטשויבער איז שפעטער שטארק מפורסם געווארן, און רבי אייזיקל קאמארנער פלעגט צו קומען קיין זידיטשויב מזמן לזמן.

אויך ווייל דער ציון קברו פון עטרת צבי איז דאך דארט.

האדמו"ר מקאסאני: יעדעס יאר איז ער געקומען קיין זידיטשויב אויף א שבת.

הר"ב: דאס איז געווען שוין שפעטער.

רבינו: און יעדעס מאל ווען ער פלעג צו קומען פלעגט דער זידיטשויבער רבי קעגן גיין מקבל פנים זיין דעם קאמארנער רבי'ן.

איינמאל האט רבי יהודה'לע מודערן באשלאסן אז ער פארט קיין זידיטשויב, איז ער אהנגעקומען קיין זידיטשויב און ער וויל אריין גיין, זעהט ער ווי די מיהר איז פארשלאסן, איז ער געשטאנען און געווארט, אויף איינמאל הערט ער אז דער קאמארנער רבי קומט, סתם אזוי פלעגט רבי אייזיקל זידיטשויבער ארויס גיין מקבל פנים זיין דעם קאמארנער רבי'ן, און דא שלא כדרכו איז רבי אייזיקל קאמארנער אנגעקומען צו די מיהר, און די מיהר איז געווען פארשלאסן, און אזוי האט ער געווארט אפאר מינוט, אויף

ויש לציון שבהיותו כבן י"ח הלך ללמוד אצל הרה"ק הישמת משה ז"ל ושם הכירו הגביר החסיד רבי קלמן כהנא, ודיבר על לב אביו הנגיד רבי שמואל ואנוויל כהנא שיקחנו כחתן לבתו היחידה.

ויש להעתיק מה שכתב בס' דברות אש מהגאון רבי אשר שמואל פאנעט נכדו של המרוא יחזקאל בהספידו את הגאון רבי יהודה ז"ל: ...הר"ר יהודה מודערן ז"ל שעסק בתורה יומם ולילה בימי בחורותו הי' מפורסם לחריף ובקי עצום, בישיבתו הרמז של מרן הגאון בעל החתם סופר ז"ל, וזה נ"ו שנה שלומד בהתמדה גדולה בעיר סיגעט, וחבר ספרים יקרים ותורתו היתה לשמה, כי לא הי' נצרך לבריות, ולא רצה לקבל עליו רבנות, ולמד בקדושה וטהרה, ועליו אני קורא גור ארי' יהודה מטרף בני עליית מומה שחשדתך בטרף בני וכו' סלקת את עצמך, כמו כן חשבו עליו שיש לו ח"ו חלק בהמחלוקת בקהל סיגעט, אבל אני ראייתו מכתב יד קדשו של הצדיק מבעלזא זי"ע שהעיד עליו שהוא הי' מתאמץ להחזיק השלום...

אינמאל עפנט זיך די מיהר און רבי אייזיקל זידיטשויבער
איז אקעגן געקומען און געזאגט 'שלום עליכם קאמארנער
רבי' און ער דרייט זיך אויס צו רבי יהודה'לע מוידערן און
קוקט אזוי, און רבי יהודה'לע מוידערן האט גוט פארשטאנען
וואס ער האט געמיינט צו זאגן מיטן אים אהנקוקן אזוי.

וכיבדו רבינו לברך על הפירות

א' הנוכחים: דער קאסאנער רב איז געווען א תלמיד
פונעם מהר"ם א"ש?

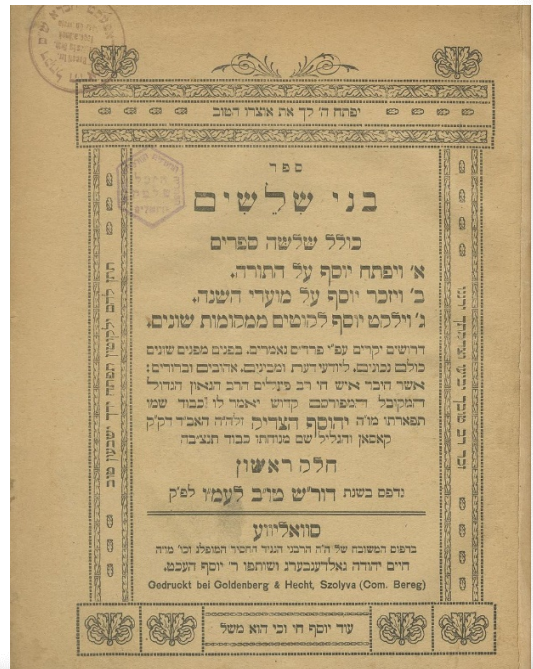
רבינו: ווער? רבי יאסעלע קאסאנער¹⁹ איז געווען א
תלמיד פונעם מהר"ם א"ש?

הר"ב: נין, זיין שווער דער טאהשער רב (הגה"ק רבי משולם
פייש ז"ל), ער איז געווען א תלמיד פונעם מהר"ם א"ש.

19

הרה"ק רבי יוסף קאסאנער בעל בני שלוש ז"ל היה נכד הרה"ק
העט"ז מוידטשויב ז"ל והיה חתן הרה"ק רבי משולם פייש מטהאש
ז"ל, ועיי' בס' מראה אש (נאמ"י) הסיפור באריכות איך שנעשה חתנו
של הרה"ק מטהאש. והיה נוסע גם ללח"ה"ק מצאנו והרה"ק מהר"א
מוידטשויב, ועיי' ש"הרה"ק מצאנו כתב ללח"ה"ק קאסאנער כתב
הורמנא למלא מקום חותנו בק"ק טאהש, מובא כאן להלן.

ובשנת תרמ"ח עבר לרבנות בעיר ניר-מאדא ושם שינה שמו מ'יוסף'
ל'יהוסף' מפני רדיפות שהיו לו, ואמר בשם זקינו הרה"ק רבי יוסף
מקאזווע ז"ל (חתן הרה"ק העט"ז מוידטשויב שעל שמו היה נקרא) שיוסף הוא
בנימטריא קנא"ה, בשנת תרנ"ד נתקבל לרב בק"ק ספרדים בעיר
דעבריצין, ובשנת תרנ"ה קבלוהו לרב בקאסאנער ומשם יצא שמו
לתהלה, ורבים הלכו לאורו הק', נסתלק בכ"ג חשוון שנת תרע"ב
לפ"ק.

רבינו: היינט איז די יארצייט פונעם מהר"ם א"ש (כ"ד טבת).
ס'איז דא א בריוו פונעם דברי חיים וועגן טאהש,²⁰ רבי
יאסעלע קאסאנער איז געווען רב אין טאהש, דער דברי
חיים האט געהייסן אז מ'זאל אים מאכן דארט רב, דער דברי
חיים באציהט זיך אויפן ייטב לב'ס א בריוו.

הר"ב: ס'איז געדרוקט אין ספר ויצבר יוסף, מ'האט עס
געדרוקט נאך די פטירה.

רבינו: דער ייטב לב האט דעמאלטס געשטעלט אז מ'זאל
אים אויפנעמען דארט רב. ס'איז דא די בריוו פונעם ייטב לב
אויך. ער שרייבט ער איז 'ראוי לאותה איצטלא'.²¹

20

ו"ל מרן הדברי חיים במכתבו שכתב לק"ק טאהש שיקבלו עליהם את
חתנו הגה"ק רבי יהוסף הג"ל, ובתו"ד מוזיר שקיבל חתן הוראה ממרן
הייטב לב ז"ל:

"ב"ה, יום ג' תבא תרל"ג לפ"ק צאנו. כבוד הנגידים ויראי ה' מופלגים
בתורה חסידים ישרים, בישוב טאהש הי"ו ולכל אנשי הגליל דשם
כשמותיהם יתברכו מאת ה' ברוב טוב.

שמעתי מפטירת כבוד הרב המהר"ג הצדיק המנוח שהי' אב"ד
בקהלכם זל"ה, ובחצי ימיו נאסף ונלקח ואיננו, ואשתו הרבנית תחי'
וילדיה נשארו שכולה וגלמודה בלי משען ומשענה, מאד דאבה נפשי
על האי שופרא וכו'.

וכעת שמעתי שחתנו האברך המופלג בתורה וביראה הוא כלי מוכשר
לקבל טהרה ושוקד על דלתי תורה בהתמדה, וגם יש לו כתב תעודה
מכבוד מחו' הרב הגאון הצדיק האבד"ק ס'גוט, וגם הוא מעיד עליו
שמוכן להיות מורה הוראה בישראל, לכן יצאתי לשחרר פניכם, אנא
חוסו נא על אלמנה ועל ילדיה יחי' למען יוכלו להתפרנס יחד ולהושיב
את חתנו הרב מו"ה יוסף נ"י על כסא הרבנות ולעשות לו סיפוק שיהי'
לכבוד ולתפארת, וימלא מקום חותנו, ואקוה כי יצליח בלימודו, וזכות
אבותיו הקדושים והטהורים יעמוד לו ועלה על במות התורה, ולא
יכשל ח"ו בדבר הוראה, ויורה לכם עפ"י אמת כדת וכהלכה של תורה,
חזקו ואמנו אותו ויברך ה' אתכם לרגלו בשפע ברכה והצלחה ותזכו
להחזיק תמיד ליד ת"ת ותתברכו ממעון הברכות עד בלי די ובכתיבה
וחתימה טובה, ויכתבו ויחתמו להיים טובים ולשלום.

כנפש ידידם דורש"ת, הק' חיים האלברשטאם.

21

ו"ל מרן הייטב לב ז"ל במכתבו לראשי ק"ק טאהש (נדפס ברש"ס ויצבר
יוסף, מונקאטש תרע"ה):

"ב"ה, יום ד' דברים תרל"ג, ס'גוט. החיים והשלום, אל האנשים חכמים
ונבונים נגידים וקצינים, ראשי עם ויחיד סגולה בק"ק טאהש
וסכיבותיה, ה' גון עליהם.

אליכם אישים אקרא, אודיע דברי אתכם, אתם ידעתם את כל הטובות
אשר עשה הרב הגאון הקדוש מוה"ר משולם פייש זל"ה אב"ד
קהלתכם וסכיבותיה, להורות הדרך הישרה, שבחו מי ימלה, הוא
הוציא יקר מוולד, ומעפר זהב במשכיות כסף.

ועתה בהלקח ארון אלקים ועלה למעלה, ביתו ריקם בחוסר כל מבלי
להם ושמלה הלא למשמע אוון וכו' ונלאיתי נשוא, אמרתי אערך

הר"ב: ווייל דער זוהן פונעם מאהשער רב ז"ל רבי אלימלך איז נאך געווען דעמאלטס א קליין קינד.

האדמו"ר מקאסאני: נאכדעם איז דאך געווארן רב אין מאהש דער קאלובער איידעם, דער באר מנחם (הגאון הצדיק רבי מנחם בראדי ז"ל אב"ד קאלוב), ער האט חתונה געהאט ווען דער מאהשער זיידע האט שוין נישט געלעבט, האט רבי יאסעלע ז"ל אים איבער געגעבן אלס נדן די מאהשער רבנות.²²

רבינו: מאהש איז א שטעטל אין די 'נר' געגנט אין אונגארן, ערגעץ נעבן נירעדהאז.

הר"ב: דער קאסאנער רב איז געגאנגען פון דארטן קיין ניר-מאדע.

רבינו: דאס אויך אין די ניר'ס.

האדמו"ר מקאסאני: ער האט שפעטער געוואוינט אין דעברעצין אפאר יאר.

רבינו: ער איז געפארן עטליכע מאל צום ייטב לב.²³

לפניכם שיחי לעורר הלבבות, לפקה על עסקי ביתו האשה וילדיה הרכים ועגונים, וצריכיהם מרובים, לכל יוא צדיק נעזב וזרעו מבקש להם, על כן כסף משנה קחו בידכם לשקל על ידיהם, לתמוכם ולסעדם מזה וזוהו במהר ומתן, זה הטוב יתן אלף פעמים ככה.

ומי יתן ויהי להחזיק יד חתנו [ע"י שבת פרק ב', דף כ"ג ע"ב ברש"י ד"ה נפק, דחתנו כבנו] האברך המופלג בתורה וביראה המושלם מו"ה יוסף נ"י, להעמידו על כנו ובסיסו, הנה הוא יוצא חומר מגזע קדושים, אקוה כאשר יעמוד על משמרת התורה והעבודה ביוגעה והתמדה, זכות אבותיו וחמיו יסייענו כי יגדל הלק וגדול, להושיבו על כסא הוראה, הטו אוניכם ושמועו אלה הדברים המעטים יחזיקו כמורבים, כי זה דרך הישר הנוהג לשמים ולבריות כטל ורביבים, ואומר שלום.

מנאי ידידכם דורש טובתכם, יהי ע' עמכם להצליח דרכיכם.

יקותיאל יהודה ט"ב.

22

הגה"ק בעל באר מנחם ז"ל היה ג"כ חתנו של הרה"ק רבי משולם פייש מטאהש ז"ל, וכאמור שאחר פטירתו נתמנה חתנו הבני שלשים למלאות מקומו, וכאשר נשא הבאר מנחם את בת הרה"ק מטאהש בשנת תרמ"ג, נתקבל הבני שלשים לרב בעיר מאדע [ומשם נתקבל אה"כ לאבד"ק קאסאני], לכן מסר את הרבנות בעיר טאהש בנדוניא לגיסו הבאר מנחם ז"ל, וישב שם י"ט שנה, עד שנת תרס"ב, ואז נתקבל לרב דק"ק קאלוב, ובנתיים כבר נתגדל הרה"ק רבי אלימלך והי' לאיש, והוא נתקבל אז לישב על מקום אביו הק' בעיר טאהש.

23

עיי' בס' שיח זקנים (ח"ד עמ' דצ"ט) שהרה"ק מקאסאן אמר לנכדו שהוא מצטער על שלא למד לפחות זמן אחד אצל הייטב לב, כי אם היה לומד אצלו היה יכול לכתוב תשובות יותר טוב.

ועיי' בס' נפלאים מעשיך (ח"ב) שהגה"צ מפאיע ח"ד סיפר שהגה"ק רבי יהוסף ראטענבערג אב"ד קאסאני היה בצעירותו מרבה לבקר בהיכלו של הרה"ק הייטב לב ז"ל, ופעם אחת דיברו ממדרגות

האדמו"ר מקאסאני: ס'איז דא א מעשה אז ס'איז געווען תשעה באב ביינאכט, האט ער געזעהן אז דער ייטב לב איז זייער פארפלאמט, זייער צובראכן, האט ער מורא געהאט אז ס'וועט אים שאטן צום געזונט, ווען ער האט געענדיגט 'תדרוך באף ותשמידים מתחת שמי ה', האט רבי יאסעלע קאסאניער געגעבן א שריי 'לא לנו', מיטן פסח'דיגן נוסח, אזוי ווי מ'זאגט אין די הגדה ביים סדר... אזוי להפנים דעתו.

הר"ב: אין מראה אש (סיפורי צדיקים שנרשמו ע"י הרב החסיד ר' שלמה אהרן פריעדמאן ז"ל מק"ק סאטמאר) ברענגט ער א מעשה, אז רבי יאסעלע איז געווען אמאל אין סיגוט ביים ייטב לב אויף שבת, ווען דער קרייזער רב (הגה"ק רבי אהרן מקרייז-צאנו ז"ל בנו ומ"מ של מרן הגה"ק בעל דברי חיים ז"ל) איז אויך געווען דארט אויף שבת, און דער ייטב לב האט מכבד געווען דעם קרייזער רב צו זאגן תורה, ער שרייבט דארט אז דער קרייזער רב פלעגט זאגן מ"ף תורה, נישט יעדער האט געקענט פארשטיין, און נאכן מיש זענען די קינדער פון ייטב לב געגאנגען אין א שטוב צו א פירות מיש, און דער קאסאנער רב איז אויך דארט געווען, האט דער אוהעלער רב (הגה"ק רבי משה יוסף מאהעל ז"ל בן מרן הגה"ק הייטב לב ז"ל וחתן הגה"ק רבי דודל מקשאנוב ז"ל בנו של הרה"ק מרן הדברי חיים ז"ל) געפרעגט ווער קען איבער זאגן דעם קרייזער רב'ס תורה, און נאר רבי יאסעלע האט זיך אהנגערופן און האט שוין איבער געזאגט, און איינער האט אים דארט עפעס געטשעפעט דערוועגן, וואס וועסטו מוהן ווען דו וועסט פארן צו דיין רבי'ן וואס וועסטו שוין הערן דארטן - ער איז דאך געפארן צו רבי אליעזר'ל קאמארנער - איז ער נישט געקומען שבת צופרי צום מיש, און דער ייטב לב האט אים געלאזט רופן, ער האט זיך אנגערופן צום קרייזער רב, וואס ווילן זיי פון דעם יונגערמאן, ער האט דאס גאנצע לשון פונעם ברית כהונת עולם.²⁴

ונפרד רבינו ממנו בברכה: א גוטע נאכט, מ'זאל הערן גוטע בשורות.

ואדמור"ת [פון מדרגות און רעביסטעווע], נענה הייטב לב זוי לאנג דו וועסט נישט קענען נעמען קיין געלט פון אידן וואס איז פארשמידט מיט בלוט, און קויפן מיט דעם זילבערנע לייכטער, וועסטו קיין רבי נישט זיין, והדברים עמוקים.

24

עיי' שם בס' מראה אש (אות ק"א) שהרה"ק מקאסאני היה בשבת בראשית אצל הרה"ק הייטב לב ביהד עם הרה"ק רבי אהרן הלבערשטאם אב"ד צאנו-קרייז ז"ל, וא' פגע בכבודו של הרב מקאסאני, והייטב לב אמר להקרייזער רב: ווייסט איהר אז ער איז א חידוש פון א אינגערמאן, עיי"ש עוד.

ביקור ב"ק אדמו"ר מתולדות אהרן שליט"א בבית ב"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ב' פרשת חיי שרה תשפ"ה לפ"ק

פרשת קרח נדרשת. אזוי ווי דער ראפשיצער רב מייטשט דאס וואס מ'זאגט דער זיווג זאל עולה יפה זיין.²⁶
ושאל רבינו: וואו איז מען אויף דעם קומענדיגן שבת?
בנו הר"ר נ: אין מאנסי אי"ה.

וביכוד רבינו בברכת לחיים

ובירכו רבינו: דער אויבערשטער זאל העלפן, מ'קומט דאך אויף א שמה, א שמחת חתן וכלה איז דאך כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים (ברכות ו:). דער אויבערשטער זאל העלפן ס'זאל משפיע זיין צוריק צושטעלן חורבות ירושלים.
דער זרע קודש זאגט אויפן נוסח וואס מ'זאגט 'הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל, זאגט ער כד"ת איז בגימטריא משיח בן דוד, ביי די תורות פון חמשה עשר באב, דארט זאגט ער עס.²⁷

26

והלש"ק (ש) בייטב פנים: ושמעתי מפי מחותני הקדוש מהר"א זלה"ה מדויקוב בשם אביו הקדוש זלה"ה, שזה שאומרים שיהיה הזיווג (של ב' השמות) עולה יפה, והבן. וז"ש רש"י ולא ראה יפה, כלומר שעוד לא ראה הזיווג שעולה יפה. וזה שפירש רש"י פרשה זו יפה נדרשת, ירמוז בזמן שהזיווג יעלה יפה, אז תהיה נדרשת שהלוי יהיה כהן. ובוה פירשתי ריש פרשת שופטים (דברים טו ב) מה שפירש רש"י הלך אחר בית דין יפה, עיין שם.

27

לחיבת הקודש נעתיק לשו"ק של רבינו שליט"א ממה שאמר לבאר אימרא זו, בשיחת חינוך עם מנהלי התלמודי תורה דמוסדותינו הק' בארה"ב, אצל סעודת שבע בברכות בביתו נאווה קודש בקרית יואל יע"א, יום ב' פרשת וישב שנת תשע"א לפ"ק: דער זרע קודש זאגט אויפן נוסח הרי את מקודשת לי בטבעת זו כדת משה וישראל, דאס איז דער נוסח וואס מען האט איינגעפירט צו זאגן, ער זאגט עס ביי די תורות פון חמשה עשר באב, דארט רעדט ער עניני נישואין. זאגט ער אז כד"ת איז בגימטריא משיח בן דוד.

איך האב אריינגעטראכט אין דעם, וואס איז דא דער מכון דא, אז ווען מ'איז מקדש א אשה איז דא דער רמז. בפשטות קען מען זאגן לויט וואס חז"ל זאגן (ברכות ו:). המשמח חתן וכלה כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים, זעהט מען עפעס עס איז פארבינדן.

איך האב געקלערט אזא געדאנק, און דאס איז פאסיג יעצט דא לכבוד די מנהלים, וואס זיי שטייען בראש פון די תלמוד תורה וואס מען לערנט מיט אידישע קינדער תורה. - דער מאטע ז"ל האט אמאל ביי א אסיפת מלמדים נאכגעזאגט א ווארט פון בעלזער רב רבי ישכר בער ז"ל. דער בעלזער רב האט געטייטש א גמרא אין שבת דף קיט. אמר רבי יהודה אמר רב מאי דכתיב אל תגענו במשיח, אלו תינוקות של בית רבן, ובנביאי אל תרעו, אלו תלמידי חכמים. האט בעלזער רב געפרעגט די

רבינו קודם פניו בברכה ודרש בשלמו

רבינו: ווען איז מען אהנגעקומען דאזי?

האדמו"ר מתו"א: שוין די פאריגע וואך.

רבינו: וואו איז מען געווען אויף שבת.

בנו הרח"צ ר' נחום שליט"א, רב דק"ק תולדות אהרן

בית שמש: דעם שבת איז מען געווען אין די קאנטרי, ס'איז געווען דער שבת אויפן רוק.²⁵

ס'איז דאך מעשה אבות סימן לבנים, די אבות הקדושים זענען דאך אויך געפארן און געקומען, זיי האבן מתקן געווען גרויסע ענינים.

רבינו: פרשת חיי שרה איז דאך די פרשה פון שידוכים.

האדמו"ר מתו"א: חז"ל זאגן (בראשית רבה טו ז) 'על ידי ששרת אותו צדיק באמונה יצא מכלל ארור לכלל ברוך'. דאס וואס ער האט געטוהן אינעם ענין פון שידוכים, דאס איז דער ענין פון 'שירת אותו באמונה' (ועי' בדברי יואל עמוד תק"י).

רבינו: אין מדרש שטייט (בראשית רבה טו ה) 'יפה שיחתן של עבדי אבות'.

אליעזר האט שטארק מאריך געווען אין די ענינים פון דעם שידוך, דאס איז א השפעה פאר די שפעטערדיגע דורות אויף גוטע שידוכים פאר אידישע קינדער. דאס איז יפה שיחתן של עבדי אבות. אזוי ווי מ'זאגט דער זיווג זאל עולה יפה זיין, דאס איז דער רמז אויף שידוכים.

האדמו"ר מתו"א: יפה איז דער צירוף [דמבואר בכתבי האר"י הק' כי לעתיד יתגלה האות ו' של השם הוי"ה, לאות י', בבחינת ביום ההוא יהי"ה, ובהתאחד שני השמות, שם יהי"ה עם שם אדני, עולים יחד מספר צ"ה, כמנין יפה].

רבינו: אין ייטב פנים (מאמר יפה לעינים אות ג) זאגט ער עס ביי קרח, פרשה זו יפה נדרשת ולהורות בא שרק לעתיד לבוא תהיה

25

האדמו"ר מתו"א שליט"א הגיע לארה"ב לרגל שמחת נישואי נכדו בן חתנו הרח"ג ר' אלי' גינזבערג שליט"א בן ב"ק אדמו"ר מחוסט ב"פ שליט"א עב"ג הכלה בת הרח"ג ר' משה מייטלבוים שליט"א, דומ"ץ ביהמ"ד בית שמואל בנימין בקרית יואל יע"א חתן הגאון הגדול דומ"ץ קרית יואל שליט"א.

האדמו"ר מתר"א: מ'איז זוכה צו חמישה קולות (שם).

דער חיד"א ברענגט צו (ש"ת יוסף אומ"ן סי' י"ט) ביי הלכות צדקה אז ענני ארץ ישראל איז חשוב'ער ווי ענני עירך.²⁸

נו, דער משיח וואס קען ארויסקומען פון חדר, דער מלך המשיח וואס קען זיין דא אין חדר, ווער זיינע עלטערן איז שטייט נישט אין רמב"ם, נאר אז ער דארף זיין מבית דוד, שטאמען מבית דוד, פון דוד המלך. קומט אויס אזוי, לויט דעם רמב"ם, יעדער קינד וואס גייט אין תלמוד תורה האט די מעגליכקייט צו זיין מלך המשיח. קומט אויס יעדער טאטע און מאמע וואס זענען מעמיד תולדות, האבן די מעגליכקייט צו זיין דער טאטע און די מאמע פון מלך המשיח, אזוי קומט דאך אויס.

נו, פארשטייט זיך א טאטע און א מאמע פון א קינד וואס דאס קינד איז מלך המשיח, וואס דארף געבוירן ווערן פון די עלטערן, דאס דארף זיין מיט א געהויבענקייט, וואס הייסט? מען ברענגט אראפ א נשמה, מען איז ממש'יך אזא נשמה פון מלך המשיח. דאס דארף זיין מיט א געהויבענקייט.

פארשטייען מיר דעם רמז פון זרע קודש. מען לערנט מס' קידושין זעהט מען, מען קען מקדש זיין א פרוי מיט אסאך לשונות, פארשידענע לשונות. תוס' אין קידושין דף ב' (ב: ד"ה דאסר לה) שטעלט זיך אויפן לשון הרי את מקודשת, וואס איז דאס הרי את מקודשת, תוס' זאגט דאסר לה אכולי עלמא כהקדש. לויט דעם קען מען פארשטיין, ווען א איד איז מקדש א אשה, און ער גייט דא אויפשטעלן זיין שטוב, דארף ער אויפשטעלן א הויז, און ער גייט מעמיד זיין תולדות, פון זיין הויז – מען ווייסט דאך נישט פון וועמענס הויז – אזוי ווי בעלזער רב זאגט מען ווייסט נישט וועלכער קינד קען זיין מלך המשיח, ווייסט מען אויך נישט וועלכע טאטע מאמע עס איז.

במילא זאגט מען הרי את מקודשת, ביסט מקודשת מיט א קדושה, כדת משה וישראל, איז ער מרמז דא בגימטריא מלך המשיח, כדת בני משיח בן דוד, א הייליגע אידישע שטוב, פון דעם ארויסקומען, כדת משה וישראל, עס קען ארויסקומען פון דעם שטוב מלך המשיח. אזוי האב איך געקלערט, דער זרע קודש זאגט א רמז, דאס איז דאך נישט סתם אזוי, אויסגערעכענט דאס איז בני' אזוי, דאס מוז דאך האבן עפעס א מכוון, וואס דאס באדייט.

ו"ל שם: אשר דרשת ממני אגיד לך מה כח בני ארץ ישראל לשלוח שלוחים לכל בני הגולה ולפקועי מעוניי עירם... אמת אגיד דשנינו בספרי פרשת ראה יושבי א"י קודמין ליושבי ח"ל וכתב הרב ב"ח י"ד סימן רנ"א דעניי עירו קודמין לעניי א"י ומייתי ראיא מדתני רב יוסף במציעא דף ע"א בסתמא עניי עירך קודמין וכו' ע"ש. ואינה ראיא דהא דתני רב יוסף אקרא קאי אם כסף תלוה את עמי ושם לא יש רמז א"י אבל הספרי קאי אקרא באחת שערך בארץ ואימא דיושבי א"י קדמי לעניי עירו ואינה ראיא מכרחת והכי חזינא להרב ש"ך דאפיקה בלשון משמע ומהרש"ח סימן ל"ה אמרה בלשון אפשר ויד הדוחה נטויה לקול תתו.

ואולם שמענה ואתה דע לך דאמרו בספרי שקולה ישיבת א"י ככל המצות שבתורה אף בחרבנה והיה כשבתו. ולדעת הרמב"ן היא מכלל רמ"ח מצוות עשה דאורייתא ואין פוטר אותו. ואם אל סודו תדרוש קח לך בשמים ראש כי בא"י כל תפלה כל תחינה החלו עולין אל השמים

קשיא, ובנביא אל תרעו אז עס גייט ארויף אויף תלמידי חכמים קען מען פארשטיין, אבער אנצורופן משיחי תינוקות של בית רבן, דאס דארף מען צו פארשטיין.

האט דער בעלזער רב געזאגט א מוראדיגע בחינה. דער רמב"ם זאגט אין סוף הלכות מלכים (פ"ד ה"ד) דארט רעדט ער פון משיח, זאגט ער אס יעמוד מלך מבית דוד, הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו, כפי תורה שבכתב ושבעל פה ויכוף כל ישראל לילך בה ולחוק בדקה וילחם מלחמות ה', הרי זה בחזקת משיח. זאגט דער רמב"ם, עס וועט אויפשטיין איינער פון בית דוד, והוגה בתורה, יוצט און לערנט תורה, ועוסק במצוות כדוד אביו, ער שטעלט צו א שיינע דוגמא, מען קען דאס נישט אויף יעדן איינעם זאגן, עס דארף זיין כדוד אביו. כפי תורה שבכתב ובתורה שבע"פ, ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזיק בדקה, ער וועט צווינגען גאנץ כלל ישראל צו גיין אויפן דרך התורה, וילחם מלחמת ה', הרי זה בחזקת משיח. דאס איז די חזקה אז ער איז משיח.

דער רמב"ם ברענגט דא אראפ א מוראדיגע בחינה, משיח מיינט מען נישט דוקא אז ער וועט אראפקומען פון הימל, ער זאגט יעמוד, דאס מיינט מען אז עס וועט אויפשטיין איינער א בשר ודם וואס וועט זיך פירן לויט די פארשריפטן וואס דער רמב"ם שטעלט פאר, דאס זענען די ענינים וואס מען ארבעט זיך אויס, זאגט ער הרי זה בחזקת משיח, אזוי שטייט אין רמב"ם. האט בעלזער רב געזאגט אזוי, היינטיגע צייטן אונז ווייסט מיר דאך נישט ווער עס איז פון מלכות בית דוד, - דער רמב"ם זאגט דאך עס דארף זיין פון בית דוד - די שבטים זענען דאך אויסגעמישט, נישט דא קיין יוחסין, איז יעדער ת"ח וואס לערנט תורה און איז מקיים מצוות, און ער איז אויף דעם אופן אזוי ווי דער רמב"ם זאגט די אלע פרטים, דעמאלטס אז דער אייברשטער וויל ווערט ער מלך המשיח, אויב גייט ער אבער נישט בדרכי התורה ובקדוקי המצוות, איז ברור אז ער איז נישט משיח.

איז ביי גרויסע מענטשען קען מען זעהן, צי ער איז ראוי צו זיין משיח, צי ער איז נישט ראוי, מען קוקט אים אן, מען זעהט וויאזוי ער האט זיך אויסגעארבעט, מען זעהט זיינע דרכים, קען מען זעהן ווי איז ער אנגעקומען. ווי האלט ער, זעהט מען אויף אים.

אבער, א קינד וואס גייט אין חדר, ער לערנט, און ער דאוונט, ער זאגט אמן יהא שמיה רבא, מען האט נאך נישט מכיר געווען דער מהות פונעם קינד, זאגט - דער בעלזער רב - ער קען אויסוואקסן משיח, יעדעס אידיש קינד אין חדר, קען זיין אז ער זאל קומען צו די ריכטיגע מדריגות ער זאל זיין משיח. ממילא, האט בעלזער רב געזאגט, דאס איז פשט אל תגעו במשיחי אלו תינוקות של בית רבן, ווייל אין תינוקות של בית רבן איז דא א מציאות, אז איינער פון די קינדער וואס גייט אין חדר וועט קענען זיין משיח, זייער אן אינטערסאנטן רעיון, אזוי האט דער טאטע נאכגעזאגט פון בעלזער רב.

קומט אויס פון דעם אזוי, אז דאס איז וואס די גמרא זאגט אן אל תגעו במשיחי, ווי ווייט מען דארף אכטונג געבן אויף די קינדער וואס גייען אין חדר. דאס איז א געוואלדיגע אזהרה, א געוואלדיגע התראה, ווייל דו ווייסט נישט מיט וועם שפילסטו דרך דא ארום, עס קען זיין דא ביי דיר אין דעם חדר, אז דא האדוועט זיך א משיח, איינער וואס איז ראוי צו זיין משיח. במילא יעדן קינד דארף מען אזוי באגלייטן, אזוי שעצן, וויבאלד דא אין דעם חדר קען ארויסקומען מלך המשיח.

רבינו: יא, ס'אז דא א גרויסע מדובר אין דעם, דער ב"ח
 (י"ד סימן רנ"א) האלט נישט אזוי.²⁹

האדמו"ר מתו"א: יא, דער ש"ך (שם סק"ו) ברענגט עס אראפ.

רבינו: אין ברכי יוסף (י"ד סי' רנ"א ס"ג) ברענגט דער חיד"א
 אראפ דעם ב"ח אז ענני עירך איז קודמים לענני עיר אחרת אפילו פון ארץ ישראל.

האדמו"ר מתו"א: אבער דער פראבלעם איז, עס מאכט זיך דאך אסאך, מ'קומט ארויס פון ארץ ישראל אויף חתונה מאכן, מ'פראבירט צו געבן, אבער אז מ'דארף שוקל זיין צי געבן פאר די חתונה, צי געבן פאר די מוסדות אין ארץ ישראל, געבט איינער ענדערש פאר מוסדות, אבער די ריכטיגע ענני ארץ ישראל קודמין איז דאך פאר די אמת'ע

מעל ועשה את עלותו. לא כן בארץ העמים מסך מבדיל ובלולים יעלו מארץ לא מטהרה או עם שרים והוא דרך חול ובחבורתו. ובמה יתרצה עבד ה' להיות לו חלק בישיבת א"י ותורת א"י אם לא בהחזיק ביד יושביה וגמירי גדול המעשה והי בשלם סוכו ומעונתו.

ופוק חזי פום ממלל רברבן הגאון מהר"י קולון בסוף שרש ה' על מה שהתנדבו לענני ירושלים ת"ו ובאו שלוחים מעה"ק לבנין בית הכנסת אשר שם ועל זה כתב דיכולים לתתם וז"ל מ"מ הכא שיש לשער ולומר דאין כאן שינוי דעת בעלים דמהדניהו ענני עירם וענייהם משום ענני ירושלים גילו דעתם שרוצים לזכות בהעמדת העניים שם כדי שיהיה להם בזכות העמידה שם כי רב הוא כי שם ציוה הברכה לברך בשמו ולשרתו. עד כאן דברי הגאון ז"ל וכמה אנו לאומים מנועים ש"ר פ"ה קדש זכאי באמירתו. הדור אתם ראו כי זה למעלה משלש מאות שנה בימי הגאון מהריק"ו ז"ל שהיה סביב שנת ר"ם כבר היו נוהגים נדבות לא"י והיו השלוחים יוצאים מעוף צוקה אובענא דהר חמד אלפים לשבת. ועוד למדנו דהמתנדבים בעם היו מניחים ענייהם וענני עירם משום ענני ירושלים אתרא דמאריה ביתא תלי זיניה כי שם ביתו. וטעמא טעים לזכות שיעמדו ישראל שם בהר הקדש כי רב הוא וידין עדיפא כי בזה תהיה מנת חלקם בישיבת א"י ובתפלות ותורת א"י המלאה לה אמיר מעלמא אית לה שער השמים מוכן שבתו. עיי"ש באריכות.

29

ו"ל הב"ח שם: ענני עירי קודמין לענני עיר אחרת. הכי תניא בספרי אחיך מאביך קודם לאחיך [ד] [מ]אמך וענני עירך קודמים לענני עיר אחרת, ויושבי ארץ ישראל קודמין ליושבי חוצה לארץ, ונראה דבשניהם מעיר אחרת קאמור דיושבי ארץ ישראל קודמין ליושבי חוצה לארץ, אבל ענני עירי בחוצה לארץ פשיטא דקודמין לענני עיר אחרת אפילו הם מארץ ישראל, וכדמשמע מדתני רב יוסף בפרק איהו נשך דמסתמא קתני ענני עירך דאפילו של עירך בחוצה לארץ קודמין לענני עיר אחרת שבארץ ישראל, מיהו ודאי בהא דאמר דיושבי ארץ ישראל קודמין לשל חוצה לארץ, נראה דאפילו ענני עיר אחרת הבאים לעיר הם נדחים מפני ענני ארץ ישראל שלא באו לעיר, אלא שולחים לענני ארץ ישראל קודם שנותנים לענני חוצה לארץ הבאים מעיר אחרת לעיר, דאין חילוק בין באים לעירי ללא באים, וכמהרשת רבינו דלא כה"ר יצחק בר ברוך, ע"ש.

עניים דאס איז ענני ארץ ישראל קודמין.

רבינו: ישראל קדושים הן, ירא שמים יוצא ידי שניהם.

בנו הר"ר: דער חתם סופר נעמט אויך אהן אזוי להלכה, אז ענני ארץ ישראל איז פריער.

רבינו: דער חתם סופר אין די תשובות (חלק ח"מ סי' י"ב) איז
 מסופק אין דעם (ועיי' עוד בשו"ת חתם סופר חלק ו' סי' כ"ז מש"כ בזה).

האדמו"ר מתו"א: דער מצב אין ארץ ישראל דארף מען נישט אראפ לייגן, דער מצב הפרנסה דארט איז בשפל המצב, ס'איז נישט פשוט.

רבינו: די פרנסה דארט איז ערגער געווארן? אין צפת האב
 איך געהערט אז צוליב די מלחמה איז זייער שווער דער מצב.

בנו הר"ר: איבעראל אין ארץ ישראל, ס'איז אסאך ערגער געווארן.

די מוסדות התורה קראכן אויך אונטער, מיזעהט נישט קיין וועג.

האדמו"ר מתו"א: דער פחד פון די מלחמות, און די גזירת הגוים.

רבינו: יא, די גזירת הגוים האב איך געהערט די וואך, אז
 מ'האט ארויס געשיקט פאר נאך יונגעלייט און בחורים אז זיי דארפן קומען אין מיליטער.

בנו הר"ר: כזויל מכיר טובה זיין פאר'ן רבי'ן, דער 'מרכז

עזרה ויעוץ' וואס מ'האט עס פון דא אויפגעשטעלט דאס איז ממש א הצלה, זיי זענען זיך ממש מוסר נפש, מ'העלפט ארויס אלע אידן פון אלע קרייזן.

האדמו"ר מתו"א: מ'דארף געבן חיזוק פאר די אידן דארט, מ'זאל שטיין צוזאמען און נישט נאכלאזן. עמליכע האבן זיך שוין געבראכן ליידער, כ'האב געהערט אז ארום צוויי הונדערט האבן נישט געקענט ביישטיין.

רבינו: אבער א גרויסע טייל אידן האבן זיך יא געהאלטן.
 מ'דארף זעהן זיך צו האלטן, מ'האט א כח הרבים.

האדמו"ר מתו"א: מיטן כח פון קדושת ארץ ישראל, און דער כח התורה אליין...

רבינו: דער אויבערשטער זאל האלטן די רעכטע האנט.

האדמו"ר מתו"א: מ'דארף אסאך סייעתא דשמיא.

רבינו: אבער אידישקייט וואקסט אין ארץ ישראל.

האדמו"ר מתו"א: ברוך ה', ס'איז דא וואס פירן זיך ערליך, ס'איז דא אסאך ערליכע מוסדות, ס'קומט ארויס שיינע תלמידי חכמים.

רבינו: איבעראל וואו אידן וואוינען וואקסט אידישקייט
 ברוך ה', אין אמעריקא און אין אייראפע.

האדמו"ר מתו"א: יא יא, אבער ארץ ישראל האט א גרויסע מעלה, ווייל דארט איז מער מוגדר פון מותרות. אז ס'איז נישטא קיין מותרות האט די תורה מער א קיום.

רבינו: די גמרא אין כתובות (קד.) ברענגט דאך אז רבינו הקדוש בשעת פטירתו מן העולם האט געזאגט ולא נהניתי אפילו באצבע קטנה, תוס' דארט (ד"ה ולא נהניתי) ברענגט דעם מדרש (תנוד"ר פכ"ו) "עד שאתה מתפלל שיכנסו דברי תורה בלבך התפלל שלא יכנסו אכילה גסה במעיך, ווייל אזוי איז ער געווארן דער רבי פון כלל ישראל.

דער כלי יקר זאגט אזוי ביי יעקב אבינו אין פ' ויצא, אז ער האט געבעטן לחם 'לאכול' ובגד 'ללבוש' גארנישט מער, אהן קיין מותרות, כדי ס'זאל זיין והי' ה' לי לאלוקים, אזוי זאגט ער פשט.³⁰

האדמו"ר מתו"א: פארשטייט זיך דא אויך זעהט מען אזא הייליגע שטאט, ס'איז נישט צו משיג זיין בכוחו של אותו זקן, ס'איז דא אויפן דארץ ישראל, קדושת ארץ ישראל.

רבינו: כ'זאג אלעמאל, איך ווייס נישט אויב קרית יואל איז ארץ ישראל... אבער ברוך ה' אז קרית יואל איז נישט אמעריקא...

האדמו"ר מתו"א: א ניצוץ פון קדושת ארץ ישראל, היינט איז די יארצייט פונעם אהבת שלום (י"ז חשוון) - דער שינאווער רב האט געזאגט ווען ער איז געווען ביים ציון פונעם אהבת שלום אז ער פילט דא אויפן דארץ ישראל.³¹

30

ע"י שם בכלי יקר פ' ויצא מש"כ בתו"ד, וז"ל: ויש עוד דרך אחר אשר על פי יהיה כל רוב וכל נגע והוא העושר המעוור עיני בעליה ומונע את האדם מן הדרך הישר, כי לא לחנם בקש שלמה ואמר (משלי ל. ה) רש ועושר אל תתן לי הטריפני לחם חקי, ע"כ אמר גם יעקב שימנעוהו ה' מן זהב ורב פנינים, אלא יתן לו לחם כדי לאכול ובגד כדי ללבוש, דהיינו ההכרחי ולא יתן לו מותרות, ובוה מיושב מה שהזכיר לאכול וללבוש כי הל"ל ונתן לו לחם ובגד, וכי ס"ד שילבוש הלחם ויאכל הבגד עד שהוצרך לפרש לחם לאכול, אלא ודאי שרצה לשלול בזה שלא יתן לו לחם יותר מכדי אכילתו, ובגד יותר מכדי צרכו, וינצל מן החטא, ע"כ אמר מיד ושבתי בשלום אל בית אבי כי בתנאי זה אוכל לשוב בשלום שלם מן החטא כמו שפירש"י.

31

ע"י בס' י"ג אורות (ח"א עמ' קע"ט) שהרה"ק משינאווא ז"ל היה פע"א אצל ציונו של הרה"ק האהבת שלום ז"ל בקאסוב, ונשתתה שם זמן רב, ואח"כ הלך לבקר את הרה"ק רבי יעקב שמשון מקאסוב ז"ל בנו של התורת חיים ז"ל, והרה"ק משינאווא אמר לו שהרגיש במקום הציון את קדושת ארץ ישראל, ענה לו הרה"ק מקאסוב שקלע אל האמת, כי פע"א היו הרה"ק מסטערעליסק והרה"ק האהבת שלום אצל הרה"ק רבי ארון לייב מפרעמישלאן ז"ל, ובצאתם שאל רבי ארון לייב את בנו העלם מאיר (לישים הרה"ק רבי מאיר) מי מהם נראה יותר בעיניך?, השיב העלם על הרה"ק מסטערעליסק, ענה לו אביו: שניהם צדיקים, ואיכא ביניהו

ס'איז געווען צדיקים וואס האבן ממשיך געווען אויף זייער ציון א קדושת ארץ ישראל.

רבינו: מ'זאגט אזוי אויפן ציון פונעם מוגיד.³²

בנו הר"ר: ביים בעל שם הקדוש אויך.

רבינו: פון רבי אהרן טשערנאבלער זאגט מען אויך אזוי נאך.³³

עכ"פ, די צדיקים האבן א געוואלדיגן גרויסן כח, מ'זעהט אז ארץ סיחון ועוג האבן באקומען קדושת ארץ ישראל, כי שם חלקת מחוקק ספון, די קדושה פון די צדיקים איז זייער גרויס.³⁴

שהרה"ק מסטערעליסק עיבד עצמו שלאחר ק"כ שנה יעבירוהו המלאכים לארץ ישראל, והאהבת שלום עיבד את עצמו דבמקום מנוחתו ישרה קדושת ארץ ישראל, ע"ש.

32

מענין לענין באותו ענין ראוי לציון מש"כ בס' אביר הרועים (דף נ אות ע"ה י"ל בשנת תרצ"ה) שהגה"ק בעל אבני נזר ז"ל מסאכטשוב ביקר פעם בעיר האניפולי על הציון הק' של המגיד הגדול ממועריטש ז"ל, כשיצא מהאוהל הק' אמר, שגופו הקדוש של הרה"ק המגיד הגדול ממועריטש ז"ל איננו עוד פה וכבר נישא לארץ ישראל, מכל מקום האדמה שהיה טמון בה אדמת קודש היא.

33

ע"י בס' תל תלפיות העובדא כדלהלן: אירע פעם ביומא דהילולא של הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל ז"ל כ' אייר ל"ה בעומר, כשהי' בנו הרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל ז"ל אצל הציון הק' של אביו בעיר אנאטוויקא, שרר שם קור עז וחזק, ביקשו ממנו בני ביתו שימחה באמירת התהלים והתפילות על הציון הק', בכדי שלא תויק לו הקרירות, ובפרט שהוא הולך שם ללא מנעלים כנהוג בטשערנאביל, השיב הרה"ק ר' אהרן ז"ל שמקום קבורתם של צדיקים היא בבחינת ארץ ישראל, והרי בארץ ישראל כבר לא קר כ"כ בעת הזאת.

34

ולחיבת הקודש נעתיק בענין זה מתוך דברות קודש שהשמיע מרן רבינו שליט"א בעת עריכת שולחן הטהור ביומא דהילולא רבא של כ"ק מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל כ"ו מנחם אב שנת תשע"א לפ"ק:

"הנה כתב רשיו"ל (פ' ואתחנן) ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג דמיתי שמה הותר הנדר. וכתב בפרשת דרכים (דחש ה) דכוונת משה היתה לפי שהיה סבור שארץ סיחון ועוג הם בכלל ארץ ישראל, ועל זה בא בטענה לומר נדר שהותר מקצתו הותר כולו, ולפי האמת הם בכלל ארץ ישראל, והעד על זה דתנא דמתניתין מיעט ארץ סיחון ועוג מן הבכורים מפני שאינה ארץ זבת חלב ודבש, ולענין תרומות ומעשרות חיובם מן התורה, וצריך עיון איך באמת נכנס משה רבינו לארץ סיחון ועוג שהוא מכלל שבעה עממין.

וא"ז וללה"ה בישמח משה (פ' ואתחנן) תמה עליו דודאי אינו מכלל ז' עממין, דאם לא כן איך שלח לו משה דברי שלום אעברה נא בארצך וכו' (מגדרי כא כב), ע"ש. אך לפי זה קשה למה יתחייבו בתרומות ומעשרות.

ותבאר על פי מה דאיתא במס' סוטה (דף ט:) זכה לקבור את אביו ואין באחיו גדול ממנו, שנאמר (בראשית נ ז) ויעל וספ לקבור את אביו ויעל עמו גם רבם גם פרשים, מי לנו גדול מיוסף שלא נתעסק בו אלא משה,

ס'שמיט אין חתם סופר (דרשות חת"ס ח"ב דף שכ"ד בפר' ואתחנן). אז די ערד אין ארץ ישראל איז געווען מער מקודש ווי דער

משה זכה בעצמות יוסף ואין בישראל גדול ממנו, שנאמר (שמות יג ט) ויקח משה את עצמות יוסף עמו, מי גדול ממושה שלא נתעסק בו אלא המקום שנאמר (דברים לז ו) ויקבור אותו בגיא. והמהרש"א בח"א הביא דבספרי איכא פלוגתא בהא, דאיכא למ"ד דמושה קבר את עצמו, עי"ש. והקשה בסמיכות חכמים (קישור מט' עמודה וזה למס' הוריות) למ"ד דקבר את עצמו, הלא אין כאן מדה כנגד מדה, כי ההכרח היה שמושה יקבר על ידי גדול כיון שמושה היה גדול מיוסף והתעסק בקבורתו, היה צריך להקבר גם כן על ידי גדול ממנו דוקא. ותי' על פי מה שאמרו חז"ל (חולין ז:) גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייתן, ומהאי טעמא אמר שקבר את עצמו, כי בחייו קבר הוא יוסף שהיה גדול מיוסף והוצרך להקבר על ידי מי שגדול ממנו, וזה לא נמצא בבני אדם כי אם עצמו שהיה גדול במותו מבחייו, והיה כמו איש אחר גדול ממושה, היינו מומעלה שהיה לו בחייו, עכ"ל.

ומעתה יש לומר כי ארץ סיוחן ועוג באמת לא היתה קדושה כקדושת ארץ ישראל, ואם כן לא קשה איך שלח משה רבינו דברי שלום לסיחון, כי עדיין לא היתה לה קדושת ארץ ישראל, וכמו כן שפיר נכנס משה לשם כי אז עדיין לא היה קדוש קדושת ארץ ישראל ולא היה חל הנדר על ארץ סיוחן ועוג, אולם לאחר פטירתו של משה רבינו שנטמנה גופו הטהור בעבר הירדן, נתעלה הארץ בקדושה יתירה ועל ידי קדושת הגוף של משה רבינו נתעלה ונתקדש בקדושת ארץ ישראל, ועל כן באמת להלכה כחיים היו קדוש קדושת ארץ ישראל להתחייב בתרומה ומעשר, כי לאחר פטירתו וקבורתו של משה רבינו דשם חלקת מחוקק ספון וגדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייתן, נתקדש הארץ בקדושת ארץ ישראל ועל כן חייבים בתרומה ומעשר, מה שאין כן בחיים חיותו לא היה יכול לקדש את הארץ בקדושת ארץ ישראל, ועל כן באמת היה מותר ליכנס לשם וגם לשלוח להם דברי שלום.

אמנם לפי זה ראוי להבין איך טעה משה רבינו ואמר דמיתו שמא הותר הנדר, ויש לומר כי משה רבינו בראותו להלכה היא דארץ סיוחן ועוג חייב בתרומה ומעשר, סבר דארץ סיוחן ועוג כבר נתקדשה בקדושת ארץ ישראל, ובהיותו ענו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה, לא עלתה על דעתו כי ארץ סיוחן ועוג יתקדש בקדושת ארץ ישראל מכח קדושת גופו הטהור אשר יקבר שם, והוא סבר שכבר עתה נתקדש, ועל כן כיון שזכה ליכנס לשם אמר דמיתו שמא הותר הנדר, ועל כן התחנן ליכנס לארץ ישראל, אבל באמת עצם קדושתו וטהרת גופו זה גרם שיתקדש ארץ סיוחן ועוג בקדושת ארץ ישראל, וזה היה רק לאחר הסתלקותו לחיי העולם הבא.

ובדרך זה אפשר לפרש מה שאמרו חז"ל אצל חזקיהו המלך (בבא קמא טז:) וכבוד גדול עשו לו במותו, מלמד שהושיבו ישיבה על קברו, ולכאורה יש להבין ענין הכבוד הגדול שעשו לו בזה שהושיבו ישיבה על קברו. אמנם הכוונה בזה להשמיענו כי מה שיכולים בימינו אלה בדור של התגברות היצר לעסוק בתורה, ואחר רבות בשנים שאוכלים מפירות הארץ המגושמים מכח ששינו מצינוי הבורא ועם כל זה עדיין יכולים לעסוק בתורה, זה מכח הצדיק הנטמן בהאדמה, אשר מקדושת גופו נכנס קדושה בהארץ שיתעלה, וכח קדושה הלזו נכנס בהאדם האוכל פירותיה ומעלה אותו להכניס בו חיות קדושה שיוכל לעסוק בתורה, נמצא דמה שעוסקים בתורה הוא בזכות הצדיק הנקבר שם."

היכל אין חוץ לארץ, און ווען משה רבינו האט מתפלל געווען די לעצמע תפילה, איז שוין די ערד געווען מיט א גרויסע קדושה (כי הי' בגבול הארץ).

הארמור מתו"א: אוירא דארץ ישראל מחכים, דער אויבערשטער זאל העלפן עם זאל נשפע ווערן אלע השפעות טובות.

ונפרד רבינו ממנו בכרכה: הצלחה רבה, מול טוב צו די חתונה, דער אויבערשטער זאל העלפן עם זאל זיין בשעה טובה ומוצלחת, מתוך נחת ושמחה.

הארמור מתו"א: אמן, א יישר כח, א גוטע נאכט.

וליוורו רבינו החוצה עד הרחוב, ונפרדו לשלום בידירות רב

*

אח"כ נכנס בנו הרח"צ ר' נחום שליט"א בפרטיות ומסר לרבינו פריסת שלום מהיכלי מוסדותינו חק' יושב לב' בעיר בית שמש יצ"ו שנתייסדה ע"י כ"ק רבינו שליט"א המתנשפים בעיר לשם ולתהילה, ובמיוחד מהבית חינוך לבנות 'בית רחל דרב"י, אשר בתו שתי' נחשבת מחשובי המחנכות דשם.

35

ועיין בחידושינו על התורה (פרשת קדושים ד"א ע"ב) שהחת"ס כ' שקדושת גן עדן בקדושת ארץ ישראל, שכתב בזה"ל "חז"ל אמרו קין נשא אחותו חסד עשה הקב"ה לבנות עולמו דכתבי עולם חסד יבנה. וקשה מה יענה מבית ישראל שנבנו משתי אחיות, וכן שלשת עמודי התורה משה ואהרן ומרים שנוולדו מדודתן, ועל כרחין כמו שכתב הרמב"ן ז"ל כי כל הדברים אינם תועבה אלא בארץ ישראל, ולאחר קדושת התורה, אבל קודם לכך ובחוץ לארץ לא איכפת, ויעקב אבינו עם האחיות בחוץ לארץ היה, וכן עמרים, אך קין שבגן עדן היה, ולא גרע קדושתו דגן עדן מקדושת ארץ ישראל, ואפילו הכי לא נבראה לו בת זוג אלא נשא אחותו, לזה הוצרך לומר "חסד" ועולם חסד יבנה" עכ"ל ק.

וכן כתב בתשובתו הידועה (י"ד סי' רל"ד) להגאון ר' אפרים זלמן מרגליות ז"ל (בר"ה ודנה וכתב) 'בקדושה העליונה שירושלים היא שער השמים מימות עולם כו', והדר"ג גילה סוד דבעל חסד לאברהם (מעין ג' נדר ג') ומשלנו היא כו' ובשעת חורבן נסתם לגמרי, ושבו אחרי חורבן נפתח כו', ושער השמים לא יסתם חלילה, שהוא שפע אלקי שבמקום מקדש וירושלים, והיינו שכתב מהרי"ק כו' כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד העולם וכו', עי"ש.

ועוד יותר הפליא מרן החת"ס בקדושתה כשכתב בחידושינו לחולין (דף ע"ב:) והנה שבח ארץ ישראל "זבת חלב ודבש". עם שהוא כפשוטו בלי ספק, מכל מקום זה התואר מורה עוד קדושת הארץ ופירותיה, כי הם מולידים קדושה בנפש האוכל אותם, ומוסיפים אהבה ודבקות בד', כי התורה הברורה בלי סייג ופוסלות נקראת "דבש וחלב תחת לשונך", כן פירות ארץ ישראל, ולרמזו לדבר זבת חלב ודבש, סופי תיבות אותיות 'שבת', כי בכל מאכליה קדושה כמו סעודת שבת.

◆ הנה ימים באים ◆

ברגש גל וחדה עלאה ובחדות קודש מרובעים אנו לקדם את פני עשרת תפארת ישראל,
אבינו רועינו כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
אשר יזפיע בעירנו מאנטשעסמער
ביחד עם ציפור גדול אג"ש מכל רחבי תבל לקחת תבל בשמחת קה"ל

הנע בזה לבשר שמעמך הגדול והנחור
חגיגת חנוכת הבית
של היכל התורה
"לב אהרן"

יחד עם עריכת שלחן המזון
סעודת ראש חודש אדר שמרבין בו בשמחה

תקיים א"ה ברוב פאר וחדר כאולם האדיר והמפואר

בית יעקב

69 Broom Ln, Salford M7 4FF

גדול יהיה כבוד המעמד הזה

רבא רעמיה מדברנא דאומתיה בוצינא דנהורא
ברוך מתייך לשלם

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
Kiryas Joel

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
קרית יואל יצ"ו

Main Office: 16 Garfield Road | Monroe, NY 10950 | Tel. 845.774.4040

במקהלות אלפי אנשי שלומינו, חברי קהלותינו הק', יתאספו יחד זקנים
עם נערים ברוב עם הדרת מלך, כולם נקבצו באו"לך, להתעלס יחד
באהבים וביעלת חן, להסתופף בצל התומר

בצילא דמהימנותא קדישא של
כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
במקהלות עם קודש אצל עריכת

שולחן הטהור

לכבוד חמשה עשר בשבט
ראש השנה לאילנות

יום א' יתרו הבעל"ט
אור ליום חמשה עשר בשבט

בשעה 8:00 בערב | בהיכל בית המדרש הגדול

כיצד מברכין על הפירות

שירות ותשבחות ברכות
והודאות בהתרוממות ודביקות
יחד כל הקהל הקודש לקול תרועת הזמור של
מקהלות המשוררים בחצרות קדשינו

פרי צדיק עץ חיים

דברות קודש מכ"ק
מרן רבינו שליט"א
דברי אגדה והתחזקות לכבוד היום

אשר פריז יתן

מיני פירות לכבוד היום
אחר שולחן הטהור יהי' מוכן שיירי פירות
על שולחן הכבוד

יהי רצון שכל נטיעות
שנוטעים מוכן יהיו כמוותך

בכבוד רב
הנהלת הקהלה